LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 3/1998 rd

Regeringens proposition med förslag till revidering av stadgandena om brott mot rättskipning, myndigheter och allmän ordning samt om sexualbrott

Regeringens proposition till lag om ändring av 1 kap. 11 § strafflagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 26 februari 1997 proposition 6/1997 rd med förslag till revidering av stadgandena om brott mot rättskipning, myndigheter och allmän ordning samt om sexualbrott till lagutskottet för beredning.

Riksdagen remitterade den 23 september 1997 proposition 117/1997 rd till lag om ändring av 1 kap. 11 § strafflagen till lagutskottet för beredning. Utskottet har beslutat behandla propositionen tillsammans med regeringens proposition 6/1997 rd.

Motioner

Lagutskottet har i samband med propositionen behandlat

— lagmotion 39/1995 rd (Maria Kaisa Aula /cent m.fl.) med förslag till lag om ändring av lagen om undertryckande av osedliga publikationers spridning, som remitterades till utskottet den 12 oktober 1995,

— lagmotion 31/1996 rd (Paula Kokkonen /saml m.fl.) med förslag till lag om ändring av 20 kap. 8 § strafflagen, som remitterades till utskottet den 3 september 1996,

— lagmotion 50/1996 rd (Markku Pohjola /sd m.fl.) med förslag till lag om ändring av 2 kap. 13 § lagen om verkställighet av straff, som remitterades till utskottet den 24 oktober 1966,

— lagmotion nr 1/1998 rd (Marjaana Koskinen /sd m.fl.) med förslag till lag om ändring av 17 kap. strafflagen, som remitterades till utskottet den 5 mars 1998,

— hemställningsmotion 23/1995 rd (Markku Pohjola /sd m.fl.) om införande av straff för innehav av barnpornografi,

— hemställningsmotion 24/1995 rd (Päivi Räsänen /fkf m.fl.) om förbud mot innehav av barnpornografi och

— hemställningsmotion 26/1995 rd (Päivi Räsänen /fkf m.fl.) om åtgärder för begränsning av sexbusiness, vilka alla remitterades till utskottet den 30 maj 1995.

Utlåtande

Enligt riksdagens beslut har grundlagsutskottet avgivit utlåtande om regeringens proposition 6/1997 rd (GrUU 23/1997 rd), som intagits som bilaga till detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsdirektör Jan Törnqvist, lagstiftningsrådet Jarmo Littunen, lagstiftningsrådet Jukka Lindstedt, överdirektör K. J. Lång och biträdande avdelningschef Esa Vesterbacka, justitieministeriet

- regeringsrådet Liisa Ero och konsultative tjänstemannen Petri Jalasto, trafikministeriet
- överinspektör Tuula Lybeck, undervisningsministeriet
- regeringssekreterare Seppo Kipinoinen, försvarsministeriet
- polisöverinspektör Jorma Toivanen, kommissarie Kari Koivuniemi, överinspektör Tuomo Kurri och avdelningschef Juhani Uusitalo, inrikesministeriet
- överläkare Tapani Melkas, regeringssekreterare Harri Sintonen och specialforskare Pirkko Kiviaho, social- och hälsovårdsministeriet
- justitiekanslersadjointen Jukka Pasanen, Justitiekanslersämbetet
- justitierådet Mikko Tulokas, högsta domstolen
- hovrättsrådet Varpu Lahti, Helsingfors hovrätt
- tingsdomare Paula Raitio, Helsingfors tingsrätt
- lagman Markku Arponen, Uleåborgs tingsrätt
- riksåklagare Matti Kuusimäki, riksåklagarämbetet
- juristen Harri Sarvanto, skyddspolisen
- biträdande chefen Markku Salminen, centralkriminalpolisen
- äldre kriminalkonstapel Marja Vuento, Helsingfors polisinrättning
- utvecklingschef Sirpa Taskinen, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården Stakes
- direktör, juris doktor Tapio Lappi-Seppälä, Rättspolitiska forskningsinstitutet
- projektgruppens ordförande, överläkare Viljo Kuusela, Helsingfors centralfängelse
- biträdande avdelningschef Hannu Tuomola, huvudstaben
- direktör Antti Alanen, Statens filmgranskningsbyrå
- ecklesiastikrådet Matti Halttunen och generalsekreteraren vid Kyrkans central för familjefrågor Martti Esko, kyrkostyrelsen
- lagfarne assessorn Timo Parrukoski, Finlands ortodoxa kyrkostyrelse
- generalsekreterare Leena Mickwitz, Opinionsnämnden för massmedier
- sekreteraren vid våldssektionen, specialforskare Pirkko Kiviaho, våldssektionen vid delegationen för jämlikhet
- kommunikationsutvecklingsgruppens chef Martti Soramäki, Rundradion
- verkställande direktör Matti Ahtomies, Tidskrifternas Förbund
- ordförande Saara Tolonen, invånarföreningen vid Helsingegatan 42
- verkställande direktör Sinikka Virkkunen, Reklambyråernas förbund
- förbundsfullmäktiges ordförande, professor Tuula Tamminen och barnombudsmannen, vicehäradshövding Helena Molander, Mannerheims barnskyddsförbund
- kriminalöverkommissarie Paul Kokko, Poliisijärjestöjen Liitto
- verksamhetsledare Vuokko Muilu, Pro-tukipiste rf
- juristen Meri-Heidi Stenberg, Raiskauskriisikeskus Tukinainen
- direktör Petra Kjällman, Rikosuhripäivystys
- församlingsföreståndare Valtter Luoto, Saalemförsamlingen
- vice verkställande direktör Håkan Gabrielsson, Tidningarnas Förbund
- generalsekreterare, juris kandidat Rainer Hiltunen, Sexuellt likaberättigande SETA rf
- advokat Harri Vento och advokat Ritva-Liisa Luomaranta, Finlands Advokatförbund
- verksamhetsledare, juristen Risto Rydman, Finlands Djurskyddsförening
- ombudsmannen, juris kandidat Lauri Kerosuo, Finlands Journalistförbund
- biträdande verksamhetsledare Santero Kujala, Finlands Läkarförbund
- ledande häradsåklagare Mikko Pöyry, Suomen Nimismiesyhdistys och Finlands Juristförbund
- ordförande Matti Lääkkö och förlagschef Samuli Pentikäinen, Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys
- häradsåklagare Maarit Loimukoski, Suomen Syyttäjäyhdistys
- styrelseordförande Monica Herrlin, Kvinnosaksförbundet Unionen i Finland rf
- generalsekreteraren Juha Kukkonen, Fritänkarnas förbund rf

- forskaren, juris licentiat Jussi Matikkala
- vicehäradshövding, referendarierådet Ilkka Rautio
- direktör Patrik Törnudd
- professor Eero Backman
- forskare Jaana Kauppinen
- biträdande professor, politices doktor Osmo Kontula
- professor Pekka Koskinen
- ledande psykiater Kari Pylkkänen
- professor Raimo Lahti
- biträdande professor Raija Sollamo
- professor Terttu Utriainen
- biträdande professor Pekka Viljanen
- professor Matti Virkkunen.

Utskottet har fått skriftliga utlåtanden från Finland kyrkas prästförbund och från stiftelsen Sexpo. Dessutom har utskottet bekantat sig med Statens filmgranskningsbyrås verksamhet.

Samband med andra propositioner

Regeringens proposition 20/1998 rd om godkännande av vissa bestämmelser i protokollet och avtalet om Finlands anslutning till Schengenavtalen om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna och i samarbetsavtalet med Island och Norge om gradvis avskaffande av personkontroller vid de gemensamma gränserna samt med förslag till lagar som hör samman med dem har samband med regeringens proposition 6/1997 rd som gäller strafflagen. I båda propositionerna föreslås det att samma paragrafer i 16, 17 och 40 kap. strafflagen och 5 kap. 1 § tvångsmedelslagen samt 64 b § utlänningslagen skall ändras.

PROPOSITIONERNA OCH RIKSDAGSMOTIONERNA

Proposition 6/1997 rd

Propositionen är ett led i totalrevideringen av Finlands strafflag, som härstammar från år 1889. Den första fasen av totalrevideringen gällde egendoms- och omsättningsbrotten samt de ekonomiska brotten. Den trädde i kraft i början av 1991. I det andra skedet av totalrevideringen moderniserades bestämmelserna om politiska brott, brott mot liv och hälsa, allmänfarliga brott, informations- och kommunikationsbrott, arbetsbrott, miljöbrott och kränkning av vissa immateriella rättigheter. Dessa bestämmelser trädde i kraft i början av september 1995. I samband med det andra revideringsskedet infördes också helt nya bestämmelser om juridiska personers straffansvar.

I denna proposition föreslås en revidering av kapitlen om brott mot rättskipning, brott mot myndigheter och brott mot allmän ordning samt om sedlighetsbrott. Propositionen bygger på de för totalrevideringen gällande principerna, bland dessa den s.k. koncentreringsprincipen, dvs. en strävan att koncentrera bestämmelserna om straffhot till strafflagen. Propositionens straffbestämmelser bygger i stor utsträckning på gällande strafflag.

De förslag som gäller brott mot rättskipning och myndigheter innebär huvudsakligen en systematisk omdisponering av kapitel- och paragrafindelningarna. Kapitlet innehåller bestämmelser om straff för osann utsaga och falsk angivelse samt om bevisförvanskning. Straffbarheten för falsk angivelse utvidgas. En helt ny straffbestämmelse i kapitlet om brott mot rättskipning är paragrafen om övergrepp i rättssak. Syftet med paragrafen är att förbättra det straffrättsliga skyddet för personer som vid en rättegång hörs såsom vittnen eller i någon annan egenskap.

Kapitlet om brott mot myndigheter skall mera konsekvent än för närvarande täcka de allra allvarligaste brotten mot tjänstemän och myndigheter. Kapitlet kommer inte längre att innehålla några bestämmelser om brott mot allmän ordning. En helt ny bestämmelse föreslås om bötesfusk, som innebär att den berörde ger myndigheterna i något väsentligt avseende felaktiga uppgifter om en för betalningsförmågan relevant omständighet. I överensstämmelse med koncen-

treringsprincipen överflyttas till kapitlet den för närvarande i polislagen ingående bestämmelsen om brott mot polislagen.

Kapitlet om brott mot allmän ordning är betydligt mera omfattande än det gällande. Kapitlet har utökats bl.a. med bestämmelser om brott mot trosfrid, griftefrid och religionsutövning. I överensstämmelse med centraliseringsprincipen föreslås att i kapitlet tas in en straffbestämmelse bl.a. om ordnande av olaglig inresa, bestämmelser om djurskyddsbrott samt om spridning, marknadsföring och innehav av pornografiska bilder. De nya bestämmelserna om spridning av pornografi innehåller distinktare avgränsningar av straffbarheten än de nuvarande. Marknadsföringen av dylika produkter skall genom straffbestämmelser styras strängare än för närvarande. Målsättningen är att ingen mot sin vilja skall behöva se pornografiska publikationer. En särskild straffbestämmelse föreslås för innehav av barnpornografi.

I kapitlet om sexualbrott slopas vissa brottstyper, som enligt nu gällande synsätt snarare kan betraktas som brott som kränker allmän ordning. Samtidigt frångås åtskiljande av straffbarhet på grund av sexuell inriktning. Kapitlet syftar tydligare än för närvarande till att skydda den sexuella självbestämmanderätten. Ett annat centralt syfte är att förbättra det straffrättsliga skyddet för barn. Straffbestämmelserna om samlag mellan släktingar och bestämmelserna om kränkning av sedligheten föreslås bli överförda till kapitlet om brott mot allmän ordning. Helt ny är den föreslagna bestämmelsen om köp av sexuella tjänster av en ung person. Sexualbrotten föreslås i klart större utsträckning än för närvarande lyda under allmänt åtal.

Till följd av Finlands medlemskap i Europeiska unionen föreslås att bestämmelserna om givande och tagande av muta skall tillämpas också på personer som är anställda hos Europeiska gemenskaperna.

Utöver ändringarna i strafflagen föreslås ändringar i 36 andra lagar. Ändringarna beror huvudsakligen på att straffbestämmelser som ingår i dessa lagar ersätts med bestämmelser i strafflagen.

Avsikten är att de föreslagna lagarna skall träda i kraft ungefär ett halvt år efter att de har antagits och blivit stadfästa.

Proposition 117/1997 rd

I propositionen föreslås det att strafflagen skall ändras så att en finsk medborgare eller en person som är varaktigt bosatt här kan dömas till straff för ett brott som inbegriper sexuellt utnyttjande av barn och som har begåtts utomlands, även om gärningen inte är straffbar enligt lagen på gärningsorten. Genom denna proposition fås Finlands lagstiftning att överensstämma med den gemensamma åtgärd mot människohandel och sexuellt utnyttjande av barn som beslutats av Europeiska unionens råd den 24 februari 1997.

Den föreslagna lagen är avsedd att träda i kraft samtidigt med de lagändringar som föreslås i regeringens proposition gällande den straffrättsliga regleringen av sexualbrott.

Lagmotionerna

I *lagmotion 39/1995 rd* föreslås att till lagen om undertryckande av osedliga publikationers spridning skall fogas en ny 1 a § med bestämmelser om straff för innehav av barnpornografiskt material. Som straffskala föreslås böter eller högst sex månaders fängelse.

I *lagmotion 31/1996 rd* föreslås att 20 kap. 8 § strafflagen ändras så att prisförfrågan, köpanbud eller annat förvärvsförfarande på offentlig plats beträffande prostitutionstjänst skall straffas med böter.

I *lagmotion 50/1996 rd* föreslås att 2 kap. 13 § lagen om verkställighet av straff ändras så att den som dömts till fängelsestraff på viss tid för otukt mot barn kan friges villkorligt endast om han samtycker till kemisk kastrering.

I *lagmotion 1/1997 rd* föreslås att förslaget till 17 kap. 24 § 1 mom. strafflagen i regeringens proposition 6/1997 rd godkänns ändrat så att när en person döms till straff för djurskyddsbrott eller lindrigt djurskyddsbrott, skall han eller hon samtidigt dömas till förbud att hålla djur. Domstolen kunde av ytterst vägande skäl avstå från att utdöma förbud.

Hemställningsmotionerna

I *hemställningsmotion 23/1995 rd* föreslås att riksdagen skall hemställa att regeringen vidtar åtgärder för att göra innehav av barnpornografi straffbart i Finland.

I *hemställningsmotion 24/1995 rd* föreslås att riksdagen skall hemställa att regeringen skyndsamt vidtar åtgärder för att förbjuda innehav av barnpornografi samt för ordande av en kampanj som varnar för pedofili.

I *hemställningsmotion 26/1995 rd* föreslås att riksdagen skall hemställa att regeringen skyndsamt vidtar åtgärder för att göra slut på sexbusiness, se över därmed sammanhängande visumpraxis, ändra paragrafen om parande i strafflagen samt effektivera restaurangövervakningen och återkalla utskänkningstillstånden för sexbusinessrestauranger.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Inledning

Vår nuvarande strafflag härstammar från 1889. Totalrevideringen av strafflagen inleddes med att en straffrättskommitté tillsattes 1972. Därförinnan hade lagen reviderats i etapper, och endast två kapitel återstod i sin ursprungliga form i slutet av 1980-talet. Totalrevideringens första fas genomfördes genom en regeringsproposition som lämnades till riksdagen 1988. Den lagstiftning som ingick i propositionen trädde i kraft i januari 1991. Propositionen om den andra fasen gavs till riksdagen 1993 och denna delreform trädde i kraft i september 1995.

I den nu föreliggande propositionen nämns ingenting om de mål som uppställdes för totalrevideringen av strafflagen och följaktligen är det bra att ta in dem i lagutskottets betänkande om delreformen. I propositionen om den första delreformen uppges ett av de centrala syftena med totalrevideringen av strafflagen vara att granska och på enhetliga grunder bedöma de mål, förmåner och värden som kan främjas och skyddas genom strafflagstiftningen. Det är viktigt att värderingarna och brottens straffbarhet omprövas. Innehållet i strafflagstiftningen måste ändras i enlighet med det förändrade rättsmedvetandet. Gränserna mellan straffbart och icke-straffbart beteende måste vid behov dras upp på nytt. Straffstadgandena utgör en del av problematiken kring den samhälleliga rättvisan. Strafflagstiftningen bör opartiskt beakta alla samhällsgruppers intressen samt öka rättssäkerheten. En ändring av strafflagstiftningen innebär att också straffskalorna måste justeras och avvägas mot varandra.

En revidering av strafflagen i flera etapper är den oundgängliga följden av de begränsade resurser lagberedningen haft att förfoga över. Dessutom hade det varit en arbetskrävande uppgift för riksdagen att behandla revideringen på en gång i och med att det krävs grundligt med tid för att behandla strafflagstiftning i riksdagen. Detta framgår tydligt av att den egentliga behandlingen i lagutskottet av den första etappen räckte cirka 15 månader, den andra etappen ungefär 7 månader och den nu föreliggande etappen 8 månader. (I behandlingstiderna ingår inte tiden mellan två riksdagar eller sessioner. Dessutom bör det observeras att utskottet samtidigt behandlat andra ärenden.) Det behövs dock tillräckligt stora helheter med hänsyn till ett konsekvent kriminalpolitiskt beslutsfattande och för att syftena med reformen skall uppnås. I föreliggande proposition 6/1997 rd utgör brotten mot rättskipning, myndigheter och allmän ordning ett enhetligt komplex. Däremot utgör kapitlet om sexualbrott ett klart avgränsat område. Det är helt på sin plats att kapitlet tagits in i propositionen, eftersom dessa bestämmelser inom strafflagens kärnområde är i behov av revidering och vissa bestämmelser i kapitlet förs över till ett annat reviderat kapitel.

Samtliga faser av strafflagsreformen har infallit under separata valperioder, och lagutskottet, som bereder lagförslagen, har fått en ny sammansättning för varje delreform. Av denna anledning är det svårt att i riksdags- behandlingsperspektiv se strafflagsreformen som ett komplex, vars delelement är fast knutna till varandra. Lagstiftningsarbetet underlättas inte heller av att de allmänna lärorna gällande strafflagen ses över i sin helhet först i slutskedet och att många avgöranden i fråga om påföljderna fortfarande väntar på sin lösning.

Den nu föreliggande propositionen följer för skrivsättets vidkommande samma principer som de två föregående propositionerna. Straffbestämmelserna är utformade enligt en enhetlig linje på så sätt att straffen givits en benämning, straffen har klassificerats enligt grovhetsgrad, straffskalorna är så enhetliga som möjligt och brotten delats in i grova och lindriga gärningsformer. När reformarbetet inleddes gick man in för att minska antalet strafflatituder avsevärt. Efter hand som arbetet framskridit har latituderna ökat samtidigt som det blivit vanligare med straffskalor som avviker från graderingen enligt hur grov gärningen varit.

Regeringsformens 6 a §, som ingår i revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna från 1995, och de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter ålägger lagstiftaren att följa den straffrättsliga legalitetsprincipen. Grundlagsutskottet gör i sitt utlåtande en grundlig analys av propositionen utgående från de grundläggande fri- och rättigheterna. Kraven på exakthet och noggrann avgräsning, härledda ur legalitetsprincipen, har stått i fokus när lagutskottet bedömt propositioner och expertutlåtanden samt ställningstaganden i offentligheten.

Utveckling av påföljdssystemet och brottsprevention

Totalrevideringen av strafflagen bygger bland annat på proportionalitets- och likställighetsprincipen och på en restriktiv attityd gentemot särskilda påföljder för vissa persongrupper eller vissa brott. Det rättsliga påföljdssystemet har dock breddats försiktigt och i en del fall medges möjligheten att beakta gärningsmännens behov av vård. Påföljdssystemet har kompletterats med samhällstjänst, som kan dömas ut i stället för ovillkorligt fängelsestraff. Dessutom har ungdomsstraff tagits i bruk i försökssyfte. I samhällstjänsten kan som ett led ingå tjänster som syftar till att minska drogmissbruk. I strafflagens kapitel om narkotikabrott togs 1994 in en bestämmelse som medger åtgärdseftergift om gärningsmannen förbundit sig att genomgå vård som godkänts av en social- och hälsovårdsmyndighet. Ledningsgruppen för strafflagsprojektet föreslog en liknande bestämmelse om åtgärdseftergift gällande sexualbrott. Detta förslag ingår dock inte i propositionen.

När det gäller påföljdssystemet har utskottet uppmärksammat att effektiva barnskyddsåtgärder bör sättas in i god tid med anledning av brott begångna av barn under 15 år. Barnbrottsligheten hänger ofta samman med allvarliga sociala problem inom familjen, som kan leda till ett fortsatt brottsligt beteende och en utdragen ond cirkel i form av straff. Åtgärder bör vidtas för att lagstiftningen skall kunna följa tiden, myndigheterna och andra instanser samarbeta och tillräckliga resurser finnas att tillgå för insatserna.

Utskottet påminner om det uttalande riksdagen godkände i samband med reformen av straffen för narkotikabrott (RP 180/1992 rd), där den förutsätter att regeringen utreder möjligheterna att komplettera påföljdssystemet med en ny påföljd, som innebär att en vårdperiod kan utgöra ett led i straffet. Speciellt viktigt är det att utveckla påföljdssystemet när det gäller sexualbrott, eftersom risken för återfall är exceptionellt stor. Utskottet föreslår dock inte nu att i 20 kap. strafflagen tas in en bestämmelse om åtgärdseftergift till följd av att gärningsmannen sökt vård. Bestämmelsen skulle inte få de önskade effekterna eftersom det för sexualbrottslingar inte finns ett fungerande vårdsystem, som i tillräckligt hög grad skulle garantera säkerheten.

En arbetsgrupp tillsatt av justitieministeriets fångvårdsavdelning har föreslagit att ett program för att stävja sexualbrottsåterfall skall introduceras som ett led i fängelsestraff. Utskottet ställer sig positivt till ett sådant program och anser att det är viktigt med hänsyn till påföljdssystemet.

I lagmotion 50/1996 rd föreslås att samtycke till kemisk kastrering skall vara villkoret för att en person som dömts för grov otukt mot barn skall kunna friges villkorligt. Återfallsrisken när det gäller sexualbrott mot barn är ett allvarligt problem. Utomlands har man prövat på kemisk kastrering eller läkemedelsbehandling som påverkar sexualdriften. Läkemedelsbehandlingen är dock förknippad med medicinska, juridiska och verkställighetsrelaterade problem, som bör utredas innan man kan börja diskutera en lagstiftning som den i lagmotionen.

Alla som utnyttjat barn sexuellt har inte samma återfallsbenägenhet. Det är dock svårt att förutsäga vilken den individuella återfallsrisken är och därmed är det inte lätt att sätta in läkemedelsbehandling på rätt person. Läkemedelsbehandlingen minskar kroppens hormonproduktion och påverkar därmed sexualdriften, men den ändrar inte personens sexuella läggning. Medicinen bör användas fortlöpande och regelbundet. Det är svårt att kontrollera att läkemedlet används, och Finland saknar lagstiftning om förpliktande vård utanför vårdinstitutioner. Om lagmotionen godkänns innebär det enligt justitieministeriet ett stort avsteg från lagstiftningen om villkorlig frigivning och frigivningspraxis. Avsteg av detta slag bör anpassas till de allmänna frigivningsprinciperna och hela lagstiftningen om frigivning.

Adekvata åtgärder bör vidtas för att förebygga sexualbrott. Det krävs nya metoder som minskar barnens risk att utnyttjas sexuellt, exempelvis garantier för att de som arbetar med barn är tillförlitliga.

Utfrågningen av sakkunniga när det gäller sexuellt utnyttjande av barn gav klart och tydligt vid handen att de olika yrkesgruppernas synpunkter och uppfattningar avviker från varandra. Olika yrkesaspekter dominerar när det gäller att arbeta för barnets bästa och de metoder som en yrkesgrupp använder accepteras inte nödvändigtvis av en annan yrkesgrupp. Exempelvis har grupper inom det straffrättsliga systemet, typ polis och åklagare, samt grupper representerande det sociala eller medicinska skrået helt divergerande uppfattningar om vilken metod som gagnar barnet. I värsta fall leder de divergerande åsikterna till misstroende och anklagelser. Yrkesgruppernas arbete kompletterar varandra och därför bör de fås att uppbåda större förståelse för varandras arbete. Det krävs tvärfackligt samarbete för att utreda ett fall av sexuellt utnyttjande av barn, för att hjälpa offret och för att ställa gärningsmannen till straffrättsligt ansvar. För att detta samarbete skall lyckas måste de involverade myndigheterna känna till de grundläggande principerna för en annan yrkeskårs arbete.

Vid behandlingen av ärendet har utskottet koncentrerat sig på straffbestämmelserna och frågor kring påföljdssystemet. Under behandlingens lopp framgick det dock att följderna av ett sexualbrott ofta är traumatiska och långvariga för offren. De behöver ofta inte bara vård och stöd för att komma över brottet utan också hjälp för en eventuell brottsutredning och rättegång. Vården och stödet till offren för sexualbrott bör ägnas större uppmärksamhet eftersom de som begår sådana brott ofta själva blivit sexuellt utnyttjade som barn.

Bestämmelserna om straff för sexualbrott

Strafflagens 20 kap. om sedlighetsbrott, som av tradition hört till lagens kärnområde, reviderades genom en lag från 1971. En översyn av kapitlet är på sin plats, eftersom systematiken är ologisk, bestämmelserna om åldersgränser för sexuellt skydd är svåröverskådliga och åldersgränserna varierar beroende på den sexuella inriktningen. Dessutom uppfyller bestämmelserna inte på alla punkter kravet på exakthet och noggrann gränsdragning enligt legalitetsprincipen.

I samband med totalrevideringen av strafflagen har en del av brotten graderats efter gärningens grovhetsgrad så att gärningar som är grövre eller lindrigare än gärningen i grundform fått egna paragrafer med egna straffskalor. Graderingen efter grovhetsgrad har varit den generella linjen i den första och andra fasen av totalrevideringen av strafflagen.

Syftet med grovhetsgraderingen och straffskalorna är att styra domstolspraxis och därmed öka rättsvårdens prognosticitet och konformitet. Lagutskottet tog upp frågan om grovhetsgrader-

ingen i sitt betänkande (LaUB 6/1990 rd — RP 66/1988 rd) om den första fasen av totalrevideringen av strafflagen. När det gäller brott där domstolarnas och myndigheternas uppfattning om gärningens klandervärdhet kan variera mycket ansåg utskottet det vara rationellt att de olika uttrycksformerna för brottet definieras i lagstiftningen. På detta sätt kan rättspraxis styras vid mätningen av straff. Utgående från erfarenheterna från reformen anser lagutskottet att den skrivning av straffbestämmelserna som då valdes också bör tillämpas i samband med sexualbrott och när resten av kapitlen i strafflagens särskilda del revideras.

Målsägandebrott och åtgärdseftergift

Regeringen föreslår i sin proposition att sexualbrott i större skala än tidigare skall falla under allmänt åtal. Lagutskottet har tidigare bedömt (LaUB 6/1990 rd) målsägandebrottens område och konstaterat att de bör vara brott där ärendets behandling i en domstol kan åsamka målsäganden oskäligt mycket mer lidande eller medföra att skadan blir större. Möjligheten att utöva påtryckning vid målsägandebrott kan begränsas genom att de allmänna åklagarnas befogenheter utökas i sådana fall där ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks.

I 20 kap. strafflagen föreslås en ny bestämmelse om åtgärdseftergift. Bestämmelsen ger allmänna åklagaren rätt att låta bli att väcka åtal, om målsäganden av egen fast vilja ber att åtal inte väcks, förutsatt att ett viktigt allmänt eller enskilt intresse inte kräver att åtal väcks.

Bestämmelserna om åtalsrätt och åtgärdseftergift ger allmänna åklagaren stor befogenhet att pröva om åtal skall väckas eller inte och ålägger honom att ta hänsyn till såväl allmänt som enskilt intresse. Åklagarens ställning accentuerades ytterligare genom straffprocessreformen 1997 då ett accusatoriskt förfarande infördes och målsägandens rätt att väcka åtal begränsades. Det är viktigt, menar utskottet att riksåklagaren noga följer upp hur åklagarna använder sig av sin prövningsrätt i målsägandebrott och hur strafflagens bestämmelser om åtgärdseftergift tillämpas.

Förslag till kriminalisering i anknytning till prostitution

I proposition 6/1997 rd föreslås att koppleri fortfarande skall vara straffbart och att köp av sexuella tjänster av personer under 18 år kriminaliseras. Däremot föreslås inget straff för prostitution eller köp av sexuella tjänster av personer över 18 år. I lagmotion 31/1996 rd föreslås däremot att det enligt lag skall vara straffbart att på allmän plats be om prostitutionstjänster, lägga fram kostnadsanbud eller visa andra intentioner att utnyttja en annan persons prostitution. Lagmotionen är dock helt realistisk: i motiveringen konstateras att prostitutionen är ett socialt problem av stora mått som inte kan lösas med hjälp av strafflagen.

I propositionen behandlas de olägenheter prostitutionen för med sig och bedöms vilket behov och vilka möjligheter det finns att använda strafflagstiftningen för att minska prostitutionen. Nyttan och nackdelarna med en kriminalisering av prostitutionen kan helt kort anses vara följande:

— minskar i viss utsträckning prostitutionen
— ger sutenörerna större makt och möjligheter till utpressning
— ökar de prostituerades risk att utsättas för våld från klienternas sida
— ökar hälsoriskerna i och med att de prostituerade inte genomgår läkarkontroller
— det är svårt att åstadkomma en med hänsyn till den straffrättsliga legalitetsprincipen tillräckligt klar straffbestämmelse
— brottsundersökningen är svår
— det är helt slumpmässigt vem som åker fast.

De sakkunniga utskottet hört med anledning av lagmotionen har kommit med mycket motstridiga uttalanden. I synnerhet experterna på kriminalpolitik och polisrätt har ställt sig avvisande till den i lagmotionen föreslagna kriminaliseringen av köp av sexuella tjänster. Utskottet har följaktligen beslutat föreslå att lagmotionen förkastas med motiveringen att det straffrättsliga systemet inte är det primära eller bästa instrumentet att minska missförhållandena kring prostitution.

Lagmotionen utgår från att prostitutionen

stör den allmänna ordningen och att klienterna uppträder på ett förolämpande och störande sätt gentemot kvinnor. Utskottet påpekar att prostitutionen har betydligt allvarligare konsekvenser, exempelvis internationell handel med barn och kvinnor och tvingande till prostitution. Det krävs mellanstatligt samarbete för att man skall kunna sätta stopp för den internationella brottsligheten. Finland har gått med i ett antal internationella konventioner, bland annat Förenta nationernas konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Också Europeiska unionen är för närvarande sysselsatt med projekt för hindrande av sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn.

Utskottet finner det viktigt att justitieministeriet, inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet med förenade krafter utreder vilka möjligheter det finns att sätta stopp för och minska prostitutionen. Prostitutionen är ett mångfasetterat fenomen som kräver mått och steg av olika slag för att bli åtgärdat. Koppleri är straffbart och nu kriminaliseras också köp av sexuella tjänster av unga. Polisen bör avdela tillräckligt med resurser för att stävja den kriminella handeln med sextjänster och för att utreda begångna brott på detta område. Det internationella samarbetet bör ökas för att man skall kunna avvärja den internationella brottsligheten. Dessutom bör man ta en diskussion om vilka medel som lämpligen kunde användas för att åtgärda prostitutionen, som stör den allmänna ordningen, i synnerhet i städer. Därvid bör ställning tas till om könshandeln exempelvis kunde förbjudas i kommunala ordningsstadgor och om strafflagstiftningen är en lämplig och effektiv metod att avvärja prostitution. I bedömningarna bör man också beakta praxis i EU-staterna och erfarenheterna av Sveriges färska bestämmelse om kriminalisering av köp av sexuella tjänster.

Videolagstiftningen

Regeringen föreslår en genomgripande översyn av den straffrättsliga regleringen av pornografi. Straffbarheten föreslås bli begränsad till gärningar som en bred opinion anser vara straffbara. Syftet med nyregleringen är att värna medborgarnas rätt att i sin normala livsmiljö slippa se pornografi mot sin vilja. Spridning av pornografiska bilder eller bildupptagningar med inslag av barn, våld eller tidelag föreslås blir kriminaliserad. Fängelsestraff föreslås bli struket i straffbestämmelserna i lagen om granskning av videoprogram och andra bildprogram och lagen om förrättande av filmgranskning.

Under utskottsbehandlingen noterades att bestämmelserna i lagen om granskning av videoprogram och andra bildprogram inte harmonierar med strafflagens straffbestämmelser gällande pornografi och spridning av våldsskildringar. Något förslag till bestämmelse på denna punkt finns inte i propositionen och inte heller utskottet föreslår några sådana bestämmelser, eftersom frågan bereds i ett vidare perspektiv dels av en yttrandefrihetskommission tillsatt av justitieministeriet, dels av en kommission tillsatt av undervisningsministeriet för översyn av förhandsgranskningen av filmer.

Utbildning och myndighetsåtgärder

De tidigare faserna av totalrevideringen av strafflagen har åtföljts av en grundlig utbildning för domstolsmedlemmar och myndigheter. På samma sätt krävs det en bred utbildning för att syftet med denna delreform skall uppnås. För att fall där barn utnyttjats sexuellt skall kunna klaras upp krävs ett smidigt samarbete mellan olika myndigheter, ett samarbete som ministerierna i samverkan bör främja. Åtminstone vid de största polisinrättningarna bör arbetsuppgifterna och arbetspassen såvitt möjligt ordnas så att offer för sexualbrott har möjlighet att, om de så vill, få tala med en person av samma kön.

Sammanjämkning av propositionerna 6/1997 rd och 20/1998 rd

Som ovan konstateras hänger RP 20/1998 rd om godkännande av Schengenavtalen samman med nu aktuella RP 6/1997 rd. I bägge propositionerna föreslås ändringar bland annat delvis i samma kapitel i strafflagen, nämligen 16, 17 och 40.

Utskottet har samordnat propositionerna utgående från principen att också sådana författningsändringar som följer av Schengenavtalen men där hänvisningar till Schengenavtalen inte

förekommer skall ingå i totalrevideringen av strafflagen, i det fall att dessa är motiverade med hänsyn till totalöversynen. Förslaget till lag om ändring av strafflagen i proposition 20/1998 rd har uppgjorts utgående från den gällande lagen. Följaktligen föreslås det i lagförslaget att strafflagens nuvarande 16 kap. om brott emot offentlig myndighet och allmän ordning skall ändras. I proposition 6/1997 rd föreslås att straffbestämmelserna i strafflagens nu gällande 16 kap. omplaceras i 16 och 17 kap. med nya benämningar. Lagutskottet har samordnat lagförslagen och härvid följt det nya kapitelsystemet samt paragrafordningen och paragrafnumreringen. Vid samordningen har utskottet haft tillgång till grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 13/1998 rd — RP 20/1998 rd).

Detaljerad motivering

1. Lagen om ändring av strafflagen

1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt (RP 117/1997 rd)

11 § Kravet på dubbel straffbarhet. Strafflagens 1 kap. om tillämpningsområdet för finsk straffrätt reviderades 1996. Det regionala tillämpningsområdet för strafflagen begränsades då så att straff för brott som begåtts utanför Finland kan dömas ut i Finland endast i de fall som anges i lagen. I 1 kap. 11 § uppställs kravet på dubbel straffbarhet, dvs. för brott begångna inom en främmande stats område kan straff dömas ut i Finland endast om straff kunde ha dömts ut också av en domstol på gärningsorten.

Enligt förslaget skall till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. som anger undantag från kravet på dubbel straffbarhet. Dubbel straffbarhet krävs inte om gärningsmannen är finsk medborgare eller någon som vid gärningstidpunkten bodde eller när rättegången inleds är varaktigt bosatt i Finland och gärningen består av otukt med barn, otuktigt beteende mot barn eller en gärning enligt 1 § lagen angående undertryckande av osedliga publikationers spridning, om det är fråga om en sedlighetssårande bild eller bildupptagning som föreställer barn.

Ändringsförslaget bygger på EU-rådets dokument från februari 1997 om en gemensam åtgärd mot människohandel och sexuellt utnyttjande av barn. Enligt det skall medlemsstaterna avstå från kravet på dubbel straffbarhet när det gäller vissa sexualbrott mot barn.

I den föreslagna paragrafen hänvisas till vissa straffbestämmelser i strafflagen som håller på att revideras och till en lag som föreslås bli upphävd. Av denna anledning bör förslaget justeras och utskottet föreslår att i momentet anges strafflagens

— *17 kap. 18 §* Spridning av pornografisk bild och *19 §* innehav av barnpornografisk bild
— *20 kap. 6 §* Sexuellt utnyttjande av barn, *7 §* Grovt sexuellt utnyttjande av barn och *8 §* Köp av sexuella tjänster av en ung person samt
— *20 kap. 9 §* Koppleri, om föremålet för gärningen är en person som är yngre än 18 år.

Om 17 kap. 19 § samt 20 kap. 8 och 9 § upptas i förteckningen blir avsteget från kravet på dubbel straffbarhet större än vad som föreslås i propositionen. Utskottet motiverar sitt förslag med att unionens gemensamma åtgärd förutsätter att myndigheternas behörighet säkerställs när frågan gäller utnyttjande av barn inom prostitutionen eller i någon annan olaglig sexuell verksamhet.

Regeringen föreslår inte att kravet på dubbel straffbarhet skall slopas i fråga om prostitution. Som motivering för detta anförs att en sådan gärning är straffbar som delaktighet i sexuellt utnyttjande av barn och att tillämpningsområdet för bestämmelsen om koppleri gäller alla, inte enbart barn. Den förstnämnda motiveringen är enligt utskottet vilseledande. Eftersom strafflagen har en särskild bestämmelse om koppleri, är det betänkligt och står uppenbarligen i strid med tanken i strafflagen att tolka en gärning som uppfyller brottsrekvisitet för ett visst brott som delaktighet i ett annat brott. Det problem som anges i den andra motiveringen kan lösas genom att ett avsteg från kravet på dubbel straffbarhet begränsas till koppleri med personer under 18 år inblandade.

15 kap. Om brott mot rättskipning

1 § Osann utsaga inför domstol. Som straffskala för osann utsaga inför domstol föreslås böter eller högst tre års fängelse. I motiveringen till

propositionen konstateras att osann utsaga i princip är ett allvarligt brott. Bötesstraffet motiveras med att brotten kan vara mer eller mindre allvarliga och mer eller mindre klandervärda och att det i propositionen inte ingår någon särskild straffbestämmelse som gäller lindriga former av gärningen.

Motiven för bötesstraff är i sig godtagbara. Utskottet anser dock att osann utsaga inför domstol är ett så allvarligt brott att det inte finns något skäl att införa bötesstraff på straffskalan. Dessutom är den föreslagna vida straffskalan problematisk med hänsyn till en enhetlig praxis vid utdömningen av straff. Bestämmelserna om åtals- och domseftergift ger tillräcklig prövningsrätt i exceptionella fall. Av dessa anledningar föreslår utskottet att bötesstraffet slopas på straffskalan.

2 § Osann utsaga vid myndighetsförfarande. Enligt *1 mom.* 3 punkten kan någon annan än den som har ställning av misstänkt göra sig skyldig till osann utsaga vid myndighetsförfarande när han förhörs vid polisundersökning eller något därmed jämförbart myndighetsförfarande. Med polisundersökning avses någon annan undersökning som skall utföras av polisen än en förundersökning på grund av brott. Av denna anledning är uttrycket "som har ställning av misstänkt" felaktigt. Utskottet föreslår att tillämpningsområdet för 3 punkten anges genom en hänvisning till 38 § 2 mom. polislagen. Vidare påpekar utskottet att motiveringen till 1 mom. 3 punkten är delvis felaktig och inte motsvarar vare sig det som sägs i bestämmelsen eller syftet med den.

Paragrafens *2 mom.* utsträcker straffbestämmelsens tillämpningsområde till en laglig företrädare för en juridisk person, som vid förundersökning förhörs för utredning av den juridiska personens straffansvar. Utskottet föreslår att skrivningen av momentet preciseras.

3 § Grov osann utsaga inför domstol. Enligt 1 punkten kan osann utsaga inför domstol anses grov när utsagan orsakar fara för att domstolen med stor sannolikhet fattar ett felaktigt beslut i något i bestämmelsen preciserat avseende.

Den föreslagna bestämmelsen har kritiserats för att vara alltför komplicerad och svår att tillämpa, eftersom den förutsätter en bedömning av hur sannolika både faran och följden är. Utskottet föreslår att punkten görs enklare och tydligare genom att däri införs kravet på att gärning skall orsaka allvarlig fara för att domstolen fattar ett felaktigt beslut.

8 § Grov bevisförvanskning. Bevisförvanskningen kan enligt 1 punkten anses grov om gärningen orsakar fara för att en oskyldig med stor sannolikhet döms till fängelse eller någon annan sträng påföljd.

Förslaget har formulerats på samma sätt som 3 § 1 punkten och utskottet föreslår därför att det korrigeras på samma sätt.

9 § Övergrepp i rättssak. Strafflagen innehåller för närvarande ingen särskild bestämmelse som skyddar dem som hörs i en rättssak mot våld eller hot. Den bestämmelse som nu föreslås bli intagen i lagen är motiverad, eftersom den betonar det klandervärda i gärningar riktade mot personer och rättsskipningen.

Paragrafen har delats upp så att 1 punkten gäller våld eller hot som äger rum innan personen ifråga hörs och 2 punkten våld eller hot efter förhöret. Våldet eller hotet före förhöret kan riktas dels mot den som skall höras, dels mot andra personer eller deras egendom. Däremot måste våldet eller hotet efter förhöret riktas mot den som har förhörts för att vara straffbart enligt punkten. Enligt utskottet finns det ingen grund för en sådan uppdelning. Dessutom anser utskottet att tillämpningsområdet för 2 punkten är alltför snävt. Med hänsyn till hur klandervärda gärningarna skall anses vara saknar det betydelse när de begås. I och med att våld och hot mot den som skall höras blir allt allmännare och allmänheten blir medveten om dem blir medborgarna allt mindre benägna att anmäla brott och främja brottsutredningen. Utskottet föreslår därför att också de personer som står i ett förhållande avsett i 10 § 2 mom. till den som skall höras blir nämnda i 2 punkten. Till dem hör make, syskon, släkting i rätt upp- eller nedstigande led, eller den som har gemensamt hushåll med den person som skall höras eller den som annars är närstående på grund av ett med dessa jämförbart personligt förhållande.

10 § Underlåtenhet att anmäla grovt brott. I *1 mom.* räknas de brott upp som det är straffbart att inte anmäla. Någon allmän skyldighet att anmäla brott finns inte i Finland, men i strafflagen har sedan 1889 ingått en straffbestämmelse om underlåtenhet att anmäla vissa brott.

Regeringen föreslår att förteckningen över brott som omfattas av anmälningsskyldigheten skall ses över. Brotten i bestämmelsen är synnerligen allvarliga, överlagda, systematiskt förberedda och riktar sig mot viktiga rättsobjekt. Bland sexualbrotten gäller anmälningsskyldigheten våldtäkt och grov våldtäkt. Utskottet föreslår att i bestämmelsen nämns grovt sexuellt utnyttjande av barn, ett brott som är jämförbart med de övriga brotten i momentet.

I *2 mom.* ingår en bestämmelse om undantag från anmälningsskyldigheten i 1 mom. Straffhotet gäller inte personer som står nära den som förberett brottet. Formuleringen i förslaget avviker från den nuvarande formuleringen, som föreskriver att en person som för att förhindra ett brott borde ha angivit en närstående person inte skall dömas till straff för underlåtenhet att anmäla grovt brott.

Den föreslagna skrivningen är inexakt, eftersom den kan tolkas som en utvidgning av undantaget till att gälla brottet i sin helhet, till exempel så att det gäller andra gärningsmän än en som är närstående. Utskottet föreslår att momentet preciseras och att den som för att förhindra ett brott borde ha angivit make, syskon, släkting i rätt upp- eller nedstigande led eller den som har gemensamt hushåll med honom eller den som annars är närstående på grund av ett med dessa jämförbart personligt förhållande inte döms till straff för underlåtenhet att anmäla grovt brott.

Enligt *3 mom.* gäller anmälningsskyldigheten inte den som har en i lagen stadgad tystnadsplikt. Momentet har fått kraftig kritik. Frågan om momentet går att motivera är mycket kontroversiell. Uppfattningarna är på centrala punkter diametralt motsatta: momentet har ansetts onödigt eller alltför radikalt, men å andra sidan har det ansetts nödvändigt till exempel för att trygga förtroligheten i vårdförhållandet mellan hälso- och sjukvårdspersonalen och patienterna.

Enligt erhållen utredning har avsikten inte varit att ändra det rådande rättsförhållandet. Någon klar uppfattning om vad detta rättsförhållande innebär förefaller dock inte att finnas. Följderna av det föreslagna momentet är därför ovissa och oförutsägbara. Lagstiftningen har inte utretts i tillräcklig utsträckning vid beredningen av bestämmelsen, och intressekonflikten mellan tystanadsplikten och förhindrande av grova brott har inte kunnat lösas. I motiveringen till propositionen anses att konflikterna mellan lagbestämmelserna och intressena kunde lösas med hjälp av bestämmelser om straffrättslig nödsituation. På grundval av dem är det inte lagstridigt att anmäla ett planerat grovt brott även om det innebär att den berörde bryter sin tystnadsplikt. Utskottet påpekar att det inte är samma sak om lagstiftningen ålägger en myndighet eller den som hotas av en fara att anmäla ett grovt brott eller om någon har rätt därtill enbart på basis av nödläge.

Social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt en HIV-expertgrupp för att utreda om lagstiftningen behöver ändras eller om det behövs andra regler för att förbättra skyddet för dem som är utsatta för smittorisk.

Omdömena om bestämmelsen har varit motstridiga, beredningen har inte varit tillräckligt omfattande och utredningarna i frågan pågår. Utskottet föreslår därför att 3 mom. i lagförslaget slopas.

Utskottet har även tagit ställning till om strykningen av momentet påverkar bikthemligheten enligt kyrkolagen. Enligt dess 5 kap. 2 § 3 mom. skall en präst som i enskilt skriftermål eller vid själavård får veta att ett sådant brott är förestående som enligt allmän lag måste anges uppmana personen i fråga att underrätta myndigheterna eller den som är utsatt för fara. Om han inte gör det är prästen skyldig att underrätta myndigheterna dock utan att röja vem som har anförtrott saken åt honom. Bestämmelsen utreds i motiveringen till propositionen om kyrkolagen (RP 23/1993 rd). Där anges att momentet avser skyldigheten enligt strafflagen att anmäla grova brott. Om 3 mom. slopas, påverkar det därför inte prästens tystnadsplikt.

16 kap. Om brott mot myndigheter

1 § Våldsamt motstånd mot tjänsteman. Den som använder eller hotar använda våld mot en tjänsteman gör sig skyldig till våldsamt motstånd mot tjänsteman. Paragrafens tillämpningsområde är anmärkningsvärt omfattande och täcker gärningar av mycket olika klandervärdhet. Det kan vara fråga om en drucken persons harmlösa viftande eller kraftigt våld utövat i hämndsyfte. På straffskalan är maximistraffet därför lindrigt och minimistraffet strängt.

Utskottet föreslår att brottsrekvisitet graderas i två grovhetsgrader: 1 § *våldsamt motstånd mot tjänsteman* och 2 § *motstånd mot tjänsteman.* Härigenom kan straffskalorna bättre avpassas enligt brottens grovhetsgrad.

Enligt *1 mom.* 1 punkten är det straffbart att använda eller hota använda våld mot en tjänsteman eller någon annan. Däremot skall våld i hämndsyfte enligt 3 punkten riktas mot en tjänsteman för att vara straffbart som våldsamt motstånd mot tjänsteman. Utskottet anser att denna gränsdragning inte är lyckad. Trots att våldshandlingar riktade mot en person är straffbara också på grundval av andra strafflagsbestämmelser är det inte säkert att det vid tillämpningen av dem beaktas att syftet med handlingen har varit att hämnas på grund av en tjänsteåtgärd. Utskottet föreslog ovan att bestämmelsen om hot mot den som skall höras i rätten utvidgas. Utskottet föreslår att också 1 mom. 3 punkten i denna paragraf ändras och att gärningen kan riktas inte bara mot en tjänsteman utan också mot en person som står i ett sådant förhållande till tjänstemannen som avses i 15 kap. 10 § 2 mom.

I *2 mom.* utsträcker straffbestämmelsen skyddet till personer som bistår en tjänsteman i en tjänsteåtgärd. Utskottet föreslår att momentet preciseras för att det klart skall framgå att biståndet skall lämnas på tjänstemannens begäran eller med hans samtycke. Som straffskala föreslår utskottet fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

2 § Motstånd mot tjänsteman (ny). Utskottet föreslår att en ny gärningsform, lindrigare än i 1 §, införs i kapitlet.

Paragrafen bör enligt utskottet skrivas på samma sätt som straffbestämmelserna i fråga om andra motsvarande brott. Om våldsamt motstånd mot tjänsteman, med beaktande av att våldet eller hotet varit ringa eller med hänsyn till andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet har begåtts under förmildrande omständigheter, skall gärningsmannen dömas för motstånd mot tjänsteman. Som straffskala föreslås böter eller fängelse i högst sex månader.

Genom att en ny paragraf tas in i kapitlet får de följande paragraferna ett ordningsnummer som är ett nummer högre än det nuvarande.

3 (2) § Motstånd mot tjänsteman. Eftersom utskottet har föreslagit att rubriken på den nya 2 § skall vara motstånd mot tjänsteman, måste den nya 3 § få en ny rubrik. Utskottet föreslår brottsrubriken *hindrande av tjänsteman.*

I 2 mom. utsträcker straffbestämmelsen skyddet till dem som bistår en tjänsteman i en tjänsteåtgärd. Utskottet föreslår att samma precisering gällande en polismans begäran om hjälp som i 1 § 2 mom. görs även i detta moment.

4 (3) § Brott mot polislagen. Den straffbestämmelse med hot om fängelsestraff som för närvarande ingår i polislagen föreslås bli överförd till strafflagen. Straffbestämmelserna i strafflagen förutsätter uppsåt i fråga om imputabiliteten, om inte något annat uttryckligen stadgas. Eftersom uppsåtet nämns i onödan i 5 punkten, föreslår utskottet att det stryks. Dessutom föreslår utskottet att brottsrubriken ändras.

10 (9) § Överträdelse av myndighetsförbud som gäller egendom. Flera av de sakkunniga utskottet har hört har påpekat att brottet kan jämföras med förskingring eller oredlighet som gäldenär. Straffskalorna för dessa brott är strängare än den som föreslås i denna paragraf. Maximistraffet bör därför skärpas till ett års fängelsestraff, menar utskottet.

11 § Brott mot näringsförbud (Ny). I 16 § lagen om näringsförbud ingår en straffbestämmelse med hot om fängelsestraff. I enlighet med principen om koncentration vid totalrevideringen av strafflagen föreslår utskottet att straffbestämmelsen överförs till strafflagens 16 kap. som en ny 10 §. Imputabiliteten som nämns i straffbestämmelsen kan strykas, eftersom kravet på uppsåt inte behöver nämnas särskilt i straffbestämmel-

serna i strafflagen. Dessutom föreslås vissa ändringar i formuleringen av 2 mom.

Genom att ytterligare en ny paragraf införs i kapitlet blir ordningsnumret på de följande paragraferna två nummer högre.

13 (11) § Givande av muta. Enligt 1 mom. är förutsättningen för straffbarhet att en krigsman är i tjänst när en gåva eller någon annan förmån utlovas, erbjuds eller ges. Utskottet finner inte denna förutsättning motiverad och föreslår att den stryks.

19 (17) § Begränsningsstadganden. Enligt paragrafen tillämpas inte vad som stadgas i 16 kap. strafflagen om våldsamt motstånd mot tjänsteman och motstånd mot tjänsteman på gärningar som är straffbara enligt 17 kap. 6 §.

Hänvisningen i paragrafen måste korrigeras till följd av att utskottet ovan har föreslagit att en ny 2 § om motstånd mot tjänsteman tas in i 16 kap., varför numren på de följande paragraferna ändras.

20 (18) § Definition. Enligt paragrafen avses med en anställd hos Europeiska gemenskaperna en person som står i ett varaktigt eller tillfälligt anställningsförhållande till ett organ som nämnts i bestämmelsen. Utskottet föreslår att Europeiska monetära institutet ersätts med Europeiska centralbanken, eftersom Europeiska monetära institutet dras in då Europeiska centralbanken inrättas.

17 kap. Om brott mot allmän ordning

5 § Förberedelse till väpnat störande av allmän ordning. Genom den lag som trädde i kraft 1995 gjordes preciseringar och nödvändiga tekniska ändringar i strafflagens ursprungliga bestämmelse från 1889 om samling av beväpnat manskap. Vid samma tidpunkt infördes också den nuvarande brottsrubriken. Den är dock misslyckad och vilseledande, eftersom det är fråga om kriminalisering av förberedelse av brott. Utskottet föreslår att brottsrubriken ändras i överensstämmelse med brottsrekvisitet.

6 § Motstånd mot person som upprätthåller ordningen. Enligt utskottet bör en konsekventare reglering införas i fråga om det straffrättsliga skyddet mot våldsamt och annat motstånd riktat mot tjänstemän som utövar offentlig makt och andra som upprätthåller ordningen. Bestämmelserna i 16 kap. 1—3 § ger ett skydd för tjänsteåtgärder som innefattar utövning av offentlig makt och 17 kap. 6 § andra slag av upprätthållande av ordning.

I 2 mom. 1 punkten anges inte på vems begäran biståndet skall ges. Utskottet föreslår att bestämmelsen preciseras i detta avseende.

Enligt flera sakkunniga är 2 mom. 5 punkten vag och ger rum för tolkning. Varken av bestämmelsen eller motiveringen till den framgår vilka som skyddas av punkten och på vilka bestämmelser deras rätt att upprätthålla ordningen grundar sig. Utskottet föreslår att 5 punkten stryks.

7 § Riksgränsbrott. Paragrafen föreskriver att det är straffbart att överskrida Finlands gräns utan att inneha pass eller något annat nödvändigt dokument eller att överskrida gränsen någon annanstans än genom ett tillåtet gränsöverskridningsställe eller i strid med ett på lag grundat förbud. Vidare är det straffbart att bryta mot bestämmelserna om överskridande av gränsen och olovligen vistas inom gränszonen eller vidta någon förbjuden åtgärd inom den.

I motiveringen till 1 mom. 1 punkten påpekas att med pass eller annat nödvändigt dokument endast avses dokument som anger rätten att resa, inte till exempel intyg över vaccination eller förtullningsintyg. Utskottet föreslår att denna precisering införs i lagtexten. Utskottet framhåller också att motiveringen till 1 och 3 punkterna i momentet inte i alla avseenden överensstämmer med skrivningen av lagen.

Den nuvarande bestämmelsen om riksgränsbrott i 42 kap. 2 § strafflagen tillkom under exceptionella förhållanden i slutfasen av fortsättningskriget, och straffskalan är därför sträng. Det vore motiverat med en mildare straffskala, men utskottet anser ändå att det föreslagna maximistraffet på fängelse i sex månader är för lindrigt och föreslår att maximistraffet höjs till ett års fängelse.

8 § Ordnande av olaglig inresa. I proposition 6/1997 rd föreslås att 64 b § utlänningslagen med i sak samma innehåll överförs till strafflagen, eftersom den innehåller en straffbestämmelse med

hot om fängelsestraff. Paragrafen förutsätter att en olaglig inresa har ordnats för ekonomisk vinnings skull. I proposition 20/1998 rd föreslår regeringen att en bestämmelse med samma rubrik men med ett innehåll som i viss mån avviker från den ovan nämnda straffbestämmelsen skall införas i strafflagen. Enligt den skall den som ordnar en olaglig inresa göra det för att bereda sig nytta. Skiljaktigheterna mellan förslagen beror till största delen på bestämmelserna i Schegenkonventionen.

I proposition 20/1998 rd föreslår regeringen att en bestämmelse om straff för brott mot inresebestämmelserna skall införas i strafflagen med anledning av artikel 26 i Schengenkonventionen. Konventionen ålägger de avtalsslutande parterna att införa påföljder för transportörer som befordrar utlänningar utan nödvändiga resedokument från tredje land till deras territorium. Den föreslagna straffbestämmelsen förutsätter inte att handlingen har utförts i syfte att vinna fördelar.

Grundlagsutskottet tog i sitt utlåtande (GrUU 13/1998 rd) ställning till förslaget till bestämmelse om brott mot inresebestämmelserna. Efter att ha påpekat att artikel 26 i Schengenkonventionen inte kräver att straffrättsliga påföljder införs, anser utskottet att bestämmelsen i sin vaghet utgör ett problem utifrån förpliktelserna i de internationella människorättskonventionerna och 7 § 4 mom. regeringsformen. I regeringsformen sägs att en utlänning inte får utvisas, utlämnas eller sändas tillbaka om han på grund härav hotas av dödsstraff, tortyr eller någon annan behandling som kränker människovärdet.

Den föreslagna paragrafen om åtgärdseftergift är enligt grundlagsutskottets uppfattning av betydelse med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Med stöd av paragrafen kan man låta bli att väcka åtal eller att döma ut straff, om gärningen är ursäktlig med beaktande av de orsaker som lett till brottet. När ursäktligheten bedöms bör man ta hänsyn till gärningsmannens bevekelsegrunder och de omständigheter som påverkar en utlännings säkerhet i hans hemland eller i det land där han stadigvarande är bosatt.

Grundlagsutskottet drar i sitt utlåtande slutsatsen att effekten av den föreslagna regleringen just och just stämmer överens med grundlagen. Med hänsyn till legalitetsprincipen i 6 a § regeringsformen bör det dock anses mycket exceptionellt att hänsyntagande till de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna vid tillämpningen av en bestämmelse om avstående från åtgärder antas få så stor betydelse som motiveringen till propositionen låter förstå. Lagtekniskt sett, också med avseende på 6 a § regeringsformen, vore det lämpligt att genom en precisering av brottsrekvisitet försöka reducera de eventuella situationer där bestämmelsen om åtgärdseftergift måste tillämpas.

För att förpliktelserna enligt Schengenkonventionen skall kunna uppfyllas, grundlagsutskottets utlåtande beaktas och förslagen till bestämmelser samordnas och göras tydligare föreslår lagutskottet att bestämmelserna om ordnande av olaglig inresa, brott mot inresebestämmelserna och åtgärdseftergift införs i en omformulerad 8 §. I paragrafen kan då inte tas in något krav på ekonomisk vinning eller fördel.

Förslagen till 1 och 3 punkt i propositionerna 6/1997 rd och 20/1998 rd avviker från varandra. Utskottet föreslår att 1 punkten ändras i överensstämmelse med RP 20/1998 rd och att också 3 punkten ges den formulering, lagtekniskt justerad, den har i proposition 20/1998 rd.

Slutligen föreslår utskottet att bestämmelserna i paragrafen om åtgärdseftergift införs som ett nytt 2 mom. Härigenom kommer de omständigheter som nämnts i momentet att utgöra sådana brottsrekvisitfaktorer som straffbarheten förutsätter.

10 § Brott mot trosfrid. Den som

1) i kränkande syfte offentligen smädar eller skymfar något som hålls heligt inom en kyrka eller ett trossamfund som avses i religionsfrihetslagen eller

2) genom att föra oljud, uppträda hotfullt eller på något annat sätt stör gudstjänst, kyrklig förrättning, annan sådan religionsutövning eller begravning

skall enligt paragrafen dömas för brott mot trosfrid.

I samband med behandlingen av ärendet har hädelse diskuterats och förslaget har kritiserats för att Gud inte nämns där. Utskottet har hört

bland annat Kyrkostyrelsen inom Finlands evangelisk-lutherska kyrka och Kyrkostyrelsen inom Finlands ortodoxa kyrkosamfund. Utskottets konklusion är att det inte är skäl att på denna punkt ändra den föreslagna bestämmelsen. Strafflagen bör inte innehålla några element som tillhör någon viss religiös övertygelse, till exempel ordet Gud. Strafflagen måste kunna godtas också av dem som inte bekänner sig till exempelvis den kristna tron. Uppfattningarna om en gud utgör en väsentlig del av det som kyrkorna och de religiösa samfunden anser vara heligt och hädelse kan därför bedömas som en gärning enligt 1 punkten.

Kritik har riktats mot att 1 punkten begränsas till att gälla vad som en kyrka eller ett religiöst samfund enligt religionsfrihetslagen anser vara heligt. Det har föreslagits att bestämmelsen skall utsträckas också till det som är heligt för andra religiösa samfund. Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande att formuleringen av bestämmelsen i viss mån är tolkningsbar med hänsyn till den straffrättsliga legalitetsprincipen och det därifrån härledda kravet på noggrann avgränsning. Tolkningsbarheten gäller det intresse som skall skyddas med hjälp av straffbestämmelsen. Också det stora antalet registrerade religiösa samfund och olikheterna mellan dem kan enligt grundlagsutskottet leda till inexakthet. Förutsättningarna för straffbarhet — kränkande syfte och kravet på att smädelsen eller skymfen skall vara offentlig — utgör dock enligt grundlagsutskottets uppfattning en tillräckligt tydlig avgränsning av tillämpningsområdet för bestämmelsen.

Med hänvisning till synpunkterna i grundlagsutskottets utlåtande anser lagutskottet att formuleringen av bestämmelsen och dess tillämpningsområde är lyckande. Om i bestämmelsen nämns ytterligare organisationer utöver dem som nu anges där, ger den möjlighet till alltför många tolkningar och stämmer inte längre överens med grundlagsutskottets utlåtande. Avgränsningen innebär dock inte att det som dessa religiösa sammanslutningar anser heligt inte är straffrättsligt skyddat. Om de saker de finner heliga är desamma som en kyrka eller ett religiöst samfund enligt religionsfrihetslagen, får också de skydd mot offentligt smädande och skymfande i kränkande syfte.

Utskottet anser den föreslagna avsevärda lindringen av straffhotet omotiverad och föreslår att maximistraffet höjs från fängelse i tre månader till fängelse i sex månader.

12 § Brott mot griftefrid. Brott mot griftefriden, skyddad genom en bestämmelse om straff, kan begås genom att

— olovligen öppna en grav
— ta ett lik, en kista eller en urna ur graven
— behandla ett lik på ett anstötligt sätt
— skada en grav eller ett minnesmärke över en avliden.

Som straffskala föreslås böter eller fängelse i högst sex månader.

Maximistraffet har ansetts alltför lindrigt, eftersom omfattande skador kan åsamkas och flera gravar skändas vid ett och samma tillfälle. Kravet på ett skärpt straffhot kan även motiveras med att en anstötlig behandling av ett obegravat lik kan vara synnerligen klandervärd. Utskottet föreslår att maximistraffet höjs från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.

13 § Ofog. Regeringen har till riksdagen lämnat proposition 239/1997 rd om revidering av straffbestämmelserna om kränkning av integritet och frid samt ärekränkning. I propositionen föreslås inte att någon särskild straffbestämmelse som skyddar den så kallade offentliga hemfriden skall tas in i 24 kap. strafflagen. Av denna anledning föreslår utskottet att straffbestämmelsen om ofog kompletteras med en ny 2 punkt. Enligt den gör sig den som orsakar störning genom att ringa samtal till ämbetsverk, kontor, affärer, fabriker eller andra liknande platser skyldig till ofog. Vid tillämpningen av bestämmelsen får man inte glömma bort att myndigheterna är skyldiga att ta emot samtal och lämna kundservice även per telefon. För att det skall vara straffbart att orsaka störning genom att ringa telefonsamtal, bör störningen vara uppsåtlig.

16 § Anordnande av hasardspel. Enligt *1 mom.* är det straffbart att olovligen anordna hasardspel, hålla en lokal eller något annat utrymme för hasardspel och tillåta hasardspel i en inkvarterings- eller förplägnadsrörelse. Utskottet föreslår en språklig korrigering i momentet.

I *2 mom.* definieras hasardspel som ett spel, en anordning som är avsedd för spel eller en vad-

slagning, där vinstutdelningen helt eller huvudsakligen beror på slumpen eller på händelser som står utanför spelarnas eller vadhållarnas kontroll och där en eventuell förlust står i uppenbart missförhållande till åtminstone någon av deltagarnas betalningsförmåga.

Enligt tolkningen av lotterilagen och de förordningar som utfärdats med stöd av den kännetecknas lotterier bland annat av att vinstutdelningen helt eller delvis beror på slumpen. I detta avseende avviker 2 mom. från tolkningen av lotterilagen. Slumpens betydelse för vinsten är det viktigaste kriteriet för att särskilja lotterier och andra spel och tävlingar som lotterilagen gäller från teknikspel där deltagarnas kunskaper och skicklighet avgör framgången. Enligt detta kriterium hör till exempel tips- och vadslagningsspel till lotterilagens tillämpningsområde, eftersom spelframgången dels beror på kunskap och skicklighet dels på faktorer som är oberoende av spelaren och på slumpen. Utifrån straffbestämmelsen i strafflagen är kortspel en mycket viktig form av hasardspel. Där inverkar slumpen, men också spelarens skicklighet är av väsentlig betydelse. En skicklig kortspelares framgång beror inte nödvändigtvis huvudsakligen utan endast delvis på slumpen. Utskottet föreslår att momentet ändras så att vinstutdelningen delvis, inte huvudsakligen, beror på slumpen och att momentet görs tydligare genom att exempelförteckningen kompletteras.

17 § Olovligt anordnande av lotteri. Enligt förslaget skall straffbestämmelsen i 6 § lotterilagen med dess hot om fängelsestraff överföras till strafflagen i linje med principen om koncentration av straffbestämmelserna. Bestämmelsens innehåll beror på strafflagen, som för närvarande revideras. Utskottet anser att det i detta sammanhang är olämpligt att i strafflagen införa en straffbestämmelse som sannolikt kommer att ändras i samband med revideringen av lotterilagen. Utskottet föreslår därför att paragrafen stryks i lagförslaget.

Om det är nödvändigt med en straffbestämmelse förenad med hot om fängelsestraff för att effektivisera bestämmelserna i lotterilagen, bör den i enlighet med koncentrationsprincipen ingå i strafflagen.

Genom att en paragraf stryks i kapitlet blir ordningsnumren på de följande paragraferna ett nummer lägre.

17 (18) § Spridning av våldsskildring och 18 (19) § Spridning av pornografisk bild. Enligt bestämmelsen om spridning av våldsskildring är det straffbart att sprida filmer eller andra rörliga bilder eller upptagningar som innehåller rörliga bilder som visar rått våld. Enligt bestämmelsen om spridning av pornografisk bild är det straffbart att sprida bilder eller bildupptagningar som på ett sedlighetssårande sätt visar barn, våld eller tidelag. Tillvägagångssättet i fråga om båda brotten är saluföring eller uthyrning och spridning samt tillverkning och import i detta syfte.

De föreslagna bestämmelserna har kritiserats på grund av att de förutsätter spridning i stället för överlåtelse och gärningens straffbarhet därför kräver en viss omfattning och kontinuitet i verksamheten. Valet av tillvägagångssätt grundar sig på att det primära syftet med kriminaliseringen är att inverka på den kommersiella distributionen av upptagningar och bilder.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 23/1997 rd) tagit ställning till förslagen utgående från yttrandefriheten. Utskottet anser att förslagen överensstämmer med proportionalitetsprincipen, dvs. kriminaliseringarna är nödvändiga för att trygga de rättsobjekt som skall skyddas med hjälp av straffbestämmelser. Ur principiell synvinkel är det av väsentlig betydelse att straffbestämmelserna gäller saluföring och spridning av bildupptagningar och bilder.

Med beaktande av syftet med kriminaliseringen och grundlagsutskottets utlåtande anser lagutskottet det inte motiverat att ändra bestämmelserna. För klarhetens skull påpekar utskottet att spridningen av sedlighetssårande bilder inte förutsätter att bilderna eller bildupptagningarna är verklighetsbaserade. Motiveringen till bestämmelsen är felaktig i detta avseende. För klarhetens skull framhåller utskottet vidare att båda paragraferna även gäller tv-sändningar och spridning av upptagningar på datanätet. Då utskottet ovan föreslog att en paragraf skall strykas, måste hänvisningen i 18 § 2 mom. korrigeras.

19 (20) § Innehav av barnpornografisk bild. I paragrafen föreslås att orättmätigt innehav av en

verklighetsbaserad barnpornografisk bildupptagning skall vara straffbart.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande bedömt förslaget utifrån de grundläggande fri- och rättigheterna. Utskottet påpekar det exceptionella i att innehav som sådant kriminaliseras. Men det är dock fråga om bildmaterial som kan ha uppkommit genom att ett barn har utnyttjats sexuellt. Det bakomliggande skyddsintresset är i detta särskilda fall så vägande att grunderna för att kriminalisera enbart innehav är tillräckliga ur yttrandefrihetssynpunkt. Grundlagsutskottet har i sin bedömning lagt vikt vid att bestämmelsen endast gäller verklighetsbaserade bildupptagningar.

Brottsrekvisitets krav på att bildmaterialet skall vara verklighetsbaserat ger i praktiken upphov till svåra bevisnings- och tolkningsproblem. Bildmaterial som ser autentiskt ut kan ju tillverkas till exempel med datorteknik. Straffbestämmelsen förlorar en stor del av sin betydelse om den är svår att tillämpa på grund av bevisningssvårigheter. Lagutskottet anser trots grundlagsutskottets utlåtande att bestämmelsen bör ändras i detta avseende. Utskottet föreslår att bestämmelsens krav att bildupptagningen skall vara verklighetsbaserad ersätts med kravet att materialet skall vara verklighetstroget. Bestämmelsen gäller då upptagningar där ett barn har använts vid framställningen och verklighetstrogna bildupptagningar som har tillverkats med dator- eller videoteknik eller på något tekniskt sätt. Härmed avses material som ser verklighetsbaserat ut och inte kan särskiljas från äkta bildupptagningar där människor använts som modeller. Till exempel skisser och målningar omfattas inte av definitionen.

23 (24) § Stadganden om påföljder. Paragrafen innehåller bestämmelser om andra straffrättsliga påföljder för brott enligt 17 kap. än sedvanliga straff. I 1 mom. finns bestämmelser om förbud mot att hålla djur. Enligt formuleringen innebär förbudet förverkande av rätten att hålla djur. Den kan leda till att syftet med förbudet, dvs. att förhindra att djur sköts och behandlas dåligt, inte uppfylls. Förbudet kan brytas även genom mellanhandsarrangemang. Utskottet föreslår att momentet preciseras på så sätt att den som ålagts förbud att hålla djur förbjuds att hålla och sköta djur och sörja för djurens välbefinnande.

I lagmotion 1/1998 rd föreslås att förbud att hålla djur skall utfärdas för en person som döms för djurskyddsbrott eller lindrigt djurskyddsbrott. Om ytterst vägande skäl föreligger behöver förbudet inte utfärdas.

Utskottet anser inte att det är motiverat att ändra momentet på det sätt som föreslås i lagmotionen. Skillnaden mellan djurskyddsbrott och lindriga djurskyddsbrott när det gäller grovhet är avsevärd, vilket avspeglas i straffskalorna. Maximistraffet för djurskyddsbrott är fängelse i två år medan lindriga djurskyddsbrott är förbundna med hot om böter. Den flexibla bestämmelsen i propositionen ("kan dömas") är nödvändig för att domstolen i varje enskilt fall skall ha tillräcklig prövningsrätt när den beslutar om säkringsåtgärder. Utskottet anser dock att när det bevisas att någon gjort sig skyldig till ett djurskyddsbrott, skall huvudregeln helt klart vara att han döms att förverka sin rätt att hålla djur. Justitieministeriet skall ge akt på domstolspraxis och vidta åtgärder för att ändra bestämmelserna om det visar sig att rättspraxis inte överensstämmer med lagutskottets ståndpunkt.

24 (25) § Juridiska personers straffansvar. Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka brott i 17 kap. strafflagen som omfattas av bestämmelserna om juridiska personers straffansvar. I proposition 20/1998 rd föreslår regeringen att juridiska personers straffansvar skall utsträckas till brott mot inresebestämmelserna till följd av Schengenkonventionen.

Utskottet föreslår ovan att straffbestämmelserna om brott mot inresebestämmelserna och straffbestämmelserna om ordnande av olaglig inresa skall slås samman och bilda 17 kap. 8 § strafflagen. Med hänsyn till förpliktelsen enligt Schengenkonventionen föreslår utskottet att detta brott också skall omfattas av straffansvaret för juridiska personer.

Såsom ovan framgick kräver Schengenkonventionen inte att de straffrättsliga påföljderna utsträcks till transportörer som befordrar utlänningar utan nödvändiga resedokument till landet. I proposition 20/1997 rd föreslås dock att gärningen skall kriminaliseras och att juridiska

personers straffansvar skall gälla för det. Denna exceptionella utvidgning av det straffrättsliga påföljdssystemet har blivit nödvändig för att inga andra påföljder, till exempel administrativa påföljder av straffkaraktär används i Finland.

Straffansvar för juridiska personer infördes 1995. Det nya straffet, samfundsbot, användes som påföljd endast för vissa rätt sällsynta och relativt allvarliga typer av brott. Lagutskottet fann det motiverat (LaUB 23/1994 rd) att införandet av den nya straffrättsliga påföljden skulle ske försiktigt och när praktiska erfarenheter av samfundsboten hade vunnits, skulle frågan om vilka brott som skall höra till dess tillämpningsområde tas till förnyad prövning. I motiveringen till proposition 20/1998 rd ingår ingen sådan bedömning.

Samfundsbot har funnits att tillgå under en relativt kort tid och har utnyttjats i blygsam omfattning. Orsaken är uppenbarligen att det krävs en i högsta grad komplicerad rättslig prövning och ett invecklat beslutsfattande för att man skall kunna döma till samfundsbot.

Kriminalpolitiskt sett är det inte rationellt att utsträcka juridiska personers straffansvar till ett med böteshot förenat brott mot inresebestämmelser. Denna uppfattning kvarstår trots att lagutskottet föreslår att brott mot inresebestämmelser och ordnande av olaglig inresa slås samman till en straffbestämmelse med maximistraffet fängelse i två år.

Att juridiska personers straffansvar utsträcks till ordnande av olaglig inresa måste ses som ett av Finlands internationella åtaganden följande exceptionellt arrangemang, vars berättigande kräver ett nytt övervägande senare. Utskottet upprepar sin tidigare ståndpunkt (LaUU 5/1996 rd) att Finland med det snaraste bör börja bereda lagstiftning om administrativa påföljder med karaktär av straff och om administrativ kontroll samt anknytande internationellt samarbete utgående från de krav EU-bestämmelserna ställer på Finland. Utskottet påpekar i detta sammanhang också att vi saknar den instrumentuppsättning som behövs för att uppfylla kriterierna i EU-bestämmelserna och att det därmed blir svårt att leva efter utgångspunkterna och principerna i totalrevideringen av strafflagen när straffbestämmelser som inte hör hemma i strafflagen måste skrivas in där.

26 (27) § Åtgärdseftergift. Utskottet har ovan föreslagit att bestämmelsen om åtgärdseftergift skall ingå som ett kännetecken på ordnande av olaglig inresa och placeras in som ett nytt 2 mom. i 8 §. Av denna orsak måste paragrafen strykas i lagförslaget.

20 kap. Om sexualbrott

1—3 § Generella utgångspunkter. Sexuell självbestämmanderätt har blivit ett allt viktigare rättsobjekt under årens lopp. När strafflagens kapitel om sedlighetsbrott reviderades 1971 kriminaliserades inte våldtäkt inom äktenskap och inte heller frihetskränkande otukt. Kriminaliseringen skedde först 1994. Den nu föreslagna revideringen av bestämmelserna i strafflagens 20 kap. utgör en fortsättning på samma linje.

De nya straffbestämmelserna avseende tvingande till samlag har utifrån brottssättet graderats i tre former: våldtäkt, tvingande till samlag och grov våldtäkt. Genom denna skrivning har man velat understryka att skyddet för den sexuella självbestämmanderätten är okränkbart samt att våld och tvång mot person är fördömligt. Straffskalan för våldtäkt är sträng och kännetecknen för brottet föreslås bli ändrade så att offer och gärningsman kan vara antingen en man eller kvinna, kravet på trängande fara stryks, definition på samlag utvidgas och sexualbrotten i större utsträckning än tidigare blir föremål för allmänt åtal.

Graderingen har utsatts för kritik eftersom man ansett att våldtäkt är ett så grovt brott att det inte kan indelas i tre klasser på grundval av grovhetsgrad. En av dem är tvingande till samlag, som är lindrigare än brottet i grundform. Farhågor har uttryckts om att bestämmelsen om den lindrigare gärningsformen underminerar den sexuella självbestämmanderätten eftersom det kan misstänkas att domstolarna dömer för tvingande till samlag också om gärningen på grund av grovhetsgraden hade bort betraktas som våldtäkt.

I den nu gällande våldtäktsbestämmelsen finns med hänsyn till gärningar begångna under synnerligen förmildrande omständigheter en så

kallad ospecificerad parallellskala. I överensstämmelse med skrivningen i totalrevideringen av strafflagen har gärningen med det lindrigaste straffet nu föreslagits få egna rekvisit. Också för andra grova brott finns det en trestegsskala, bland annat har uppsåtligt brott mot liv indelats i mord, dråp och dråp under förmildrande omständigheter. Skrivningen har inte lett till skevheter i domspraxis. Under riksdagsbehandlingen av den andra fasen av totalrevideringen av strafflagen uttalades starkta misstankar om att dråp, alltså brottet i grundform, undanträngs av den lindrigare formen, dråp under förmildrande omständigheter. Dessa misstankar har dock kommit på skam.

På grundval av erhållen utredning tillstyrker utskottet graderingen av gärningsformerna. Ett mer detaljerat och omfattande rekvisit borgar för att skyddet för den sexuella självbestämmanderätten och den personliga integriteten stärks. Den nya skrivningen stärker ytterligare strafflagsreformens syfte, nämligen att straffen för brott mot liv, hälsa och kroppslig integritet skall bli strängare i förhållande till straffen för egendomsbrott. Dessutom styr skrivningen in domstolarna på en enhetligare praxis eftersom den kräver att domstolarna skall motivera vilka uttryckliga omständigheter i händelsekedjan som gör att brottet, bedömt som en helhet, kan betraktas som ett brott begånget under förmildrande omständigheter eller som ett grovt brott. Det är självklart att den nya skrivningen beträffande våldtäktsbestämmelserna också kommer att synas i domstolarnas straffpraxis, anser utskottet.

1 § Våldtäkt. Enligt paragrafen är det straffbart att genom våld på person eller med hot om sådant våld tvinga någon till samlag. En person kan också våldtas efter att först ha försatts i medvetslöshet eller i ett tillstånd av rädsla eller något annat försvarslöst tillstånd.

Straffet för våldtäkt varierar enligt propositionen mellan fängelse i minst sex månader och högst sex år. Minimistraffet är detsamma som för närvarande. Det föreslagna maximistraffet är enligt propositionsmotiveringen exceptionellt strängt för ett brott i grundformen. Det stränga maximistraffet kan dock motiveras med att våldtäkt innebär en grov kränkning av en annans kroppsliga integritet och samtidigt den allvarligaste tänkbara kränkningen av den sexuella självbestämmanderätten. Utskottet anser det stränga maximistraffet motiverat och föreslår att minimistraffet höjs från sex månader till ett år fängelse. Genom det skärpta minimistraffet vill utskottet stärka det straffrättsliga skyddet för den sexuella självbestämmanderätten och den personliga integriteten.

3 § Tvingande till samlag. I 1 mom. ingår en straffbestämmelse för den lindrigare varianten av brottet i grundform och i 2 mom. en straffbestämmelse i de fall när en person tvingats till samlag på annat sätt än genom våld på person eller med hot om sådant våld.

Orsaken till att två separata rekvisit tagits in i samma paragraf är enligt propositionsmotiveringen att bestämmelserna om våldtäkt och annat tvingande till samlag utgör en helhet inom regleringen av gärningar av olika grovhetsgrad. Avsikten är att täppa till eventuella kryphål i lagstiftningen. Gällande bestämmelser om tvingande till samlag är inte tillräckligt klara på denna punkt, och det har uppstått luckor mellan de straffbara gärningarna.

Vid bedömningen av gärningen bör hänsyn tas till att våld eller hot använts endast i ringa utsträckning samt övriga omständigheter i anknytning till brottet. Det är fråga om en helhetsbedömning, vilket betyder att bestämmelsen inte får tillämpas endast utifrån en av de där nämnda omständigheterna. Regeringen kommer i propositionen med vissa synpunkter på hur bestämmelsen skall tolkas. Utskottet understryker att våldtäktsbestämmelserna utgör ett skydd för den sexuella självbestämmanderätten och att en person när som helst har rätt att neka samlag.

Utskottet föreslår en liten språklig ändring i 1 mom. i den finska texten. Den svenska texten påverkas inte av ändringen.

5 § Sexuellt utnyttjande. I kapitlet om sexualbrott ingår särskilda straffbestämmelser om skydd av den sexuella integriteten och självbestämmanderätten hos barn och unga. Dessa är 5 § 1 mom. 1 punkten om sexuellt utnyttjande, 6 § om sexuellt utnyttjande av barn, 7 § om grovt sexuellt utnyttjande av barn och 8 § om köp av sexuella tjänster av en ung person. Utöver dessa

bestämmelser tillämpas också de övriga generella straffbestämmelserna för sexualbrott på brott mot unga och barn.

I paragrafens 1 mom. om sexuellt utnyttjande ingår en bestämmelse för de fall när en person utnyttjar sin ställning för sexuellt utnyttjande. Bestämmelsen i 1 punkten avser att skydda ungdomar under 18 år i skolor och andra institutioner från att utnyttjas av personer i auktoritetsställning. I de övriga punkterna i momenten finns inga åldersgränser och de kan följaktligen tillämpas på sexuellt utnyttjande, oavsett personens ålder.

Barns och ungas sexuella integritet bör enligt utskottets åsikt ges ett starkare skydd än vad regeringen föreslagit. Bestämmelsen i 1 mom. 3 punkten om utnyttjande av någon i synnerlig beroende ställning skyddar också de unga mot sexuellt utnyttjande. I bestämmelsen krävs dock att det handlar om synnerligt beroende. Vid bedömningen av graden av beroende skall enligt propositionsmotiveringen hänsyn tas till vilken betydelse det har för vederbörandes grundläggande levnadsförhållanden, såsom försörjning, boende, hälsa och andra vitala behov. Beroendeförhållanden av detta slag förekommer för både barn och vuxna i synnerhet inom familjen och i relation till släktingar och nära vänner. I flera andra relationer mellan barn och vuxna förekommer inte sådana, ofta på formella kriterier grundade beroendeförhållanden. Dessa förhållanden kan exempelvis bygga på vänskap eller bekantskap och här har den äldre parten ofta en starkare ställning i och med större mognad, erfarenhet, ålder och likartade faktorer.

Utskottet föreslår att till 1 mom. läggs en ny 2 punkt om sexuellt utnyttjande av personer under 18 år. Bestämmelsen avser att skydda unga mot att bli utnyttjade av personer i starkare ställning. Ett villkor för straffbarheten är att den unga på grund av sin omognad samt på grund av åldersskillnaden mellan parterna har en väsentligt svagare förmåga än gärningsmannen att självständigt besluta om sitt sexuella beteende. Dessutom krävs att gärningsmannen grovt missbrukar den ungas omogenhet. En väsentlig kränkning av den sexuella självbestämmanderätten grundar sig på att den omognare parten befinner sig i en underordnad ställning och därför inte som jämbördig kan besluta om deltagande i sexuellt umgänge, varvid den andra parten drar fördel av omogenheten.

Ett förhållande kan exempelvis bygga på bekantskap, vänskap eller någon annan liknande omständighet. När man bedömer om en person klarar av att självständigt besluta om sitt sexuella beteende bör man inte bara väga in parternas ålder utan också deras fysiska och psykiska utveckling samt deras livserfarenhet. Det krävs andlig mognad för att kunna ta självständiga beslut, men också förmåga att förutse vilka konsekvenser besluten och beteendet kan få. Den berördas kroppsliga mognad är relevant när det bedöms om den andra parten grovt missbrukat den ungas omogenhet på det sätt som avses i bestämmelsen.

Bestämmelsen gäller ungdomar över 16 men under 18 år, alltså unga över den sexuella skyddsåldersgränsen. Sexuella förhållanden hör inte till ovanligheten bland ungdomar i denna ålder. Syftet med bestämmelsen är att skydda de unga som i fysiskt och psykiskt avseende inte är lika utvecklade eller lika mogna att hantera sin sexuella självbestämmanderätt som sina jämnåriga. Bestämmelsen avser inte att begränsa sexuella förbindelser mellan unga eller mellan unga och äldre. Detta gäller också förhållanden där den äldre parten är mognare och psykiskt sett i en starkare position. Det främsta villkoren för straffbarheten är grovt missbruk av omogenhet och förledande av den unga till sexuellt umgänge. Åldersskillnaden spelar en viss roll vid bedömningen av skillnaderna i parternas mognad. En gärning där skillnaden mellan parternas ålder eller den fysiska och psykiska mognaden inte är stor betraktas inte som sexuellt utnyttjande av barn. På denna punkt kräver den föreslagna nya bestämmelsen en betydligt större skillnad.

Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter ålägger konventionsstaterna att vidta lämpliga åtgärder för att förhindra att barn utnyttjas i pornografiska föreställningar och i pornografiskt material. Den föreslagna bestämmelsen kompletterar på denna punkt propositionen, som skyddar barn under den sexuella skyddsåldersgränsen för sexuellt utnyttjande och andra

under 18 år för sexuella förhållanden mot betalning.

Eftersom en ny 2 punkt föreslås i momentet, bör de efterföljande punkterna omnumreras.

6 § Sexuellt utnyttjande av barn. I 1 mom. ingår en bestämmelse om den så kallade sexuella skyddsåldersgränsen medan 2 mom. handlar om begränsningar i straffbarheten för sexuella förhållanden mellan ungdomar. I 3 mom. finns straffbestämmelser med avseende på sexuella relationer inom familjen.

I dagsläget är den sexuella skyddsåldersgränsen 16 år. Sexuellt umgänge och därmed jämförlig otukt med en person under 14 år är enligt särskilda bestämmelser ett brott som bestraffas strängare. Den nuvarande regleringen är oklar med olika skyddsåldersgränser för hetero- och homosexuella förhållanden. Det är på sin plats att skyddsåldersgränsen regleras på ett klarare sätt och det är motiverat att skyddsåldersgränsen för hetero- och homosexuella förhållanden förenhetligas. Utskottet anser dock inte det ändamålsenligt att sänka den sexuella skyddsåldersgränsen och föreslår att den kvarstår vid 16 år.

Dessutom föreslår utskottet att 1 mom. görs överskådligare genom att de olika gärningarna avskiljs till egna punkter och att skrivningen ändras på följande sätt:

> "Den som
> 1) har samlag med *ett barn* som är under *sexton* år,
> 2) genom beröring eller på annat sätt utsätter *ett barn* som är under *sexton* år för en sexuell handling som är ägnad att skada hans eller hennes utveckling, eller
> 3) förmår honom eller henne att företa en handling *som avses i 2 punkten*,
> skall för *sexuellt utnyttjande av barn* dömas till böter eller fängelse i högst fyra år."

I 1 punkten är gärningen samlag. Punkt 2 gäller gärningar som är ägnade att skada barnets utveckling. I samband med utskottsbehandlingen framgick det att den föreslagna bestämmelsen har missförståtts och tolkats fel. Man har antagit att straffbarheten kräver att åklagaren i rätten måste kunna bevisa att sexualhandlingen har skadat barnets utveckling.

Denna uppfattning är felaktig, konstaterar utskottet. Här handlar det inte om ett så kallat kränkningsbrott eller ett konkret brott där någon utsatts för fara. Gärningen behöver inte ge upphov till en särskild följd eller en konkret farosituation. Enligt 2 punkten är kriteriet för straffbarhet följaktligen inte att sexualgärningen skadat eller äventyrat barnets utveckling. När domstolen bedömer en sexuell gärning bedömer den följaktligen inte om gärningen har skadat eller äventyrat barnets utveckling. Med uttrycket "är ägnad att skada" avses att gärningen till sin karaktär är sådan att den i typiska fall leder till följder enligt rekvisiten. Om man vill generalisera kan man säga att en sexuell gärning mot barnet alltid skadar barnet. — En likartad skrivning används också på annat håll i strafflagen, exempelvis i 40 kap. 3 § om tjänstemans mutförseelse. Inom rättspraxis har tolkningen av en bestämmelse av denna typ inte stött på problem.

Det är nödvändigt att karakterisera en sexuell handling i och med att sexuell handling har givits en mycket vid definition i kapitlets 10 § 2 mom. I motiveringen till bestämmelsen konstateras att uttrycket såtillvida är neutralt att det inte i sig uppställer någon annan begränsning än att handlingen är sexuell till sin innebörd. Som exempel på sexuella handlingar nämns bland annat att beröra en annan eller uppträda för en annan och att titta på pornografiska filmer. Kritiken mot bestämmelsen har delvis grundat sig på uppfattningen att kriteriet för straffbarhet är en med samlag jämförlig handling som väsentligt kränker barnets integritet. Bestämmelsen avser inte bara att skydda barn mot handlingar av de mest varierande slag utan också att skydda barn i olika åldrar och olika utvecklingsstadier och därför är kriteriet gällande handlingens innebörd nödvändig.

Straffskalan i paragrafen har föreslagits bli skärpt och vara densamma som för våldtäkt och i analogi härmed föreslås straffet för grovt sexuellt utnyttjande av barn bli detsamma som för grov våldtäkt. Förslagen är enligt utskottet inte befogade eftersom brotten i mycket skiljer sig från varandra. I fråga om våldtäkt handlar det om tvingande till samlag genom våld på person eller med hot om sådant våld. I rekvisitet för

sexuellt utnyttjande av barn ingår inte våld eller hot om våld och i själva verket är handlingen straffbar även om barnet självt vore villigt till samlag eller sexualhandling. Om det i samband med sexuellt utnyttjande av barn förekommer misshandel eller hot om våld förändras den straffrättsliga bedömningen av gärningen. Då blir det fråga om att tillämpa bestämmelserna om våldtäkt eller sexuellt utnyttjande av barn och misshandel.

11 § Åtalsrätt. Enligt den föreslagna bestämmelsen är brott enligt 3 och 4 § samt 5 § 1 mom. målsägandebrott.

Det är enligt utskottets uppfattning inte befogat att bestämma att alla brott enligt 5 § 1 mom. skall räknas som målsägandebrott. De brott där tjänste- eller yrkesställningen missbrukats bör lämpligen falla under allmänt åtal. Sådana är de brott som avses i de omnumrerade punkterna 1 och 3 i 1 mom. Utskottet föreslår att brott enligt den till 5 § 1 mom. tillagda 2 punkten och brott som avses i 4 (3) punkten skall vara målsägandebrott.

Allmän åklagare får väcka åtal för målsägandebrott, om ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver detta. Ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks exempelvis när gärningsmannen gjort sig skyldig till flera sexualbrott.

40 kap. Om tjänstebrott och brott som begås av offentligt anställda arbetstagare

13 § Tillämpningsområde. I kapitlet föreslås en ny paragraf, enligt vilken bestämmelserna i 40 kap. om tagande av muta, om mutförseelse och om förverkandepåföljd också skall tillämpas när gärningsmannen är anställd hos Europeiska gemenskaperna.

I 40 kap. strafflagen ingår redan en paragraf med samma rubrik, nämligen 9 §. Av denna orsak bör den föreslagna bestämmelsen lämpligen placeras in som ett nytt 3 mom. i 9 § och 13 § strykas i lagförslaget. När 40 kap. strafflagen ses över kan paragraferna placeras i en logisk ordningsföljd. Utskottet har ovan föreslagit att 16 kap. kompletteras med två nya paragrafer och därför bör hänvisningen i paragrafen ändras.

4. Lag om ändring av 5 kap. 1 och 10 §§ tvångsmedelslagen

Den ändring av 1 och 10 § tvångsmedelslagen som föreslås i proposition 6/1997 rd innebär att husrannsakan och kroppsvisitation får företas i syfte att utreda innehav av barnpornografisk bild.

En förutsättning för att husrannsakan och kroppsvisitation skall få tillgripas är att det strängaste straffet för det aktuella brottet är fängelse i mer än sex månader. I dessa paragrafer om straffprocessuella tvångsmedel ingår det dock en förteckning över brott, där tvångsmedel kan tillgripas utan att det strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader. Förteckningen förslås bli kompletterad med innehav av barnpornografisk bild.

I proposition 20/1998 rd föreslås en ändring i 5 kap. 1 § tvångsmedelslagen på grund av artikel 51 i Schengenkonventionen. Kraven i fråga om husrannsakan lindras och enligt förslaget skall det strängaste straffet för det aktuella brottet vara fängelse i minst sex månader.

När proposition 6/1997 rd behandlades i utskottet lades det fram förslag om att det strängaste straffet skulle höjas för flera brott för att göra det möjligt att anlita straffrättsliga tvångsmedel. Att det anförs så många anmärkningar beror delvis på att en av de brottsskalor som ingår i revideringen av strafflagen sträcker sig från böter till fängelse i sex månader. I normala fall medger skalan inte husrannsaken eller kroppsvisitation. Utskottet föreslår inga ändringar i straffskalorna för att möjliggöra tvångsmedel, eftersom skalorna skall slås fast utifrån brottens skadlighet och klandervärdhet, det vill säga utifrån deras straffvärde och inte med stöd av möjligheterna att tillgripa straffrättsliga tvångsmedel.

5 kap. Husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning

1 § Förutsättningar för husrannsakan. Utskottet föreslår att kraven i fråga om husrannsakan mildras i proposition 6/1997 rd på det sätt som föreslås i proposition 20/1997 rd. Följaktligen måste de brott för vilka det strängaste straffet är fängelse i minst sex månader strykas i förteckningen.

10 § Förutsättningar för kroppsvisitation. De allmänna förutsättningar för att få företa kroppsvisitation på en brottsmisstänkt är desamma som vid husrannsakan. Vid en kroppsvisitation undersöks vad personen har i sina kläder eller annars har på sig. Husrannsakan och kroppsvisitation är ingrepp i olika typer av rättsobjekt, personlig integritet och hemfrid, och en jämförelse mellan dem är inte helt problemfri. Det torde dock inte kunna anses att kroppsvisitation är ett större ingrepp i en enskilds rättsobjekt än husrannsakan. För konsekvensens skull föreslår utskottet att förutsättningarna för kroppsvisitation ändras på samma sätt som för husrannsakan. Enhetliga bestämmelser underlättar också förundersökningsmyndigheternas arbete. På grund av ändringen måste de brott för vilka det strängaste straffet är fängelse i minst sex månader strykas i förteckningen.

6 kap. Andra tvångsmedel

5 § Bestämning och registrering av DNA-profiler (ny). Genom en ändring, som trädde i kraft 1997, kompletterades 6 kap. tvångsmedelslagen med en ny 5 §. I 2 mom. räknas de brott upp i fråga om vilka kroppsbesiktning för bestämmning av DNA-profil och registrering av den i polisens personregister får företas på skyldiga. I 1 punkten ingår våldtäkt, frihetskränkande otukt, otukt med barn, grov otukt med barn eller förledande av barn till otukt. Dessa brott är straffbara enligt 20 kap. strafflagen.

Förteckningen måste ses över på grund av ändringarna i 20 kap. Utskottet föreslår att våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till samlag, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt utnyttjande av barn nämns i 1 punkten.

Lagens rubrik och ingress. Av de föreslagna ändringarna följer att ingressen och lagens rubrik måste ses över.

5. Lag om ändring av 37 § tryckfrihetslagen

I 37 § 3 mom. föreskrivs om temporär indragning av periodiska tryckskrifter. Indragning kan utdömas om innehållet i en tryckskrift innefattar landsförräderi eller offentlig uppmaning till brott. Hänvisningsbestämmelsen föreslås bli ändrad, eftersom bestämmelsen om offentlig uppmaning till brott flyttas från 16 kap. 8 § strafflagen till 17 kap. 1 §.

Vidare föreslås en ändring i momentet, eftersom lagen angående undertryckande av osedliga publikationers spridning upphävs. På grundval av 2 § 2 mom. kan en periodisk tryckskrift dras in temporärt om den upprepade gånger innehåller artiklar eller bildliga framställningar som sårar tukt eller anständighet. I propositionen föreslås tryckfrihetslagen bli ändrad så att en periodisk tryckskrift, som upprepade gånger innefattar i strafflagen förbjudna sedlighetssårande bilder, kan dras in för viss tid.

Lagutskottet håller med grundlagsutskottet (GruU 23/1997 rd) om att lagändringen i sig inte innebär något ställningstagande till indragningsinstitutionen. Ändringen är bara en nödvändig lagteknisk justering som beror på strafflagsreformen. Vidare framhåller grundlagsutskottet att det är svårt att samordna bestämmelsen med 10 § 1 mom. regeringsformen, som förbjuder att meddelanden censureras i förväg. Formuleringen måste därför preciseras. Lagutskottet föreslår att momentet kompletteras med att en tryckskrift får dras in för viss tid, om inte indragningen utgör en oskälig påföljd med beaktande av brottets art och övriga omständigheter. Också hänvisningsbestämmelsen måste ses över eftersom utskottet har föreslagit att en paragraf stryks i 17 kap. strafflagen.

7. Lag om ändring av 51 § polislagen

I propositionen föreslås att 51 § polislagen flyttas över till 16 kap. strafflagen. Utskottet föreslår ovan att benämningen på det brott som förts över till strafflagen ändras. Därför måste också benämningen och formuleringen i 51 § polislagen ses över. Vidare föreslår utskottet ovan att 16 kap. strafflagen kompletteras med en ny 2 §. Därför måste hänvisningsbestämmelsen ändras i överensstämmelse med den nya paragrafnumreringen i 16 kap. strafflagen.

8. Lag om ändring on 11 § steriliseringslagen och
9. Lag om ändring av 11 § kastreringslagen

Enligt 11 § steriliseringslagen och 11 § kastreringslagen är det straffbart att lämna oriktiga

uppgifter till en myndighet eller en läkare. Straffbestämmelserna föreslås i propositionen bli ersatta med en hänvisning till 16 kap. strafflagen. Detta innebär att gärningen är straffbar bara om de felaktiga uppgifterna lämnas till en myndighet i skriftlig form.

I de situationer som avses i hälsovårdslagarna ovan är det dock vanligt att patienten har gett de uppgifter muntligt som läkaren registrerar på ansökningsblanketten. Dessutom kan uppgifter tas emot av andra än en tjänsteläkare. Utskottet anser att de föreslagna bestämmelserna begränsar straffbart lämnande av oriktiga uppgifter på ett olämpligt sätt. Därför föreslår utskottet att lagförslagen ändras så att den som lämnar osanna uppgifter med rättslig betydelse till en myndighet eller en läkare i ett steriliserings- eller kastreringsärende skall dömas till böter. Straffbestämmelsen är subsidiär i förhållande till den gärning som är straffbar enligt 16 kap. 8 § strafflagen.

10. Lag om ändring av lagen om avbrytande av havandeskap

1 §. Paragrafen anger kriterierna för när ett havandeskap kan avbrytas på begäran av kvinnan. I punkt 3 hänvisas till 20 kap. strafflagen. Hänvisningen bör ses över eftersom en del av bestämmelserna i 20 kap. genom reformen flyttas över till 17 kap.

Ovan föreslår utskottet att en paragraf i 17 kap. strafflagen stryks. Därför måste hänvisningen ändras i överensstämmelse med den nya paragrafnumreringen i 17 kap. strafflagen.

3 § 1 mom. Det är förbjudet att avbryta en graviditet, om det inte har väckts åtal i det målsägandebrott som nämns i momentet eller detta inte har anmälts till åtal eller brottet på grund av verkställd polisundersökning skall anses uppenbart. Utskottet föreslår att hänvisningsbestämmelsen ändras och att det i stället hänvisas till målsägandebrott i 20 kap. strafflagen.

Ovan föreslår utskottet att 20 kap. 11 § strafflagen ändras så att av de brott som nämns i 5 § 1 mom. i samma kapitel bara brotten i 2 och 4 punkten är målsägandebrott. Hänvisningsbestämmelsen måste därför ändras i enlighet med detta.

14 §. Enligt paragrafen är det straffbart att lämna oriktiga uppgifter till en myndighet eller en läkare i ett ärende som gäller avbrytande av havandeskap. Utskottet föreslår att bestämmelsen ersätts med en hänvisning till 16 kap. strafflagen. Då gäller straffbarheten bara felaktiga uppgifter som lämnas skriftligen till en myndighet.

Utskottet föreslår liknande ändringar gällande lämnande av felaktiga uppgifter ovan i samband med det åttonde och det nionde lagförslaget. Utskottet föreslår att samma ändring också görs i denna paragraf.

11. Lag om upphävande av 16 kap. 8 § 1 punkten lagen om aktiebolag

I lagen om aktiebolag ändrades 16 kap. 8 § genom en lag om ändring av lagen om aktiebolag (145/1997), som trädde i kraft den 1 september 1997. Därför måste 1 § ses över i enlighet med detta.

12. Lag om upphävande av 88 § lagen om bostadsaktiebolag

I lagen har 88 § ändrats genom lagen om ändring av lagen om bostadsaktiebolag (150/1997), som trädde i kraft den 1 september 1997. Därför måste 1 § och lagens ingress ses över i enlighet med detta.

13. Lag om ändring av 199 § lagen om andelslag,

14. Lag om ändring av 27 § lagen om konkurrensbegränsningar,

15. Lag om ändring av 98 § kreditinstitutslagen och

16. Lag om ändring av 68 § lagen om placeringsfonder

Utskottet föreslår ovan att en ny 2 § fogas till 16 kap. strafflagen. Därför måste hänvisningarna i dessa lagar ändras i överensstämmelse med den nya paragrafnumreringen i 16 kap. strafflagen.

17. Lag om upphävande av 18 kap. 4 § 1 och 2 punkten lagen om försäkringsbolag

I lagen har 18 kap. 4 § 2 punkten ändrats genom lagen om ändring av lagen om försäkringsbolag (611/1997), som trädde i kraft den 1 september 1997. Därför måste 1 § ses över i enlighet med detta.

19. Lag om upphävande av 22 § 1 punkten lagen om fritt tillhandahållande av försäkringstjänster och

20. Lag om upphävande av 44 § 1 punkten lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland

Lagen om fritt tillhandahållande av försäkringstjänster och lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland har upphävts genom en lag som trädde i kraft den 1 september 1997 (613/1997). Utskottet föreslår att det 19 och det 20 lagförslaget förkastas.

24. Lag om ändring av 42 § tullagen

Utskottet föreslår ovan att en ny 2 § fogas till 16 kap. strafflagen. Därför måste hänvisningen i 42 § 1 mom. ändras i överensstämmelse med den nya paragrafnumreringen i 16 kap. strafflagen.

31. Lag om ändring av 3 § lagen om förbud mot anordningar som försvårar hastighetsövervakningen

Riksdagen antog den 26 maj 1998 en lag om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen. Därmed upphävdes lagen om förbud mot anordningar som försvårar hastighetsövervakningen. Utskottet föreslår att lagförslag 31 förkastas.

35. Lag om ändring av 6 § lotterilagen och

36. Lag om ändring av 12 § lagen om penninginsamlingar

Enligt 6 § 1 mom. lotterilagen är det straffbart att olovligen ordna lotteri, sälja eller tillhandahålla lotter i lotterier anordnade olovligen eller utomlands eller på något annat sätt främja detta. I 2 mom. ingår en öppen straffbestämmelse om brott mot lotterilagen. Straffskalan sträcker sig från böter till fängelse i högst sex månader. Straffbestämmelsen föreslås i propositionen bli överförd till 17 kap. 17 § strafflagen. I 6 § lotterilagen hänvisas till detta.

Enligt 12 § 1 mom. lagen om penninginsamlingar är det straffbart att utan tillstånd ordna penninginsamlingar och att försumma redovisningsskyldigheten. Den som bryter mot lagen kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader för penninginsamlingsbrott. I 2 mom. ingår en öppen straffbestämmelse om brott mot lagen om penninginsamling. För penninginsamlingsbrott kan böter dömas ut. I propositionen föreslås att fängelsestraffet slopas, momenten slås ihop och tillämpningsområdet preciseras i 12 §.

Enligt uppgifter till utskottet är en reform av lotterilagen och lagen om penninginsamlingar under beredning. Det är onödigt att ändra lagarna eller strafflagen i detta sammanhang. Utskottet föreslår därför ovan att 17 kap. 17 § strafflagen stryks i det förstnämnda lagförslaget. I samband med reformen av lotterilagen och lagen om penninginsamlingar är det viktigt att göra en bedömning av innehållet i bestämmelserna och ta ställning till hur stränga straffhoten skall vara. Om det anses nödvändigt med fängelsestraff, måste straffen skrivas in i strafflagen i enlighet med riksdagens principer för totalreformen av strafflagen. På grundval av det ovan refererade föreslår utskottet att lagförslagen förkastas.

37. Lag om ändring av djurskyddslagen

54 § Djurskyddsförseelse. Enligt 17 kap. 23 § 1 mom. kan den som döms eller inte döms för djurskyddsbrott, lindrigt djurskyddsbrott eller djurskyddsförseelse dömas till djurhållningsförbud, det vill säga förklaras ha förverkat sin rätt att hålla eller sköta djur eller i övrigt svara för djurens välbefinnande.

Brott mot djurhållningsförbudet är inte straffbart för närvarande. Djurskyddsförbudet är en säkerhetsåtgärd jämförbar med till exempel körförbud. Brott mot körförbud och vissa andra säkerhetsåtgärder är straffbart. Det är motiverat att kriminalisera brott mot djurhållningsförbudet i syfte att effektivisera förbudet. Utskottet föreslår att en ny 2 punkt fogas till 2 mom. Enligt den nya punkten skall den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett djurhållningsförbud eller är mellanhand för någon annan för kringgående av förbudet dömas för djurskyddsförseelse.

38. Lag om ändring av 13 § lagen angående införande av äktenskapslagen (*nytt lagförslag*)

Enligt 13 § lagen om införande av äktenskapslagen är det straffbart att lämna felaktiga uppgifter till myndigheter. Straffskalan löper från böter till fängelse i högst två år. Utskottet föreslår att straffbestämmelsen med hot om fängelsestraff ersätts med en hänvisning till 16 kap. 8 § strafflagen.

39. Lag om ändring av 50 § telemarknadslagen *(nytt lagförslag)*

Utskottet föreslår ovan att 17 kap. 13 § om ofog kompletteras med en bestämmelse om störningar per telefon. För att underlätta utredningen av sådana brott föreslår utskottet att 50 § telemarknadslagen ändras. Ändringen innebär att polisen får rätt att med samtycke av innehavaren av en teleanslutning få identifieringsuppgifter för telekontakter med teleanslutningen i syfte att utreda ofog.

40. Lag om upphävande av 23 § 2 mom. kabelsändningslagen *(nytt lagförslag)*

Enligt 23 § 2 mom. kabelsändningslagen är det straffbart att sända program med rått våld, program som är skadliga för den psykiska hälsan eller osedliga program. Bestämmelsen tillämpas dock inte om programmet är godkänt i enlighet med lagen om filmgranskning (299/1965). Straffskalan för brottet Sändning via kabel av program med förbjudet innehåll sträcker sig från böter till fängelse i högst sex månader.

På grund av ett misstag har denna straffbestämmelse med hot om fängelsestraff utanför strafflagen inte ändrats eller upphävts. Utskottet föreslår att momentet upphävs, eftersom 17 kap. 17 § strafflagen angående spridning av våldsskildring och 18 § angående spridning av pornografisk bild överlappar 23 § 2 mom. kabelsändningslagen. Bara program som är skadliga för den psykiska hälsan ställs utanför bestämmelserna. Straffskalan i strafflagen löper från böter till fängelse i högst två år och är således betydligt strängare än straffen enligt den bestämmelse som nu föreslås bli upphävd.

41. Lag om ändring av 16 § lagen om näringsförbud *(nytt lagförslag)*

Utskottet föreslår ovan att bestämmelsen om fängelsestraff i 16 § lagen om näringsförbud flyttas över till 16 kap. 11 § strafflagen. Därför föreslår utskottet att 16 § lagen om näringsförbud ändras till en hänvisning till paragrafen i strafflagen.

Lagmotionerna

Lagmotion 39/1995 rd. Utskottet föreslår att lagen om undertryckande av osedliga publikationers spridning upphävs och att innehav av barnpornografisk bild skall vara straffbart enligt 17 kap. 19 § strafflagen. Straffskalan sträcker sig från böter till fängelse i högst sex månader. Av detta följer att lagmotionen skall förkastas.

Lagmotion 31/1996 rd och lagmotion 50/1996 rd. Med hänvisning till den allmänna motiveringen föreslår utskottet att lagmotionerna avböjs.

Lagmotion 1/1998 rd. Utskottet föreslår att 17 kap. 24 § 1 mom. strafflagen angående påföljder ändras. Av detta följer att lagmotionen skall förkastas.

Hemställningsmotionerna

Hemställningsmotion 23/1995 rd och hemställningsmotion 24/1995 rd. Utskottet föreslår att innehav av barnpornografisk bild skall vara straffbart enligt 17 kap. 19 § strafflagen. Av detta följer att hemställningsmotionen på denna punkt skall avböjas. I övrigt ingår hemställningsmotionerna inte i lagutskottets kompetens.

Hemställningsmotion 26/1995 rd. Utskottet föreslår att 17 kap. strafflagen om brott mot allmän ordning och 20 kap. om sexualbrott ändras i enlighet med vad som sägs i betänkandet. Med hänvisning till den allmänna motiveringen föreslår utskottet dessutom att lagmotion 31/1996 rd om prostitution avvisas. Av detta följer att också hemställningsmotionen måste avböjas på denna punkt. I övrigt ingår hemställningsmotionen inte i lagutskottets kompetens.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet vördsamt

att lagförslag 19, 20, 31, 35 och 36 i regeringens proposition 6/1997 rd förkastas,

att lagförslag 2, 3, 6, 18, 21—23, 25—30 och 32—34 i regeringens proposition 6/1997 rd godkänns utan ändringar,

*att lagförslag 1 i regeringens proposition 6/1997 rd kompletteras med lagförslaget i regeringens proposition 117/1997 rd och godkänns ändrat (**Utskottets strafflagsförslag**),*

*att lagförslag 4, 5, 7—17, 24 och 37 i regeringens proposition 6/1997 rd godkänns med ändringar (**Utskottets ändringsförslag**),*

*att nya lagförslag 38—41 godkänns (**Utskottets nya lagförslag**),*

att lagmotionerna 39/1995 rd, 31/1996 rd, 50/1996 rd och 1/1998 rd förkastas och

att hemställningsmotionerna 23/1995 rd, 24/1995 rd och 26/1995 rd förkastas.

Utskottets strafflagsförslag

1.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i strafflagen *av den 19 december 1889 (39/1889)* 10 och 19 kap., 24 kap. 2 och 4 §§, 26 kap., 42 kap. 2, 5, 5 a, 7 och 8 §§ samt 43 kap. 4 och 8 §§,

av dessa lagrum 10, 19 och 26 kap. sådana de lyder jämte ändringar, 42 kap. 2 § (*utesl.*) sådan den lyder i lag *(utesl.) 425/1944*, 5 § sådan den lyder i lag (*utesl.*) *48/1928*, 5 a § sådan den lyder i lag *(utesl.) 44/1919* och 7 § sådan den lyder i lag *(utesl.) 578/1995* samt 43 kap. 4 § sådan den lyder ändrad genom lagar *(utesl.) 402/1939 och 519/1991* och 8 § sådan den lyder i nämnda lag *402/1939*,

ändras 16, 17 och 20 kap.,

sådana de lyder jämte ändringar, samt

fogas till *lagens* 1 kap. 11 §, *sådan den* lyder i lag 626/1996, ett nytt 2 mom., *till* lagen ett nytt 15 kap. i stället för det 15 kap. som upphävts genom *lag 578/1995 (utesl.)*, till 40 kap. *9 §, sådan den lyder ändrad genom lag 792/1989, ett nytt 3 mom.* och till 47 kap. en ny 6 a § som följer:

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

11 § (*RP 117/1997 rd*)

Kravet på dubbel straffbarhet

— — — — — — — — — — — — — —

Även om lagen på gärningsorten inte föreskriver något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på gärningen, om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs i

1) 17 kap. 18 eller 19 §,

2) 20 kap. 6—8 § eller i

3) 20 kap. 9 §, om gärningen riktar sig mot en person som är under aderton år.

15 kap.

Om brott mot rättskipning

1 §

Osann utsaga inför domstol

Om

1) ett vittne eller en sakkunnig inför domstol,

2) en part inför domstol vid förhör under sanningsförsäkran eller

3) någon annan inför domstol under ed eller försäkran

lämnar en osann uppgift i saken eller utan lagligt skäl förtiger en omständighet som hör till saken, skall han för *osann utsaga inför domstol* dömas till *(utesl.)* fängelse i högst tre år.

2 §

Osann utsaga vid myndighetsförfarande

Om

1) någon under ed eller försäkran vid ett myndighetsförfarande som kan jämställas med en rättegång,

2) någon annan än den för brottet misstänkte vid förhör där han är personligen närvarande vid förundersökning i brottmål,

3) någon annan än den som har *en sådan* ställning *som avses i 38 § 2 mom. polislagen (493/1995)* i förhör där han är personligen närvarande vid polisundersökning eller därmed jämförbart myndighetsförfarande lämnar en osann uppgift i saken eller utan lagligt skäl förtiger en omständighet som hör till saken, skall han för *osann utsaga vid myndighetsförfarande* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

En laglig företrädare för en juridisk person, som vid förundersökning förhörs för utredning av *denna juridiska persons* straffansvar, jämställs med den som är misstänkt för brott.

3 §

Grov osann utsaga inför domstol

Om vid osann utsaga som avses i 1 §

1) orsakas *allvarlig* fara för att domstolen *(utesl.)* dömer en oskyldig till fängelse eller någon annan sträng påföljd eller dömer någon till en betydligt strängare påföljd än han annars skulle dömas till eller för att domstolen med stor sannolikhet fattar ett felaktigt beslut som i något annat avseende åsamkar parten synnerligen kännbar skada,

2) den osanna utsagan eller förtigandet gäller en särskilt betydelsefull omständighet eller

3) brottet begås särskilt planmässigt

och brottet även bedömt som en helhet är grovt, skall gärningsmannen för *grov osann utsaga inför domstol* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

4—7 §

(Som i RP)

8 §

Grov bevisförvanskning

Om det vid bevisförvanskning

1) orsakas *allvarlig* fara för att en oskyldig person *(utesl.)* döms till fängelse eller någon annan sträng påföljd,

2) föremålet för brottet är ett synnerligen viktigt bevis eller

3) brottet begås särskilt planmässigt

och brottet även bedömt som en helhet är grovt, skall gärningsmannen för *grov bevisförvanskning* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

9 §

Övergrepp i rättssak

Den som orättmätigt

1) med våld eller hot hindrar eller försöker hindra någon att yttra sig som vittne eller sakkunnig eller annars som en person som skall höras eller är part vid en rättegång, förundersökning, polisundersökning eller vid något annat därmed jämförbart myndighetsförfarande, eller som med våld eller hot påverkar eller försöker påverka yttrandets innehåll, eller

2) begår eller hotar begå våld mot någon *annan eller en person som står i ett sådant förhållande till honom som avses i 10 § 2 mom.* på grund av vad *denne* yttrat vid ett sådant förhör som avses ovan,

skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *övergrepp i rättssak* dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

10 §

Underlåtenhet att anmäla grovt brott

Den som vet att äventyrande av Finlands suveränitet, landsförräderi, grovt landsförräderi, spi-

oneri, grovt spioneri, högförräderi, grovt högförräderi, våldtäkt, grov våldtäkt, *grovt sexuellt utnyttjande av barn*, mord, dråp, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, rån, grovt rån, människorov, tagande av gisslan, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning av fartyg, grov miljöförstöring eller grovt narkotikabrott är på färde, men underlåter att i tid medan brottet ännu kan förhindras underrätta myndigheterna eller den som hotas av brottet, skall, om brottet eller ett straffbart försök därtill sker, för *underlåtenhet att anmäla grovt brott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till straff för underlåtenhet att anmäla grovt brott döms dock inte den som för att förhindra brottet borde ha angivit make, syskon, släkting i rätt upp- eller nedstigande led eller den som har gemensamt hushåll med honom eller en person som annars är närstående på grund av ett med dessa jämförbart personligt förhållande.

(3 mom. *utesl.*)

11—13 §
(Som i RP)

16 kap.

Om brott mot myndigheter

1 §

Våldsamt motstånd mot tjänsteman

Den som

1) använder eller hotar använda våld för att tvinga en tjänsteman till eller hindra honom från en tjänsteåtgärd som innefattar utövning av offentlig makt,

2) annars med anledning av en sådan tjänsteåtgärd använder eller hotar använda våld mot den tjänsteman som vidtar åtgärden, eller

3) använder våld mot en tjänsteman *eller en person som står i sådant förhållande till honom som avses i 15 kap. 10 § 2 mom.* för att hämnas för en sådan tjänsteåtgärd

skall för *våldsamt motstånd mot tjänsteman* dömas till fängelse i *minst fyra månader och* högst *fyra* år.

För våldsamt motstånd mot tjänsteman skall också den dömas som förfar på det sätt som nämns i 1 mom. mot en tjänstgörande krigsman eller mot den som på *en tjänstemans* begäran eller med hans samtycke bistår tjänstemannen i en tjänsteåtgärd som innefattar utövning av offentlig makt.

2 § (Ny)

Motstånd mot tjänsteman

Om våldsamt motstånd mot tjänsteman, med beaktande av att våldet eller hotet varit ringa eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet har begåtts under förmildrande omständigheter, skall gärningsmannen för ***motstånd mot tjänsteman*** *dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.*

3 (2) §

Hindrande av tjänsteman

Den som utan att använda våld eller hot om våld orättmätigt hindrar eller försöker hindra att en tjänsteåtgärd som avses i 1 § vidtas eller som försvårar den, skall för ***hindrande av tjänsteman*** dömas till böter.

För *hindrande av tjänsteman* skall också den dömas som förfar på det sätt som nämns i 1 mom. mot en tjänstgörande krigsman eller mot den som på *en tjänstemans* begäran eller med hans samtycke bistår tjänstemannen i en tjänsteåtgärd som innefattar utövning av offentlig makt.

4 (3) §

Tredska mot polis

Den som

1) underlåter att lyda en befallning eller ett förbud som en polisman för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller utförandet av ett uppdrag meddelar inom ramen för sina befogenheter,

2) vägrar lämna en polisman personuppgifter som avses i 10 § 1 mom. polislagen,

3) underlåter att följa ett tydligt tecken eller en befallning som en polisman ger enligt 21 § polislagen för att stanna ett fordon eller få det flyttat,

4) försummar sin biståndsskyldighet enligt 45 § polislagen eller

5) utan anledning tillkallar polis eller (*utesl.*) försvårar polisens verksamhet genom att lämna falska uppgifter

skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för ***tredska mot polis*** dömas till böter eller fängelse i högst tre månader.

5—9 (4—8) §
(Som i RP)

10 (9) §

Överträdelse av myndighetsförbud som gäller egendom

Den som orättmätigt

1) bryter lås, sigill, hinder eller en markering, varmed en myndighet har stängt eller avspärrat ett föremål eller något annat objekt eller på annat sätt bryter sig in i ett föremål eller ett annat objekt som på detta sätt stängts av en myndighet,

2) tränger in i en byggnad eller ett rum som stängts av en myndighet, eller annars bryter mot ett förbud som med stöd av 6 kap. 2 § tvångsmedelslagen har utfärdats för att säkerställa utredningen av ett brott,

3) tar befattning med lös egendom som är föremål för beslag, kvarstad eller utmätning eller vars flyttning till en annan plats har förbjudits av en myndighet, eller

4) i strid med ett skingringsförbud eller något annat myndighetsförbud skingrar eller överlåter egendom eller i strid med ett betalningsförbud betalar en fordran eller lön,

skall för *överträdelse av myndighetsförbud som gäller egendom* dömas till böter eller fängelse i högst *ett år.*

(2 mom. som i RP)

11 § (Ny)

Brott mot näringsförbud

Den som bryter mot ett näringsförbud eller tillfälligt näringsförbud, skall för ***brott mot näringsförbud*** *dömas till böter eller fängelse i högst två år.*

För brott mot näringsförbud döms också den som är mellanhand för någon annan vid kringgående av ett näringsförbud eller tillfälligt näringsförbud.

12 (10) §
(Som i RP)

13 (11) §

Givande av muta

Den som till en tjänsteman eller offentligt anställd arbetstagare, till en (*utesl.*) krigsman eller till en anställd hos Europeiska gemenskaperna för dennes verksamhet i anställningsförhållandet utlovar, erbjuder eller ger en gåva eller någon annan förmån som är avsedd för honom själv eller någon annan och som påverkar eller syftar till eller är ägnad att påverka hans verksamhet i anställningsförhållandet, skall för *givande av muta* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

(2 mom. som i RP)

14—18 (12—16) §
(Som i RP)

19 (17) §

Begränsningsstadganden

Vad som stadgas i 1—*3 §* i detta kapitel tillämpas inte på gärningar som avses i 17 kap. 6 §.

20 (18) §

Definition

Med *en anställd hos Europeiska gemenskaperna* avses en person som står i ett varaktigt eller tillfälligt anställningsförhållande till Europaparlamentet, Europeiska unionens råd, Europeiska gemenskapernas kommission, Europeiska gemenskapernas domstol eller revisionsrätt, Regionkommittén, Ekonomiska och sociala kommittén, Europeiska justitieombudsmannen, Europeiska investeringsbanken, Europeiska *centralbanken* eller till något annat organ som grundats med stöd av Europeiska gemenskapernas grundfördrag eller en person som på basis av uppdrag handhar en uppgift given av ett av Europeiska

gemenskapernas organ eller av ett annat organ som grundats med stöd av grundfördragen.

17 kap.

Om brott mot allmän ordning

1—4 §
(Som i RP)

5 §

***Förberedelse till** väpnat störande av allmän ordning*

Den som i avsikt att begå ett brott som avses i 12 kap. 1 — 4 §§, 16 kap. 1 eller *15 §* eller i detta kapitels 3 § värvar eller samlar beväpnat manskap, skall för ***förberedelse till** väpnat störande av allmän ordning* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

6 §

Motstånd mot person som upprätthåller ordningen

(1 mom. som i RP)

Med *person som upprätthåller ordningen* avses i denna paragraf

1) en sådan förare, med föraren jämställd person och passagerare som på begäran *av föraren eller en med föraren jämställd person* bistår dessa, vilka avses i lagen om upprätthållande av ordning i kollektivtrafik (*472/1977*),

2) en biljettkontrollör som avses i lagen om kontrollavgift i kollektivtrafik (*469/1979*),

3) en väktare som avses i lagen om bevakningsföretag (*237/1983*) samt

4) en ordningsman som avses i lagen om offentliga nöjestillställningar (*492/1968*), lagen om friluftsliv (*606/1973*), förordningen om ordningsmän vid allmänna sammankomster (*190/1933*) och i förordningen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser (*727/1991*).

(5 punkten *utesl.*)

7 §

Riksgränsbrott

Den som

1) överskrider eller försöker överskrida Finlands gräns utan att inneha ett pass som berättigar till det eller något annat dokument *som utvisar reserätten* eller som överskrider eller försöker överskrida gränsen någon annanstans än genom ett tillåtet inrese- eller utreseställe eller i strid med ett på lag grundat förbud,

2) annars bryter mot stadgandena om överskridande av gränsen eller

3) olovligen vistas eller färdas inom gränszonen eller inom den vidtar någon åtgärd som är förbjuden enligt lagen om gränszon (*403/1947*),

skall för *riksgränsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst *ett år.*

(2 mom. som i RP)

8 §

Ordnande av olaglig inresa

Den som (*utesl.*)

1) för in eller försöker föra in i Finland en utlänning som inte har sådant pass, visum eller uppehållstillstånd som krävs för inresa,

2) ordnar eller förmedlar transport till Finland för en utlänning som avses i 1 punkten eller

3) till någon annan överlåter ett falskt eller förfalskat pass *eller ett pass som utfärdats för någon annan*, visum eller uppehållstillstånd för att användas i samband med inresa,

skall för *ordnande av olaglig inresa* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Som ordnande av olaglig inresa betraktas inte en gärning vilken bedömd som en helhet bör anses ha begåtts av godtagbara skäl, särskilt med beaktande av gärningsmannens bevekelsegrunder samt sådana förhållanden i utlänningens hemland eller i det land där han stadigvarande är bosatt som påverkar hans säkerhet. (Nytt 2 mom.)

9 §
(Som i RP)

10 §

Brott mot trosfrid

Den som

1) i kränkande syfte offentligen smädar eller

skymfar något som hålls heligt inom en kyrka eller ett trossamfund som avses i religionsfrihetslagen (*267/1922*) eller

2) genom att föra oljud, uppträda hotfullt eller på något annat sätt stör gudstjänst, kyrklig förrättning, annan sådan religionsutövning eller begravning,

skall för *brott mot trosfrid* dömas till böter eller fängelse i högst *sex* månader.

11 §
(Som i RP)

12 §

Brott mot griftefrid

Den som

1) olovligen öppnar en grav eller ur denna tar ett lik eller en likdel, en kista eller en urna,

2) behandlar ett obegravat lik på ett anstötligt sätt, eller

3) skadar eller skändar en grav eller ett minnesmärke över en avliden,

skall för *brott mot griftefrid* dömas till böter eller fängelse i högst *ett år*.

13 §

Ofog

Den som

1) genom att föra oljud eller på något annat sådant sätt orsakar störning på allmän plats, i samband med en tjänsteförrättning, vid kultur- eller idrottsevenemang, i ett kollektivt trafikmedel, vid ett möte eller någon annan tillställning som är avsedd för allmänna angelägenheter, i ett ämbetsverk, ett kontor, en butik eller i en fabrik eller på någon annan motsvarande plats,

2) orsakar störning genom att ringa samtal till ämbetsverk, kontor, affärer eller andra liknande platser,

3) orsakar störning genom att skjuta, kasta saker eller på något annat motsvarande sätt,

4) olovligen avlägsnar eller skadar en offentlig kungörelse eller ett meddelande som en myndighet har satt upp till allmänt påseende, eller

5) av okynne orsakar falskt larm genom att använda nödbroms eller larmanordning i ett kollektivt trafikmedel, en hiss eller någon annan anordning,

skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *ofog* dömas till böter.

14 och 15 §
(Som i RP)

16 §

Anordnande av hasardspel

(1 mom. som i RP)

Med *hasardspel* avses *tippning, bingo, totospel och vadhållning, penning- eller varulotterier och kasinoverksamhet samt andra motsvarande spel eller annan motsvarande verksamhet,* där vinstutdelningen helt eller *delvis* beror på slumpen eller på händelser som *är oberoende av dem som deltar i spelet eller verksamheten* och där en eventuell förlust står i uppenbart missförhållande till åtminstone någon av deltagarnas betalningsförmåga.

17 §
(*Utesl.*)

17 (18) §
(Som i RP)

18 (19) §

Spridning av pornografisk bild

(1 mom. som i RP)

Vad som stadgas i *17* § 2 mom. gäller också bilder och bildupptagningar som avses i denna paragraf.

19 (20) §

Innehav av barnpornografisk bild

Den som orättmätigt innehar ett fotografi, ett videoband, en film eller någon annan *verklighetstrogen* bildupptagning som visar ett barn som deltar i samlag eller i något därmed jämförbart sexuellt umgänge, eller som visar barn på något annat uppenbart sedlighetssårande sätt, skall för *innehav av barnpornografisk bild* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

20—22 (21—23) §
(Som i RP)

23 (24) §

Stadganden om påföljder

Den som döms för djurskyddsbrott eller lindrigt djurskyddsbrott, kan samtidigt förklaras ha förverkat sin rätt att hålla *eller sköta* djur *eller att annars svara för djurens välbefinnande.* Djurhållningsförbud kan också meddelas en person som döms för djurskyddsförseelse med stöd av 54 § 1 mom. djurskyddslagen och som kan anses olämplig eller oförmögen att sörja för djurens välbefinnande. Förbudet kan meddelas för viss tid eller så att det blir bestående. Förbudet kan gälla vissa slag av djur eller djurhållning överhuvudtaget. Djurhållningsförbud kan också meddelas en person som med stöd av 3 kap. 3 § inte döms till straff. Förbudet gäller, även om ändring har sökts, till dess avgörandet i saken har vunnit laga kraft.

(2—4 mom. som i RP)

24 (25) §

Juridiska personers straffansvar

På *ordnande av olaglig inresa*, djurskyddsbrott, anordnande av hasardspel, spridning av våldsskildring, spridning av pornografisk bild och på sedlighetssårande marknadsföring tillämpas vad som stadgas om juridiska personers straffansvar.

25 (26) §

Åtalsrätt

Om ofog inte har stört den allmänna ordningen får allmän åklagare inte väcka åtal, om inte målsäganden anmäler brottet till åtal. Allmänna åklagaren får inte heller väcka åtal för sådan sedlighetssårande marknadsföring som avses i *20* § 1 mom. 3 punkten, om inte målsäganden anmäler brottet till åtal.

26 (27) §
(*Utesl.*)

20 kap.

Om sexualbrott

1 §

Våldtäkt

Den som genom våld på person eller med hot om sådant våld tvingar någon till samlag, skall för *våldtäkt* dömas till fängelse i minst *ett* och högst sex år.

(2 och 3 mom. som i RP)

2—4 §
(Som i RP)

5 §

Sexuellt utnyttjande

Den som genom att utnyttja sin ställning förmår en person som

1) är under aderton år och i en skola eller annan inrättning står under gärningsmannens bestämmanderätt eller övervakning eller i något annat därmed jämförbart underordnat förhållande till gärningsmannen,

2) *är under aderton år och vars förmåga att självständigt besluta om sitt sexuella beteende på grund av hans eller hennes omognad samt åldersskillnaden mellan parterna är väsentligt svagare än gärningsmannens, genom att grovt missbruka dennas omogenhet,*

3) vårdas på ett sjukhus eller en annan inrättning och på grund av sjukdom, handikapp eller något annat svaghetstillstånd har en väsentlig nedsatt förmåga att försvara sig eller

4) är synnerligen beroende av gärningsmannen, som grovt missbrukar beroendeställningen,

till samlag eller att företa eller underkasta sig någon annan sexuell handling som väsentligt kränker hans eller hennes sexuella självbestämmanderätt, skall för *sexuellt utnyttjande* dömas till böter eller fängelse i högst fyra år.

(2 och 3 mom. som i RP)

6 §

Sexuellt utnyttjande av barn

Den som

1) har samlag med *ett barn* som är under *sexton* år,

2) genom beröring eller på annat sätt utsätter *ett barn* som är under *sexton* år för en sexuell handling som är ägnad att skada hans eller hennes utveckling, eller

3) förmår honom eller henne att företa en sådan handling,

skall för *sexuellt utnyttjande av barn* dömas till fängelse i högst fyra år.

(2 mom. som i RP)

För sexuellt utnyttjande av barn döms också den som handlar på ett sätt som avses i 1 mom. med ett barn som har fyllt *sexton* men inte aderton år, om gärningsmannen är barnets förälder eller i förhållande till barnet står i en ställning som motsvarar en förälders samt bor i samma hushåll som barnet.

(4 mom. som i RP)

7—10 §
(Som i RP)

11 §

Åtalsrätt

Allmän åklagare får inte väcka åtal för brott som avses i 3 eller 4 § eller i 5 § 1 mom. *2 eller 4 punkten*, om inte målsäganden anmäler brottet till åtal eller ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks.

12 §
(Som i RP)

40 kap.

Om tjänstebrott och brott som begås av offentligt anställda arbetstagare

9 § (Ny)

Tillämpningsstadgande

— — — — — — — — — — — — — —

Bestämmelserna i detta kapitels 1—4 § tillämpas också när gärningsmannen är en sådan anställd hos Europeiska gemenskaperna som avses i 16 kap. 20 §. (Nytt 3 mom.)

13 §
(*Utesl.*)

47 kap.

Om arbetsbrott

6 a §
(Som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets ändringsförslag

4.

Lag

om ändring av tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (*450/1987*) 5 kap. 1 § 1 mom., (*utesl.*) 10 § 1 mom. *och 6 kap. 5 § 2 mom.*,

dessa lagrum sådana de lyder, 5 kap. 1 § 1 mom. i lag *(utesl.) 1011/1995* och 10 § 1 mom. i lag (*utesl.) 772/1990 och 6 kap. 5 § 2 mom. i lag 565/1997*, som följer:

5 kap.

Husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning

1 §

Förutsättningar för husrannsakan

Om det finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts för vilket det strängaste straffet är *minst sex månaders* fängelse (*utesl.*), får husrannsakan företas i byggnader, rum eller slutna kommunikationsmedel eller på slutna förvaringsställen för att eftersöka föremål som skall tas i beslag eller annars för att utröna omständigheter som kan ha betydelse för utredningen av brottet. Husrannsakan får företas också om *(utesl.)* omständigheter som anknyter till utdömande av samfundsbot utreds.

— — — — — — — — — — — — — —

10 §

Förutsättningar för kroppsvisitation

Kroppsvisitation får företas för att eftersöka föremål som skall tas i beslag eller annars för att utröna omständigheter som kan ha betydelse för utredningen av brott, om det finns skäl att misstänka att någon har begått ett brott för vilket det strängaste straffet är *minst sex månaders* fängelse. Kroppsvisitation får företas också om det brott som misstanken gäller är lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande *eller* lindrigt bedrägeri (*utesl.*).

— — — — — — — — — — — — — —

6 kap.

Andra tvångsmedel

5 § (Ny)

Bestämning och registrering av DNA-profiler

— — — — — — — — — — — — — —

Har en person genom lagakraftvunnen dom konstaterats ha begått

1) *våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till samlag, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn,*

2) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel,

3) grovt rån eller grov utpressning,

4) brott som avses i 34 kap. strafflagen,

5) grovt ocker,

6) grovt narkotikabrott eller

7) straffbart försök, straffbar medhjälp eller straffbar anstiftan till dessa brott,

får på honom företas kroppsbesiktning för bestämning av DNA-profil och registrering av denna i polisens personregister utom när DNA-profilen redan har bestämts i samband med förundersökningen eller bestämning av en sådan annars är obehövlig.

— — — — — — — — — — — — — —

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

5.

Lag

om ändring av 37 § tryckfrihetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 37 § 3 mom. tryckfrihetslagen av den 4 januari 1919 (*1/1919*), sådant det lyder i lag (*utesl.) 587/1995*, som följer:

37 §

— — — — — — — — — — — — — —

Innefattar en periodisk tryckskrifts innehåll ett brott som nämns i 12 kap. eller 17 kap. 1 § strafflagen, eller innehåller en sådan tryckskrift upprepade gånger bilder som det enligt 17 kap. *18* § strafflagen är straffbart att sprida, kan domstolen dra in tryckskriften för en tid av högst ett år, *om inte indragningen utgör en oskälig påföljd med beaktande av brottets art och övriga omständigheter.*

— — — — — — — — — — — — — —

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

7.

Lag

om ändring av 51 § polislagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 51 § polislagen av den 7 april 1995 (*493/1995*) som följer:

51 §

Tredska mot polis

Straff för *tredska mot polis* stadgas i 16 kap. *4* § strafflagen.

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

8.

Lag

om ändring av 11 § steriliseringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 11 § steriliseringslagen av den 24 april 1970 (*283/1970*) som följer:

11 §

Den som lämnar en myndighet eller en läkare en osann uppgift med rättslig betydelse i ett steriliseringsärende skall dömas till böter, om inte gärningen är straffbar enligt 16 kap. 8 § strafflagen.

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

9.

Lag

om ändring av 11 § kastreringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 11 § kastreringslagen av den 24 april 1970 (*282/1970*) som följer:

11 §

Den som lämnar en myndighet eller en läkare en osann uppgift med rättslig betydelse i ett kastreringsärende, skall dömas till böter, om inte gärningen är straffbar enligt 16 kap. 8 § strafflagen.

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

10.

Lag

om ändring av lagen om avbrytande av havandeskap

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 § 3 punkten, 3 § 1 mom. och 14 § lagen den 24 mars 1970 om avbrytande av havandeskap (*239/1970*),
sådana 1 § 3 punkten och 3 § 1 mom. lyder i lag *18/1971*, som följer:

1 §

Havandeskap kan med stöd av stadgandena i denna lag på begäran av kvinnan avbrytas:

— — — — — — — — — — — — — — —

3) då kvinnan gjorts havande under förhållanden, som avses i 17 kap. *22 §* eller 20 kap. 1—3 eller 5 §, 6 § 3 mom. eller 7 § strafflagen,

— — — — — — — — — — — — — — —

3 §

Då kvinnan gjorts havande under förhållanden som avses i 20 kap. 3 § eller 5 § 1 mom. *2 eller 4 punkten* strafflagen, får havandeskapet inte avbrytas, om inte åtal för brottet väckts eller detta anmälts till åtal eller brottet på grund av i saken verkställd polisundersökning skall anses uppenbart.

— — — — — — — — — — — — — — —

14 §

Den som lämnar en myndighet eller en läkare en osann uppgift med rättslig betydelse i ett ärende som gäller avbrytande av havandeskap, skall dömas till böter, om inte gärningen är straffbar enligt 16 kap. 8 § strafflagen.

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

11.

Lag

om upphävande av 16 kap. 8 § 1 punkten lagen om aktiebolag

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §	2 §
Härmed upphävs 16 kap. 8 § 1 punkten lagen den 29 september 1978 om aktiebolag (*734/1978*), sådant detta lagrum lyder i lag *(utesl.) 145/1997*.	(Som i RP)

12.

Lag

om upphävande av 88 § lagen om bostadsaktiebolag

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §	2 §
Härmed upphävs 88 § *1 punkten* lagen den 17 maj 1991 om bostadsaktiebolag (*809/1991*), sådant detta lagrum lyder ändrat genom lag *(utesl.) 150/1997*.	(Som i RP)

13.

Lag

om ändring av 199 § lagen om andelslag

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 28 maj 1954 om andelslag (*247/1954*) 199 § 4 punkten,
sådan den lyder i lag *(utesl.) 415/1996*, samt
fogas till *(utesl.)* 199 §, *sådan den lyder i nämnda lag 415/1996,* ett nytt 2 mom. som följer:

199 §	Ikraftträdelsebestämmelsen
— — — — — — — — — — — — — —	(Som i RP)
I 16 kap. *8* § strafflagen stadgas straff för ingivande av osant intyg till myndighet.	

14.

Lag

om ändring av 27 § lagen om konkurrensbegränsningar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 27 § 1 mom. lagen den 27 maj 1992 om konkurrensbegränsningar (*480/1992*) som följer:

27 §

Straff för ingivande av osant intyg till myndighet stadgas i 16 kap. *8 §* strafflagen.

— — — — — — — — — — — — — —

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

15.

Lag

om ändring av 98 § kreditinstitutslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 98 § 2 mom. kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (*1607/1993*) som följer:

98 §

Kreditinstitutsbrott

— — — — — — — — — — — — — —

Straff för ingivande av osant intyg till myndighet stadgas i 16 kap. *8 §* strafflagen.

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

16.

Lag

om ändring av 68 § lagen om placeringsfonder

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 68 § 2 mom. lagen den 8 maj 1987 om placeringsfonder (*480/1987*), sådant det lyder i lag *(utesl.) 748/1993*, som följer:

68 §

— — — — — — — — — — — — — —

Straff för ingivande av osant intyg till myndighet stadgas i 16 kap. *8 §* strafflagen.

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

17.

Lag

om upphävande av 18 kap. 4 § 1 och 2 punkten lagen om försäkringsbolag

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Härmed upphävs 18 kap. 4 § 1 och 2 punkten lagen den 28 december 1979 om försäkringsbolag *(1062/1979), av dessa lagrum 2 punkten sådan den lyder i lag 611/1997.*

2 §

(Som i RP)

24.

Lag

om ändring av 42 § tullagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 42 § 1 mom. tullagen av den 29 december 1994 (*1466/1994*) som följer:

42 §

Det är förbjudet att utan tillstånd bryta lås, plomb, sigill eller annan spärr som en finsk eller utländsk tullmyndighet har anbringat eller godkänt för tillslutning av tullgods eller avspärrning av ett område eller att på annat sätt skaffa sig tillträde till ett utrymme som tillslutits på nämnt sätt. Straff för överträdelse av myndighetsförbud som gäller egendom stadgas i 16 kap. *10* § strafflagen.

— — — — — — — — — — — — — —

Ikraftträdelsebestämmelsen

(Som i RP)

37.

Lag

om ändring av djurskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i djurskyddslagen av den 4 april 1996 (*247/1996*) 55 § 2 mom. och
ändras 53 och 54 § samt 55 § 1 mom. som följer:

53 §

(Som i RP)

54 §

Djurskyddsförseelse

(1 mom. som i RP)

För djurskyddsförseelse döms också den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot ett förbud mot tillverkning, import, försäljning eller överlåtelse enligt 12 § eller mot ett förbud som avses i 7 § 3 mom., 13 § 1 mom., 16 § 3 mom., 18, 19, 22, 25 eller 27 § eller som utfärdats med stöd av nämnda stadganden, (*utesl.*)

2) den som bryter mot ett djurhållningsförbud eller är mellanhand för någon annan för kringgående av djurhållningsförbud, eller

3) försummar en skyldighet som avses i eller åläggs med stöd av 13 § 2 mom., 14 §, 16 § 1 mom., 17 §, 20 § 3 mom., 21 § 2 eller 3 mom., 23, 24, 26, 29 eller 30 § eller 31 § 1 mom. eller 64 §.

55 §
(Som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets nya lagförslag

38.

Lag

om ändring av 13 § lagen angående införande av äktenskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras *13 § lagen den 13 juni 1929 angående införande av äktenskapslagen (235/1929) som följer:*

13 §

Straff för ingivande av osant intyg till myndighet bestäms i 16 kap. 8 § strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 199 .

39.

Lag

om ändring av 50 § telemarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras *50 § 2 mom. telemarknadslagen av den 30 april 1997 (396/1997) som följer:*

50 §

— — — — — — — — — — — — — — —

Polisen har utan hinder av 1 mom. rätt att med samtycke av innehavaren av teleanslutningen få

1) sådana identifieringsuppgifter för telekontakter som tagits med teleanslutningen vilka behövs för utredning av brott som avses i *17 kap. 13 § 2 punkten eller* 24 kap. 3 a § strafflagen, samt

2) identifieringsuppgifter om meddelanden som sänts från en mobilteleapparat, om detta är nödvändigt för att utreda brott som har lett till att mobilteleapparaten eller dess anslutning orättmätigt har kommit i någon annans besittning.

— — — — — — — — — — — — — — —

Denna lag träder i kraft den 199 .

40.

Lag

om upphävande av 23 § 2 mom. kabelsändningslagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Härmed upphävs 23 § 2 mom. kabelsändningslagen av den 13 mars 1987 (307/1987).

2 §

Denna lag träder i kraft den 199 .

41.

Lag

om ändring av 16 § lagen om näringsförbud

I enlighet med riksdagens beslut
ändras *16 § lagen den 13 december 1985 om näringsförbud (1059/1985) som följer:*

16 §

Straff för brott mot näringsförbud bestäms i 16 kap. 11 § strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 2 juni 1998

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /cent
Juhani Alaranta /cent
Janina Andersson /gröna
Toimi Kankaanniemi /fkf
Juha Karpio /saml
Anne Knaapi /saml
Pekka Kuosmanen /saml
Annika Lapintie /vänst
Reino Ojala /sd
Markku Pohjola /sd
Heikki Rinne /sd
Pekka Saarnio /vänst
Säde Tahvanainen /sd
Jukka Tarkka /ungf
suppl. Vuokko Rehn /cent.

RESERVATION 1

Motivering

1) Sexualbrott mot kvinnor är ett extremt uttryck för maktobalansen mellan könen. I sexuellt våld är det inte fråga om att tillfredsställa sexuella behov utan om maktbruk mot kvinnor — om att kontrollera, underkuva och förnedra kvinnor. En kränkning av den sexuella integriteten är alltid ett mycket allvarligt brott, som kan åsamka offret också ett långvarigt psykiskt trauma. Att dessa brott är allvarliga har dock inte kommit till synes i rättspraxisen. Tvärtom har domstolarna i våldtäktsbrott tillämpat i huvudsak bara straff i straffskalans nedre ända.

I utskottets betänkande föreslås att straffskalorna för våldtäktsbrotten graderas mellan tre gärningsformer beroende på hur grovt brottet är. Detta innebär att ett separat straffstadgande tvingande till samlag skapas under grundformen våldtäkt. I första momentet i paragrafen finns alltså våldtäkt som begåtts under förmildrande omständigheter, som i dagligt tal kallats lindrig våldtäkt.

Jag finner det angeläget att såväl domstolarna som samhället uppfattar våldtäkterna som allvarliga brott som djupt kränker människans grundläggande rättighet att själv bestämma över sin egen kropp. Därför anser jag att en separat bestämmelse om våldtäkt som begåtts under förmildrande omständigheter stryks och föreslår att 20 kap. 3 § 1 mom. strafflagen skall slopas och 2 mom. om tvingande till samlag med annat hot än genom våld på person eller med hot om sådant våld flyttas till rekvisitet i 1 §.

2) Finland har egentligen inte någon lagstiftning som förbjuder prostitution eller reglerar den. Prostitutionen bör snarare ses som ett intrikat samhälleligt problem än enskilda personers störande beteende. Prostitutionen är förknippad med samhällets sociala och ekonomiska förhållanden och relationerna mellan könen. Den speglar speciellt sexualkulturen och maktrelationerna. Den är förknippad med våld och förtryck. Även om prostitutionen inte kan anses vara önskvärd, är det svårt att lösa ett så omfattande socialt problem med hjälp av strafflagen. Genom lagstiftningen kan man överlag endast lindra de besvär som problemet förorsakar andra människor och skydda de prostituerade för diskriminering och utnyttjande.

Gatuprostitutionen och efterfrågan på den har under de senaste tiderna ökat och lett till omfattande störningar, speciellt i Helsingfors. Många kvinnor har känt sig otrygga när de rör sig i vissa stadsdelar i Helsingfors.

För att vi skall få bukt med det störande beteende som anknyter sig till prostitutionen föreslår jag att störande köp av sexuella tjänster på offentlig plats skall bli straffbart. Det vore alltså straffbart att på offentlig plats lämna ett erbjudande eller förfrågan om priser eller att förleda en annan person för att få sexuella tjänster mot ersättning, om det stör den som förfrågan riktas till eller andra personer. Med offentlig plats avses förutom en allmän väg, gata, torg eller annat område dit allmänheten har fritt inträde, till exempel en restaurang.

Förslaget

Med stöd av det ovan sagda föreslår jag

att lagförslagen i utskottets betänkande i övrigt godkänns utan ändringar men första lagförslaget, det vill säga 20 kap. strafflagen med följande ändringar:

1. Strafflagen

20 kap.

Om sexualbrott

1 §

Våldtäkt

(1 mom. som i LaUB)

För våldtäkt döms också den som med annat hot än sådant som avses i 1 mom. tvingar en annan till samlag. (Nytt 2 mom.)

(3 och 4 mom. som 2 och 3 mom. i LaUB)

3 §

(Utesl.)

3—8 (4—9) §

(Som i LaUB)

9 § (Ny)

Störande köp av sexuella tjänster

Den som på offentlig plats så att det stör andra,

1) lämnar ett erbjudande för att få någon att idka samlag eller företa en annan sexuell handling,

2) förfrågar sig om priset på en sådan sexuell tjänst eller

3) förleder eller ber en annan person komma med för att få sexuella tjänster mot ersättning,

skall, om inte ett strängare straff föreskrivs för handlingen på något annat ställe i lagen, dömas ***för störande köp av sexuella tjänster*** *till böter.*

10—12 §

(Som i LaUB)

Helsingfors den 2 juni 1998

Annika Lapintie /vänst

Jag omfattar reservationen till de delar den gäller 20 kap. 1 och 3 § strafflagen.

Janina Andersson /gröna

RESERVATION 2

Motivering

Allmänt

Regeringens proposition 6/1997 om totalrevidering av strafflagen jämte anknytande lagar har varit ett omfattande arbete för lagutskottet. Behandlingen av propositionen har också fått exceptionellt stor publicitet, speciellt i fråga om sexualbrott. Jag anser att lagutskottet har utfört ett grundligt arbete i en förhållandevis god anda. Anmärkningsvärt är att också vissa avvikande uppfattningar och ändringsförslag från oppositionens sida har beaktats.

Man kan alltså vara relativt nöjd med utskottets betänkande. Det finns dock vissa frågor i anslutning till rekvisit som det finns grundad anledning att ha en annan åsikt om. Dessutom är straffskalorna i många avseenden mycket lindriga och det hade funnits anledning att föreslå en höjning av dem.

I den här reservationen tas först ställning till vissa frågor i anslutning till brottsrekvisit som är frågor av allmän karaktär och därefter föreslås paragrafvisa ändringar.

Synpunkter på brottsrekvisit

16:18 (Ny) Våldsamt störande av ordningen i fängelse. Gärningen har kriminaliserats i gällande 16 kap. 12 §. Lagrummet gäller våld som flera fångar tillsammans utövar mot fängelsepersonalen och motsvarar i vissa avseenden den så kallade slagsmålsparagrafen i gällande 21 kap. I en upprorssituation i ett fängelse kan man inte alltid bedöma varje deltagares andel i den uppkomna situationen och därför bör denna paragraf bibehållas i lagstiftningen. I enlighet med regeringens proposition har utskottet dock avkriminaliserat saken, även om vissa sakkunniga har förordat bibehållen kriminalisering.

17:8 Ordnande av olaglig inresa. Det positiva i den av utskottet godkända paragrafen är att ekonomisk vinning slopas som villkor för straffbarhet. Lagutskottet fogade dock till paragrafen ett nytt 2 mom., som går ut på åtgärdseftergift av humana skäl. Ett nytt 2 mom. urvattnar avsikten med hela lagrummet, speciellt därför att det understryks med den här skrivningen. De humana skäl som nämns i lagrummet kan ju alltid tas fram som grund för åtgärdseftergift. Allmänna bestämmelser om åtgärdseftergift hade gett både åklagarväsendet och domstolarna en tillräcklig behörighet även i det här fallet.

17:10 Brott mot trosfrid. Kriget om ordet Gud har redan länge pågått i lagstiftningsarbetet. Motiveringen har gått ut på att Gud inte är i behov av straffrättsligt skydd. Gud är dock i vår kultur ett religiöst alltomfattande begrepp som även konkretiseras i det vardagliga livet. I största nöd och inför döden ropar också den värsta ateisten på Gud. Så gjorde också soldaterna under kriget i stor nöd när kulorna ven om öronen och när ingen hjälp fanns att få någon annanstans. Ordet Gud tar inte mycket plats i strafflagen och kränker ingen. Därför borde det bibehållas i paragrafen.

17:22 Samlag med nära släkting. Samlag med nära släkting eller så kallad blodskam skall fortfarande vara straffbart. Straffbart är alltså samlag med bland annat egen syster eller egen bror. Det hade varit logiskt att paragrafen omfattar också förbud mot samlag med halvsyster samt adoptiv- och fosterbarn.

19 kap. Om äktenskapsbrott. Utskottet har godkänt att paragraferna om tvegifte i 19 kap. strafflagen i regeringens proposition upphävs. Om inte avsikten är att vi skall gå mot månggifte är det redan av praktiska skäl ogrundat att upphäva dessa paragrafer.

20:8 Köp av sexuella tjänster av en ung person. Det föreslås att köp av sexuella tjänster av en person under 18 år skall kriminaliseras. När åldersgränsen för sexuellt utnyttjande av barn med avvikelse från regeringens proposition har höjts till 16 år, skyddar den föreslagna kriminaliseringen personer mellan 16 och 18 år att falla för prostitution. Jag motsätter mig inte förslaget som sådant och lämnar inte in något ändringsförslag men konstaterar att frågan i praktiken nog är svår. En person som snart fyller 18 år och till och med är yngre är ofta fysiskt vuxen. Att kräva identitetsbevis av en person som säljer sig på Alexis Kivis

gata eller Svalbobrinken i Helsingfors är väl i verkligheten ganska utopistiskt. När lagarna stiftas borde realiteterna hållas i minnet.

Straffskalorna för sexualbrott och förebyggande åtgärder

Jag har föreslagit en höjd straffnivå speciellt när det gäller våldtäktsbrott och sexualbrott mot barn i 20 kap. Hos oss ligger nivån på utdömda straff för dessa brott betydligt under den genomsnittliga europeiska nivån, även om de katolska länderna inte ingår i jämförelsen. I dessa länder är ju straffen flerfaldiga jämfört med läget i Finland. Våldtäktsbrotten är speciellt fördömliga på grund av att två rättsobjekt, den sexuella självbestämmanderätten och den fysiska integriteten blir kränkta. De är särskilt skamliga och fördömliga när det gäller vuxna för att inte tala om sexualbrott mot barn. Lagutskottet har dock endast höjt minimistraffet på straffskalan för våldtäkt i grundformen från sex månader till ett år fängelse.

Utskottet har med anledning av rdm. Markku Pohjolas motion diskuterat möjligheten till kemisk kastrering av dem som har gjort sig skyldiga till upprepade våldtäkter och sexuella gärningar mot barn som förutsättning för en villkorlig frigivning. Utskottet har satt sig in i frågan men resultaten är kanske för knapphändiga.

Jag har också föreslagit höjda straff för brott mot samhällsfrid som kriminaliserats i 17 kap. Även om vi lever i ett fridfullt samhälle finns det ingen anledning att sänka straffen på denna punkt.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda föreslår jag

att det första lagförslaget i utskottets betänkande ändras enligt följande:

1.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i strafflagen av den 19 december 1889 *(39/1889)* 10 (*utesl.*) kap., 24 kap. 2 och 4 §, 26 kap., 42 kap. 2, 5, 5 a, 7 och 8 § samt 43 kap. 4 och 8 §,

av dessa lagrum 10 (*utesl.*) och 26 kap. sådana de lyder jämte ändringar, 42 kap. 2 § sådan den lyder i lag 425/1944, 5 § sådan den lyder i lag 48/1928, 5 a § sådan den lyder i lag 44/1919 och 7 § sådan den lyder i lag 578/1995 samt 43 kap. 4 § sådan den lyder ändrad genom lagar 402/39 och 519/91 och 8 § sådan den lyder i nämnda lag 402/1939,

ändras 16, 17 och 20 kap.,

sådana de lyder jämte ändringar, samt

fogas till lagens 1 kap. 11 §, sådan den lyder i lag 626/1996, ett nytt 2 mom., till lagen ett nytt 15 kap. i stället för det 15 kap. som upphävts genom lag 578/1995, till 40 kap. 9 §, sådan den lyder ändrad genom lag 792/1989, ett nytt 3 mom. och till 47 kap. en ny 6 a § som följer:

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

11 §

(Som i LaUB)

15 kap.

Om brott mot rättskipning

1 §

Osann utsaga inför domstol

Om

1) ett vittne eller en sakkunnig inför domstol,

2) en part inför domstol vid förhör under sanningsförsäkran eller

3) någon annan inför domstol under ed eller försäkran

lämnar en osann uppgift i saken eller utan lagligt skäl förtiger en omständighet som hör till saken, skall han för *osann utsaga inför domstol* dömas till fängelse i högst *fyra* år.

2—8 §
(Som i LaUB)

9 §

Övergrepp i rättssak

Den som orättmätigt

1) med våld eller hot hindrar eller försöker hindra någon att yttra sig som vittne eller sakkunnig eller annars som en person som skall höras eller är part vid en rättegång, förundersökning, polisundersökning eller vid något annat därmed jämförbart myndighetsförfarande, eller som med våld eller hot påverkar eller försöker påverka yttrandets innehåll, eller

2) begår eller hotar begå våld mot någon annan eller en person som står i ett sådant förhållande till honom som avses i 10 § 2 mom. på grund av vad denne yttrat vid ett sådant förhör som avses ovan,

skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *övergrepp i rättssak* dömas till fängelse i högst *fyra* år.

10—13 §
(Som i LaUB)

16 kap.

Om brott mot myndigheter

1 §
(Som i LaUB)

2 §

Motstånd mot tjänsteman

Om våldsamt motstånd mot tjänsteman, med beaktande av att våldet eller hotet varit ringa eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet har begåtts under förmildrande omständigheter, skall gärningsmannen för *motstånd mot tjänsteman* dömas till böter eller fängelse i högst *två år.*

3 §

Hindrande av tjänsteman

Den som utan att använda våld eller hot om våld orättmätigt hindrar eller försöker hindra att en tjänsteåtgärd som avses i 1 § vidtas eller som försvårar den, skall för *hindrande av tjänsteman* dömas till böter *eller fängelse i högst sex månader.*

(2 mom. som i LaUB)

4 §
(Som i LaUB)

5 §

Lämnande av oriktiga personuppgifter

Den som i syfte att vilseleda en myndighet uppger falskt namn eller annars lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sin identitet eller som i detta syfte använder en annan persons identitetsbevis, pass, körkort eller annat sådant intyg, skall för *lämnande av oriktiga personuppgifter* dömas till böter eller fängelse i högst *ett år.*

6 och 7 §
(Som i LaUB)

8 §

Ingivande av osant intyg till myndighet

Den som till en myndighet ger in ett i rättsligt hänseende betydelsefullt osant skriftligt intyg eller en därmed jämförbar teknisk upptagning eller som efter att ha tillverkat ett sådant intyg eller en sådan upptagning överlämnar intyget eller upptagningen till någon annan för att användas för nämnda ändamål skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *ingivande av osant skriftligt intyg till myndighet* dömas till böter eller fängelse i högst *ett år.*

(2 mom. som i LaUB)

9 §

Usurpation av tjänstemannabefogenhet

Den som i syfte att vilseleda någon annan

1) utan laglig rätt vidtar en åtgärd som endast får vidtas av en behörig myndighet som utövar offentlig makt, eller

2) annars uppträder i föregiven egenskap av tjänsteman som utövar offentlig makt i tjänsteuppdrag,

skall för *usurpation av tjänstemannabefogenhet* dömas till böter eller fängelse i högst *ett år.*

10—17 §
(Som i LaUB)

18 § (Ny)

Våldsamt störande av ordningen i fängelse

Har två eller flera fångar slutit sig samman och gemensamt våldfört sig på någon, som har dem i vård eller under bevakning, eller med våld eller hot om våld gjort motstånd mot honom eller tvingat eller försökt tvinga honom till något, skall envar som gjort sig skyldig till våld eller hot om våld för ***våldsamt störande av ordningen i fängelse*** *dömas till fängelse i högst sex år och de övriga till fängelse i högst ett år eller till böter.*

19—21 (18—20)§
(Som i LaUB)

17 kap.

Om brott mot allmän ordning

1 §

Offentlig uppmaning till brott

Den som genom ett massmedium eller offentligen i en folksamling eller genom en skrift eller annan framställning som har bringats till allmän kännedom uppmanar eller förleder till brott så att uppmaningen eller förledandet

1) medför fara för att ett sådant brott eller straffbart försök därtill begås eller

2) annars klart äventyrar den allmänna ordningen eller säkerheten,

skall för *offentlig uppmaning till brott* dömas till böter eller fängelse i högst *tre* år.

(2 mom. som i LaUB)

2 §

Upplopp

Den som, när det är uppenbart att en folksamling står i beråd att begå våld på person eller orsaka avsevärd skada på egendom, med sina gärningar deltar i folksamlingens verksamhet och därvid låter bli att lyda en behörig myndighets i laglig ordning till folksamlingen givna befallning att skingra sig, skall för *upplopp* dömas till böter eller fängelse i högst *två* år.

3 §

Våldsamt upplopp

Den som, när en folksamling begår ett sådant brott som nämns i 16 kap. 1 § eller våld på person eller orsakar avsevärd skada på egendom, med sina gärningar deltar i folksamlingens verksamhet, skall för *våldsamt upplopp* dömas till böter eller fängelse i högst *tre* år.

4 §

Anförande av våldsamt upplopp

Den som anstiftar eller anför en folksamling som avses i 3 § skall för *anförande av våldsamt upplopp* dömas till fängelse i högst *sex* år.

5 §

Förberedelse till väpnat störande av allmän ordning

Den som i avsikt att begå ett brott som avses i 12 kap. 1—4 §§, 16 kap. 1 eller 15 § eller i detta kapitels 3 § värvar eller samlar beväpnat manskap, skall för *förberedelse till väpnat störande av allmän ordning* dömas till böter eller fängelse i högst *två* år.

6 §

Motstånd mot person som upprätthåller ordningen

Den som med våld eller hot om våld hindrar eller försöker hindra en person som upprätthåller ordningen från att fullgöra en uppgift som enligt lag eller förordning ankommer på honom eller annars försvårar fullgörandet av nämnda uppgift skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *motstånd mot person som upprätthåller ordningen* dömas till böter eller fängelse i högst *två* år.

(2 mom. som i LaUB)

7 §

(Som i LaUB)

8 §

Ordnande av olaglig inresa

(1 mom. som i LaUB)

(2 mom. *utesl.*)

9 §

(Som i LaUB)

10 §

Brott mot trosfrid

Den som

1) i kränkande syfte offentligen smädar eller skymfar *Gud eller* något som hålls heligt inom en kyrka eller ett trossamfund som avses i religionsfrihetslagen (267/1922) eller

2) genom att föra oljud, uppträda hotfullt eller på något annat sätt stör gudstjänst, kyrklig förrättning, annan sådan religionsutövning eller begravning,

skall för *brott mot trosfrid* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

11 och 12 §

(Som i LaUB)

13 §

Ofog

Den som

1) genom att föra oljud eller på något annat sådant sätt orsakar störning på allmän plats, i samband med en tjänsteförrättning, vid kultur- eller idrottsevenemang, i ett kollektivt trafikmedel, vid ett möte eller någon annan tillställning som är avsedd för allmänna angelägenheter, i ett ämbetsverk, ett kontor, en butik eller i en fabrik eller på någon annan motsvarande plats,

2) orsakar störning genom att ringa samtal till ämbetsverk, kontor, affärer eller liknande platser,

3) orsakar störning genom att skjuta, kasta saker eller på något annat motsvarande sätt,

4) olovligen avlägsnar eller skadar en offentlig kungörelse eller ett meddelande som en myndighet har satt upp till allmänt påseende, eller

5) av okynne orsakar falskt larm genom att använda nödbroms eller larmanordning i ett kollektivt trafikmedel, en hiss eller någon annan anordning,

skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *ofog* dömas till böter *eller fängelse i högst tre månader.*

14—21 §

(Som i LaUB)

22 §

Samlag med nära släkting

Den som har samlag med sitt barn eller dess avkomling, *sitt adoptivbarn eller fosterbarn,* sin förälder eller dennas förälder eller far- eller morförälder eller med sitt syskon *eller halvsyster*, skall för *samlag med nära släkting* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

(2 mom. som i LaUB)

24—26 §

(Som i LaUB)

20 kap.

Om sexualbrott

1 §

Våldtäkt

Den som genom våld på person eller med hot om sådant våld tvingar någon till samlag skall för *våldtäkt* dömas till fängelse i minst ett år och högst *åtta* år.

(2 och 3 mom. som i LaUB)

2 §

Grov våldtäkt

Om vid våldtäkt

1) någon (*utesl.*) tillfogas svår kroppsskada, en allvarlig sjukdom eller försätts i livshotande läge,

2) brottet begås av flera eller genom brottet orsakas synnerligen kännbart psykiskt eller fysiskt lidande,

3) brottet begås på ett synnerligen rått, grymt eller förnedrande sätt eller

4) används skjut- eller eggvapen eller något annat livsfarligt hjälpmedel eller annars hotas med allvarligt våld

och våldtäkten även bedömd som en helhet är grov, skall gärningsmannen för *grov våldtäkt* dömas till fängelse i minst två och högst *tolv* år.

(2 mom. som i LaUB)

3 §

Tvingande till samlag

Om en våldtäkt, med hänsyn till att våldet eller hotet har varit ringa eller andra omständigheter vid brottet, bedömd som en helhet har begåtts under förmildrande omständigheter, skall gärningsmannen för *tvingande till samlag* dömas till fängelse i högst *fyra* år.

(2 och 3 mom. som i LaUB)

4 §

(Som i LaUB)

5 §

Sexuellt utnyttjande

Den som genom att utnyttja sin ställning förmår en person som

1) är under aderton år och i en skola eller annan inrättning står under gärningsmannens bestämmanderätt eller övervakning eller i något annat därmed jämförbart underordnat förhållande till gärningsmannen,

2) är under aderton år och vars förmåga att självständigt besluta om sitt sexuella beteende på grund av hans eller hennes omognad samt åldersskillnaden mellan parterna är väsentligt svagare än gärningsmannens, genom att grovt missbruka dennas omogenhet,

3) vårdas på ett sjukhus eller en annan inrättning och på grund av sjukdom, handikapp eller något annat svaghetstillstånd har en väsentlig nedsatt förmåga att försvara sig eller.

4) är synnerligen beroende av gärningsmannen, som grovt missbrukar beroendeställningen,

till samlag eller att företa eller underkasta sig någon annan sexuell handling som väsentligt kränker hans eller hennes sexuella självbestämmanderätt, skall för *sexuellt utnyttjande* dömas till (*utesl.*) fängelse i högst fyra år.

(2 och 3 mom. som i LaUB)

6 §

Sexuellt utnyttjande av barn

Den som

1) har samlag med ett barn som är under sexton år,

2) genom beröring eller på ett annat sätt utsätter ett barn som är under sexton år för en sexuell handling som är ägnad att skada hans eller hennes utveckling, eller

3) förmår honom eller henne att företa en sådan handling,

skall för *sexuellt utnyttjande av barn* dömas till böter eller fängelse i *minst ett och* högst fyra år.

(2—4 som i LaUB)

7 §

Grovt sexuellt utnyttjande av barn

Om vid sexuellt utnyttjande av barn

1) brottet begås mot ett barn vars ålder eller utvecklingsnivå är sådan att brottet är ägnat att orsaka barnet synnerlig skada,

2) brottet begås på ett synnerligen förödmjukande sätt eller

3) brottet är ägnat att orsaka barnet synnerlig skada på grund av det speciella förtroende som barnet hyser för gärningsmannen eller på grund av att barnet på annat sätt står i särskilt beroende ställning i förhållande till gärningsmannen,

och brottet även bedömt som en helhet är grovt, skall gärningsmannen för *grovt sexuellt utnyttjande av barn* dömas till fängelse i minst *två* och högst *tolv* år.

(2 mom. som i LaUB)

8—12 §
(Som i LaUB)

40 kap.

Om tjänstebrott och brott som begås av offentligt anställda arbetstagare

9 och 13 §
(Som i LaUB)

47 kap.

Om arbetsbrott

6 a §
(Som i LaUB)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i LaUB)

Helsingfors den 2 juni 1998

Sulo Aittoniemi /cent

RESERVATION 3

Allmän motivering

Allmänt

Omvälvningarna i samhället kräver att strafflagstiftningen ändras. Lagstiftaren måste lägga upp tydliga mål för reformen. Detta är särskilt viktigt när det gäller revideringen av bestämmelserna om brott mot rättskipning, myndigheter och allmän ordning men också när det gäller sexualbrott. Någon sådan diskussion om värderingarna i samhället har regeringen inte fört. Den lägger fram reformer som i allt väsentligt visar att lagstiftningen böjer sig för den rådande situationen i vårt samhälle utan att tydliga mål sägs ut. I de flesta fall föreslår regeringen strafflindringar. Dessutom ägnas en del allvarliga problem, till exempel prostitutionen, mycket lite uppmärksamhet. Regeringen tar helt enkelt inte i tillräcklig grad ansvar för nationens andliga tillstånd eller säkerhetsutvecklingen.

Riksdagen bör föra en ingående diskussion om vår värdegemenskap och ställa upp tydliga mål. Det är riksdagens sak att utforma den framtida utvecklingen i vårt samhälle också när det gäller strafflagsreformen. Tyvärr har vi inte debatterat eller reflekterat över dessa frågor.

Målet bör vara att stärka sunda och hållbara värderingar, att prioritera människovärdet framför marknadsvärdet, att förkovra jämlikheten, att förbättra nationens etiska och moraliska tillstånd, att skydda liv, att i alla lägen respektera människors psykiska och fysiska integritet, att åter göra Finland till ett civiliserat land och att reducera brottsligheten.

Granskning av enskilda kapitel

Brotten mot rättskipning och myndigheter har till vissa delar inte förändrats men på vissa punkter har de i takt med kunskapssamhället och internationaliseringen tillförts nya element som åsidosätter hållbara värderingar. Bestämmelserna om dessa brott ingår i 15 och 16 kap. strafflagen. På dessa punkter har lagutskottet lyckats med företaget att införa välgrundade ändringar i de flesta paragrafer. På några centrala punkter lindras dock straffen. Det är en tvivelaktig signal från lagstiftaren och kan leda till att denna typ av brottslighet ökar.

Brotten mot allmän ordning innehåller dels de traditionella brottsformerna, dels helt nya moderna fenomen. De ingår i 17 kap. strafflagen och gäller brott av typen satansdyrkan. I strafflagen nämns brott mot trosfrid, hindrande av religionsutövning, brott mot griftefrid och ofog. Dessa brott rör människans djupaste känslor och väcker därför i hög grad anstöt. Det finns ingen anledning att lindra straffskalan. Med beaktande av hur viktiga hållbara samhälleliga värderingar är, är det på sin plats att låta hädelse stå kvar i lagen som ett särskilt brott.

I 17 kap. ingår också bestämmelser om sedlighetsbrott. På den punkten ger propositionen och betänkandet efter för den osunda utveckling som har pågått i vårt samhälle det senaste decenniet och fortsätter i allt snabbare takt in på det nya årtusendet. Sedlighetssårande verksamhet i olika former bidrar till att människovärdet bryts ned, att nationens etiska tillstånd sjunker, att sjukdomar breder ut sig, att människor känner sig osäkra och att brottsligheten ökar. Lagstiftaren bör målmedvetet gå in för att styra utvecklingen i en sund och människovärdig riktning för att stärka jämlikheten i samhället och begränsa kommersialismen. Lagutskottet väljer dock den enklaste utvägen, det vill säga anpassar sig efter strömningarna i tiden utan att slå fast tydliga mål. Denna strategi strider mot nationens intressen.

Regeringen föreslår att 19 kap. strafflagen om äktenskapsbrott stryks helt och hållet. Även om bestämmelserna om äktenskapsbrott ersätts av vissa andra bestämmelser, anför regeringen inte fullgoda motiv för upphävandet.

Mest debatt har 20 kap. strafflagen om sexualbrott gett upphov till. Människor har klart visat att de vill att våldtäkt, sexuellt utnyttjande och sexuellt utnyttjande av barn skall bestraffas på behörigt sätt. Också koppleri och prostitution är fenomen som medborgarna vill komma åt. Ett gott tecken är att pedofili har väckt behörig uppmärksamhet i lagutskottet. Utskottet vill inte sänka åldersgränsen på det sätt som regeringen föreslår. Åldersgränsen kunde gott vara ännu

högre än 16 år men formuleringen i särbestämmelsen angående barn i åldern 16—17 år medger att frågan tas upp i vissa fall. Att de viktigaste bestämmelserna underställs allmänt åtal är också en förbättring. Däremot ägnas koppleri och prostitution inte den uppmärksamhet de borde ha fått vare sig i propositionen eller i betänkandet. Tyvärr fördöms dessa aktiviteter inte med så stort allvar som det hade varit motiverat. Nämnas kan att bland annat Sverige har för avsikt att införa lagstiftning mot koppleri och prostitution. Det är mycket störande för de boende i de områden där dessa aktiviteter förekommer. Lagutskottet säger ingenting om detta i betänkandet. Prostitution och koppleri är i de flesta fall också förenade med annan brottslighet, till exempel våld, narkotikahandel och hot. Det hade varit bäst för alla parter och hela samhället om lagen hade stramats åt när det gäller prostitution och koppleri.

Frågor som kräver fortsatt beredning

Den allmänna pornografiliberaliseringen med undantag för bilder som visar barn, våld eller tidelag tillåter för människovärdet nedsättande kommersiell verksamhet, om riksdagen antar utskottets betänkande. Då löper Finland risk att bli en av de största skamfläckarna i den civiliserade världen. Det är ytterst viktigt att utvecklingen och bestämmelsernas funktion följs upp, eftersom de har en ödesdiger effekt på den allmänna samhällsmoralen.

Vidare är det viktigt att effektivisera ansträngningarna för att förhindra spridning av våldsmedier och sedlighetssårande material. Sverige har byggt upp en övervakning baserad på regional inspektion. Finland bör undersöka möjligheterna att införa samma modell. Kostnaderna kunde finansieras med en inspektionsavgift.

Lagutskottet tittade närmare på olika modeller för behandling av pedofiler. Regeringen bör utan dröjsmål initiera en beredning av frågan.

Det är viktigt att lagen om straffregister snabbt ändras när det gäller utlämnande av registeruppgifter om domar för brott mot barn. Uppgifter bör kunna lämnas ut för att de som arbetar med barn och deras bakgrund skall kunna utredas.

Det är ytterst viktigt att effekten av lagstiftningen noga följs upp på alla punkter och att missförhållanden åtgärdas utan dröjsmål. Särskilt viktigt är det att vara på sin vakt när det gäller den samhälleliga utvecklingen och nödvändig lagstiftning i fråga om våldtäkt, sexuellt utnyttjande av barn och unga, pornografi, koppleri och prostitution.

Detaljmotivering

Nedan följer en detaljmotivering till de ändringsförslag som lagutskottet inte godtog. Förslagen ingår i paragraferna nedan.

Straffskalorna bör ses över i följande paragrafer:

— 15 kap. 7 och 8 §,
— 16 kap. 5 och 6 §,
— 17 kap. 5, 10, 13 och 19 § och
— 20 kap. 2, 4, 5, 6 och 7 §.

I 16 § i lagförslag 29 och i 14 § i lagförslag 30 bör straffskalan kompletteras med fängelse i högst sex månader som det strängaste straffet.

Övriga ändringar inklusive motivering

15 kap. 10 § 3 mom. bör godkännas i enlighet med propositionen. Motiven finns på sidan 43 i propositionen.

16 kap. 5 § bör ingå i lagen. Det är förödande för vår rättsordning om den rådande situationen får fortsätta, det vill säga att straffet för den brottsliga gärningen lindras om man lämnar oriktiga uppgifter.

17 kap. 10 § bör skrivas om så att hädelse tas in som ett särskilt brott. Gud behöver inte något straffrättsligt skydd men vårt folk behöver Hans skydd. Genom att skriva in hädelse i lagen kan vi visa vår respekt för de värderingar som vi har fått ta över av tidigare generationer.

I *17 kap. 10 och 11 §* bör också registrerade föreningar jämförliga med trossamfund inneslutas i skyddet för trosfrid och religionsutövning i enlighet med principerna för religionsfrihet och jämlikhet. Denna åsikt företräds också av de flesta sakkunniga.

Rubrikerna i *17 kap. 17 och 18 §* bör ändras så att det kommer fram att det är förbjudet att sprida

enskilda våldsskildringar och pornografiska bilder. På så sätt kunde också pedofilernas kedjebrev med pornografiskt innehåll beläggas med straff. Bestämmelserna bör också gälla television och informationsnät.

17 kap. 18 § bör utvidgas till att omfatta pornografisk bild och bildupptagning av människor och inte bara gälla barn. Anstötlig kommersialisering av människan kränker alltid människovärdet.

17 kap. 19 § bör föreskriva att innehav av inte bara bildupptagningar utan också av ljudupptagningar är straffbart. I begreppet bildupptagningar ingår också teckningar, bilder och liknande. Åldersgränsen bör vara 18 år.

I *17 kap. 20 §* bör åldersgränsen höjas till 18 år. Lagen bör också gälla böcker och tidningar. Därtill bör reklam för så kallad live sex ingå i bestämmelsen.

17 kap. 21 § bör kompletteras med ett nytt 2 mom. med samma innehåll som i gällande 20 kap. 9 § 2 mom. Enligt momentet är det straffbart att offentligt uppmana till otukt mellan personer av samma kön.

17 kap. 22 § bör kompletteras med ett nytt 2 mom. som visar att också adoptiv- och fosterföräldrar samt styvfäder och styvmödrar ingår i förteckningen i 1 mom. Därmed blir 2 mom. i propositionen 3 mom.

Bestämmelserna i 19 kap. om äktenskapsbrott bör finnas kvar för tydlighetens och entydighetens skull. Paragraferna bör moderniseras.

De föreslagna bestämmelserna i *20 kap. 3 §* bör ingå i 20 kap. 1 och 2 §. På så sätt ingår inte det begrepp som för tankarna till "lindrig våldtäkt" ens i formuleringen av paragrafen, eftersom ett sådant begrepp är svårt att motivera. Därtill bör ett nytt 2 mom. fogas till 1 §. Därefter blir 2 och 3 mom. 3 och 4 mom.

I *20 kap. 2 §* om grov våldtäkt bör ordet "uppsåtligen" strykas i 1 punkten.

Åldersgränsen i *20 kap. 6 §* bör vara 16 år som utskottet enhälligt föreslår. Uttrycket "som är ägnad att" bör tolkas så att sexuellt utnyttjande av barn alltid och under alla omständigheter entydigt skadar barnets utveckling och att gärningen således alltid är straffbar.

20 kap. 7 § bör kompletteras med förmedling av barn för sexuellt utnyttjande.

20 kap. 9 § bör kompletteras med annan vinning vid sidan av ekonomisk vinning.

En *ny 10 §* om förvärv av sexuella tjänster bör fogas till *20 kap.* Av bestämmelsen bör framgå att det är straffbart att på offentlig plats köpa eller informera sig om prostitutionstjänster. Likaså bör själva verksamheten inom vissa gränser kriminaliseras. Straffet bör vara böter eller fängelse i högst ett år. Bestämmelsen stämmer i allt väsentligt överens med förslaget från kvinnonätet och lagmotion nr 31/1996 rd. Motiveringen till lagmotionen strider dock mot själva paragrafen.

Av *20 kap. 11 §* bör framgå att alla andra brott under kapitlet utom brotten i 3 eller 4 mom. omfattas av allmänt åtal.

Att *det tredje lagförslaget* i propositionen, förslaget till lag om upphävande av lagen angående undertryckande av osedliga publikationers spridning, upphävs, innebär bland annat att övervakningsnämnden enligt 4 § dras in. I stället bör det så snabbt som möjligt stiftas en lag om övervakning. Här kan den svenska övervakningsmodellen vara ett gott föredöme.

Vidare föreslår jag att *lagförslag 29*, lagen om ändring av 16 § lagen om granskning av videoprogram och andra bildprogram, och *lagförslag 30*, lag om ändring av 14 § lagen om förrättande av filmgranskning godkänns i en form som medger att straffet i båda fallen utöver böter också kan vara fängelse i högst sex månader. Enbart bötesstraff har ingen effekt eftersom denna brottsliga verksamhet är en lukrativ bransch.

Förslag

På grundval av det ovan stående föreslår jag

att lagförslagen 1, 29 och 30 i betänkandet godkänns ändrande enligt följande:

1.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 10 (*utesl.*) kap., 24 kap. 2 och 4 §§, 26 kap., 42 kap. 2, 5, 5 a, 7 och 8 §§ samt 23 kap. 4 och 8 §§,

av dessa lagrum 10 (*utesl.*) och 26 kap. sådana de lyder jämte ändringar, 42 kap. 2 § sådan den lyder i lag 425/1944, 5 § sådan den lyder i lag 48/1928, 5 a § sådan den lyder i lag 44/1919 och 7 § sådan den lyder i lag 578/1995 samt 43 kap. 4 § sådan den lyder ändrad genom lagar 402/1939 och 519/1991 och 8 § sådan den lyder i nämnda lag 402/1939,

ändras 16, 17 *kap., 19 kap. 4 och 5 §* och 20 kap.,

av dessa lagrum sådana *16, 17 och 20 kap.* lyder jämte ändringar, samt

fogas till lagens 1 kap. 11 §, sådan den lyder i lag 626/1996, ett nytt 2 mom., till lagen ett nytt 15 kap. i stället för det 15 kap. som upphävts genom lag 578/1995, till 40 kap. 9 §, sådan den lyder ändrad genom lag 792/1989, ett nytt 3 mom. och till 47 kap. en ny 6 a § som följer:

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

11 §
(Som i LaUB)

15 kap.

Om brott mot rättskipning

1—6 §
(Som i LaUB)

7 §

Bevisförvanskning

Den som i syfte att få en oskyldig dömd till straff eller annars för att skada någon döljer, förstör, skadar, ändrar eller på något annat sätt förvanskar ett föremål, en handling eller något annat bevismaterial som behövs som bevis vid en domstol eller vid förundersökningen i ett brottmål, och som han vet ha betydelse i saken, skall för *bevisförvanskning* dömas till böter eller fängelse i högst *tre* år.

(2 mom. som i LaUB)

8 §

Grov bevisförvanskning

Om det vid bevisförvanskning

1) orsakas fara för att en oskyldig person med stor sannolikhet döms till fängelse eller någon annan sträng påföljd,

2) föremålet för brottet är ett synnerligen viktigt bevis eller

3) brottet begås särskilt planmässigt

och brottet även bedömt som en helhet är grovt, skall gärningsmannen för *grov bevisförvanskning* dömas till fängelse i minst *ett år* och högst sex år.

9 §
(Som i LaUB)

10 §

Underlåtenhet att anmäla grovt brott

(1 och 2 mom. som i LaUB)
(3 mom. som i RP)

11—13 §
(Som i LaUB)

16 kap.

Om brott mot myndigheter

1—4 §
(Som i LaUB)

5 §

Lämnande av oriktiga personuppgifter

Den som i syfte att vilseleda en myndighet uppger falskt namn eller annars lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sin identitet eller som i detta syfte använder en annan persons identitetsbevis, pass, körkort eller något sådant intyg, skall för *lämnande av oriktiga personuppgifter* dömas till böter eller fängelse i högst *ett år.*

6 och 7 §
(Som i LaUB)

8 §

Ingivande av osant intyg till myndighet

Den som till en myndighet ger in ett i rättsligt hänseende betydelsefullt osant skriftligt intyg eller en därmed jämförbar teknisk upptagning eller som efter att ha tillverkat ett sådant intyg eller en sådan upptagning överlämnar intyget eller upptagningen till någon annan för att användas för nämnda ändamål skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *ingivande av osant skriftligt intyg till myndighet* dömas till böter eller fängelse i högst *ett år.*

9—20 §
(Som i LaUB)

17 kap.

Om brott mot allmän ordning

1—4 §
(Som i LaUB)

5 §

Förberedelse till väpnat störande av allmän ordning

Den som i avsikt att begå ett brott som avses i 12 kap. 1—4 §§, 16 kap. 1 eller 15 § eller i detta kapitels 3 § värvar eller samlar beväpnat manskap, skall för *förberedelse till väpnat störande av allmän ordning* dömas till böter eller fängelse i högst *två* år.

6—9 §
(Som i LaUB)

10 §

Brott mot trosfrid

Den som

1) i kränkande syfte offentligen *hädar Gud eller* i kränkande syfte offentligen smädar eller skymfar något som hålls heligt inom en kyrka eller ett trossamfund som avses i religionsfrihetslagen (267/1922) *eller en därmed jämförbar registrerad förening* eller

2) genom att föra oljud, uppträda hotfullt eller på något annat sätt stör gudstjänst, kyrklig förrättning, annan sådan religionsutövning eller begravning,

skall för *brott mot trosfrid* dömas till böter eller fängelse i högst *ett år.*

11 §

Hindrande av religionsutövning

Den som med våld eller hot om våld orättmätigt hindrar en kyrka eller ett trossamfund som avses i religionsfrihetslagen *eller en därmed jämförbar registrerad förening* att förrätta gudstjänst, kyrklig förrättning eller annan religionsutövning, skall för *hindrande av religionsutövning* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

(2 mom. i LaUB)

12 §
(Som i LaUB)

13 §

Ofog

Den som

1) genom att föra oljud eller på något annat sådant sätt orsakar störning på allmän plats, i samband med en tjänsteförrättning, vid kultur- eller idrottsevenemang, i ett kollektivt trafikmedel, vid ett möte eller någon annan tillställning som är avsedd för allmänna angelägenheter, i ett ämbetsverk, ett kontor, en butik eller i en fabrik eller på någon annan motsvarande plats,

2) orsakar störning genom att ringa samtal till ämbetsverk, kontor, affärer eller andra liknande platser,

3) orsakar störning genom att skjuta, kasta saker eller på något annat motsvarande sätt,

4) olovligen avlägsnar eller skadar en offentlig kungörelse eller ett meddelande som en myndighet har satt upp till allmänt påseende, eller

5) av okynne orsakar falskt larm genom att använda nödbroms eller larmanordning i ett kollektivt trafikmedel, en hiss eller någon annan anordning,

skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *ofog* dömas till böter *eller fängelse i högst tre månader.*

14—16 §
(Som i LaUB)

17 §

***Överlåtande** av våldsskildring*

Den som saluför eller till uthyrning bjuder ut eller *överlåter* eller i detta syfte tillverkar eller i landet för in filmer eller andra rörliga bilder eller upptagningar som innehåller rörliga bilder som visar rått våld, skall för ***överlåtande** av våldsskildring* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

(2 mom. som i LaUB)

18 §

***Överlåtande** av pornografisk bild*

Den som saluför eller till uthyrning bjuder ut eller *överlåter* eller i detta syfte tillverkar eller i landet för in *en bild* eller *en bildupptagning* som på ett sedlighetssårande sätt visar *människor*, våld eller tidelag, skall för ***överlåtande** av pornografisk bild* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

(2 mom. som i LaUB)

19 §

*Innehav av barnpornografisk bild **eller ljudupptagning***

Den som orättmätigt innehar ett fotografi, ett videoband, en film eller någon annan verklighetstrogen *bild- eller ljudupptagning* som visar ett barn *under 18 år* som deltar i samlag eller i något därmed jämförbart sexuellt umgänge, eller som visar barn på något annat uppenbart sedlighetssårande sätt, skall för *innehav av barnpornografisk bild* dömas till böter eller fängelse i högst *ett år.*

20 §

Sedlighetssårande marknadsföring

Den som i förvärvssyfte

1) till en person som inte har fyllt *18* år överlåter,

2) offentligt ställer ut till allmänt påseende,

3) utan mottagarens samtycke tillställer någon, eller

4) på ett sätt som väcker allmän anstöt offentligt i annons, broschyrer, affisch eller annan reklam bjuder ut till försäljning eller förevisar

bilder, bildupptagningar eller föremål som är sedlighetssårande och därigenom ägnade att väcka allmän anstöt, skall för *sedlighetssårande marknadsföring* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

(2 mom. som i LaUB)

21 §

Offentlig kränkning av sedligheten

(1 mom. som i LaUB)

*Den som offentligen uppmanar till otukt mellan personer av samma kön, skall för **uppmaning till otukt mellan personer av samma kön** dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. (Nytt 2 mom.)*

22 §

Samlag med nära släkting

(1 mom. som i LaUB)

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också adoptiv- och fosterföräldrar samt styvfäder och styvmödrar. (Nytt 2 mom.)

23—26 §
(Som i LaUB)

19 kap.

Om äktenskapsbrott

4 § (Ny)

Ingår gift man äktenskap med en ogift qvinna eller gift qvinna med ogift man *skall denna för* tvegifte *dömas till böter eller fängelse i högst ett år.*

Visste den ogifte att den andra var gift, *skall* den ogifte *dömas till böter eller fängelse i högst ett år.*

5 § (Ny)

Ingå man och qvinna, hvilka begge äro gifta, tvegifte med hvarandra *skall* hvardera *dömas till böter eller fängelse i högst två år.*

20 kap.

Om sexualbrott

1 §

Våldtäkt

(1 mom. som i LaUB)

För våldtäkt döms också den som med annat hot än sådant som avses i 1 mom. tvingar en annan till samlag. (Nytt 2 mom.)

(3 och 4 mom. som 2 och 3 mom. i LaUB)

2 §

Grov våldtäkt

Om vid våldtäkt

1) någon (*utesl.*) tillfogas svår kroppsskada, en allvarlig sjukdom eller försätts i livshotande läge,

2) brottet begås av flera eller genom brottet orsakas synnerligen kännbart psykiskt eller fysiskt lidande,

3) brottet begås på ett synnerligen rått, grymt eller förnedrande sätt eller

4) används skjut- eller eggvapen eller något annat livsfarligt hjälpmedel eller annars hotas med allvarligt våld

och våldtäkten även bedömd som en helhet är grov, skall gärningsmannen för *grov våldtäkt* dömas till fängelse i minst två och högst *tolv* år.

(2 mom. som i LaUB)

3 §
(*Utesl.*)

3 (4) §
(Som i LaUB)

4 (5) §

Sexuellt utnyttjande

Den som genom att utnyttja sin ställning förmår en person som

1) är under aderton år och i en skola eller annan inrättning står under gärningsmannens bestämmanderätt eller övervakning eller i något annat därmed jämförbart underordnat förhållande till gärningsmannen,

2) är under aderton år och vars förmåga att självständigt besluta om sitt sexuella beteende på grund av hans eller hennes omognad samt åldersskillnaden mellan parterna är väsentligt svagare än gärningsmannens, genom att (*utesl.*) missbruka dennas omogenhet,

3) vårdas på ett sjukhus eller en annan inrättning och på grund av sjukdom, handikapp eller något annat svaghetstillstånd har en väsentlig nedsatt förmåga att försvara sig eller

4) är synnerligen beroende av gärningsmannen, som grovt missbrukar beroendeställningen,

till samlag eller att företa eller underkasta sig någon annan sexuell handling som väsentligt kränker hans eller hennes sexuella självbestämmanderätt, skall för *sexuellt utnyttjande* dömas till (*utesl.*) fängelse i högst fyra år.

(2 och 3 mom. som i LaUB)

5 (6) §

Sexuellt utnyttjande av barn

Den som

1) har samlag med ett barn som är under sexton år,

2) genom beröring eller på annat sätt utsätter ett barn som är under sexton år för en sexuell handling som är ägnad att skada hans eller hennes utveckling, eller

3) förmår honom eller henne att företa en sådan handling,

skall för *sexuellt utnyttjande av barn* dömas till *(utesl.)* fängelse i högst *sex* år.

(2—4 mom. som i LaUB)

6 (7) §

Grovt sexuellt utnyttjande av barn

Om vid sexuellt utnyttjande av barn

1) brottet begås mot ett barn vars ålder eller utvecklingsnivå är sådan att brottet är ägnat att orsaka barnet synnerlig skada,

2) brottet begås på ett synnerligen förödmjukande sätt eller

3) brottet är ägnat att orsaka barnet synnerlig skada på grund av det speciella förtroende som barnet hyser för gärningsmannen eller på grund av att barnet på annat sätt står i särskilt beroende ställning i förhållande till gärningsmannen,

och brottet även bedömt som en helhet är grovt, skall gärningsmannen för *grovt sexuellt utnyttjande av barn* dömas till fängelse i minst *två* och högst *tolv* år.

(2 mom. som i LaUB)

7 (8) §

Köp av sexuella tjänster av en ung person

Den som genom att utlova eller ge ersättning får någon som är under aderton år att idka samlag eller företa en annan sexuell handling, skall för *köp av sexuella tjänster av en ung person* dömas till böter eller fängelse i högst *ett år.*

(2 mom. som i LaUB)

8 (9) §

Koppleri

Den som för att skaffa sig eller någon annan ekonomisk *eller annan* vinning

1) ordnar ett rum eller något annat ställe för samlag eller en därmed jämförlig sexuell handling som utförs mot ersättning,

2) på annat sätt utnyttjar att någon utför sådana handlingar eller

3) förleder eller genom påtryckning förmår någon till sådana handlingar,

skall för *koppleri* dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

(2 mom. som i LaUB)

9 § (Ny)

Grovt koppleri

Den som på det sätt som avses i 8 § medverkar till att

1) en person under 18 år,

2) en person som är mycket beroende av gärningsmannen eller

3) en person som på grund av sjukdom, funktionshinder eller något annat hjälplöst tillstånd inte kan försvara sig själv

råkat i samlag eller i en därmed jämförlig sexuell handling mot ersättning

och om brottet också bedömt som helhet är grovt, skall för ***grovt koppleri*** *dömas till fängelse i minst sex månader och högst sex år.*

10 § (Ny)

Köp av sexuella tjänster

Den som på offentlig plats eller i övrigt

1) lämnar anbud för att förmå någon till samlag eller någon annan sexuell handling,

2) hör sig för om priset på en sådan sexuell tjänst eller

3) förleder eller ber någon annan följa med i syfte att mot betalning få sexuella tjänster,

skall för ***köp av sexuella tjänster*** *dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.*

11 *(10)* §

(Som i LaUB)

12 (11) §

Åtalsrätt

Allmän åklagare får inte väcka åtal för brott som avses i 3 eller 4 § (*utesl.*), om inte målsäganden anmäler brottet till åtal eller ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks.

13 (12) §
(Som i LaUB)

40 kap.

Om tjänstebrott och brott som begås av offentligt anställda arbetstagare

9 och 13 §
(Som i LaUB)

47 kap.

Om arbetsbrott

6 a §
(Som i LaUB)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i LaUB)

29.

Lag

om ändring av 16 § lagen om granskning av videoprogram och andra bildprogram

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 16 § 1 mom. lagen den 24 juli 1987 om granskning av videoprogram och andra bildprogram (697/87) som följer:

16 §

Straff- och vitesstadganden

Den som i strid med denna lag
1) sprider program som inte har granskats på det sätt som stadgas i denna lag,
2) sprider program i strid med granskningsbeslut som avses i denna lag eller stadgandena i 3 §,
3) försummar sin i 10 § stadgade anmälningsskyldighet,
4) i anmälan som avses i 10 § lämnar oriktig eller vilseledande uppgift, eller som
5) sprider program då på upptagningen eller dess omslag inte har gjorts i 11 § nämnda anteckningar eller då på upptagningen eller omslaget har gjorts oriktiga eller vilseledande anteckningar,

skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *brott mot stadganden om granskning av bildprogram* dömas till böter *eller fängelse i högst sex månader.*

— — — — — — — — — — — — — —

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i LaUB)

30.

Lag

om ändring av 14 § lagen om förrättande av filmgranskning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 14 § lagen den 29 maj 1965 om förrättande av filmgranskning (300/1965) som följer:

14 §

Den som i strid med lagen om filmgranskning

1) förevisar eller låter förevisa en film som inte har granskats och godkänts till förevisning så som stadgas ovan,

2) förevisar eller låter förevisa en film med avvikelse från granskningsbeslutet eller en föreskrift som avses i 4 § 2 mom. i nämnda lag eller

3) på något annat sätt bryter mot lagen om filmgranskning,

skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *brott mot lagen om filmgranskning* dömas till böter *eller fängelse i högst sex månader*.

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i LaUB)

Helsingfors den 2 juni 1998

Toimi Kankaanniemi /fkf

RESERVATION 4

Motivering

Tystnadsplikten bör bevaras

Lagutskottsmajoriteten stannade för att stryka 3 mom. i paragrafen om underlåtenhet att anmäla grovt brott (15 kap. 10 § SL). Enligt detta moment gäller anmälningsskyldigheten inte dem som har en lagstadgad tystnadsplikt. Propositionen motiveras på denna punkt med att det är oskäligt att förutsätta att vissa personer anger en person som dem veterligen förbereder ett allvarligt brott. Enligt motiveringen kan i en sådan situation befinna sig "t.ex. ett rättegångsbiträde eller ombud, en läkare eller andra som arbetar inom hälsovården eller en präst som i sitt arbete har fått vetskap om att ett brott förbereds".

Lagen tar hänsyn till etiska konfliktsituationer och följaktligen ingår där bestämmelser om tystnadsplikt för sådana personer. Medborgarna behöver människor som de kan tala med i förtrolighet utan att behöva vara rädda för att det de sagt yppas. Därför bör, precis som regeringen föreslagit, i strafflagen ingå en bestämmelse om att anmälningsskyldigheten inte gäller personer som har en lagstadgad tystnadsplikt.

Hädelse är ett brott

Regeringen utgår i motiveringen till 17 kap. 10 § stafflagen från att Gud inte är i behov av vare sig mänskligt eller straffrättsligt skydd. Detta är förvisso sant. Däremot behöver människan en lag att stödja sig på för att hon inte skall missbruka Guds namn. Guds namn är heligt. Det är inte någon kyrka eller något religiöst samfund som i sista hand bestämmer vad som avses med "heligt" utan detta är något som bygger på Guds ord.

Det ursprungliga syftet med den nuvarande bestämmelsen i strafflagen var att förbjuda hädelse av Gud. I grund och botten gäller inte frågan om Gud kan hädas eller inte utan om hädelse får förekomma bland oss finländare. Det handlar om vårt samhälles inställning till religion och kristna värden. Ett indicium på detta är att denna paragraf i detta enorma lagpaket var den enda om vilken regeringen Lipponen röstade när lagförslaget skulle ges till riksdagen. Med rösterna 9—6 beslöt regeringen stryka Guds namn i lagtexten.

Av orsaker direkt härledda ur Bibelns ord bör Guds namn tas in i lagtexten.

En nämd för övervakning av osedliga publikationer

Utskottet omfattade regeringens förslag att lagen angående undertryckande av osedliga publikationers spridning skall upphävas i sin helhet, inkluderat 4 § med bestämmelser om en övervakningsnämd för sådana publikationer. I samband med utfrågningen av sakkunniga föreslog justitiekanslersadjointen Jukka Pasanen en nämd enligt den tidigare lagen för att övervaka sedlighetssårande material.

Förslag

Med stöd av det ovansagda föreslår jag

att 15 kap. 10 § och 17 kap. 10 § i det första lagförslaget i utskottets betänkande godkänns med ändringar och att till 17 kap. fogas en ny 21 § som följer:

15 kap.

10 §

Underlåtenhet att anmäla grovt brott

(1 och 2 mom. som i LaUB)
(3 mom. som i RP)

17 kap.

10 §

Brott mot trosfrid

Den som

1) *offentligt hädar Gud eller* i kränkande syfte offentligen smädar eller skymfar något som *annars* hålls heligt inom en kyrka eller ett trossamfund som avses i religionsfrihetslagen (267/1922) eller

2) genom att föra oljud, uppträda hotfullt eller på något annat sätt stör gudstjänst, kyrklig förrättning, annan sådan religionsutövning eller begravning,

skall för *brott mot trosfrid* dömas till böter eller fängelse i högst tre månader.

21 § (Ny)

Övervakningsnämd

För övervakning av att 18 och 20 § i detta kapitel följs skall tillsättas en övervakningsnämd med uppgift att till justitieministeriet ge utlåtanden i ärenden gällande tillämpningen av dessa paragrafer samt att i enskilda fall komma med förslag om vidtagande av åtgärder enligt tryckfrihetslagen. Närmare bestämmelser om nämnden ges genom förordning.

Helsingfors den 2 juni 1998

Juhani Alaranta /cent

Bilaga

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 23/1997 rd

Regeringens proposition med förslag till revidering av stadgandena om brott mot rättskipning, myndigheter och allmän ordning samt om sexualbrott

Till Lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 26 februari 1997 proposition 6/1997 rd med förslag till revidering av stadgandena om brott mot rättskipning, myndigheter och allmän ordning samt om sexualbrott till lagutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande i ärendet till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsdirektör Jan Törnqvist och lagstiftningsrådet Veli-Pekka Viljanen, justitieministeriet
- professor Mikael Hidén
- biträdande professor Martin Scheinin
- professor Kaarlo Tuori.

PROPOSITIONEN

Propositionen är ett led i totalrevideringen av Finlands strafflag, som härstammar från 1889. De kapitel som föreslås bli reviderade, dvs. kapitlen om brott mot rättskipning, brott mot myndigheter och brott mot allmän ordning, utgör i stort sett en sammanhängande helhet. Eftersom det gällande kapitlet om sedlighetsbrott innehåller straffstadganden som har utarbetats i syfte att säkerställa allmän ordning är det motiverat att i detta sammanhang revidera också kapitlet om sexualbrott.

Lagarna avses träda i kraft ungefär ett halvt år efter att de har antagits och blivit stadfästa.

Propositionen innehåller ingen motivering i fråga om lagstiftningsordningen.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

De grundläggande fri- och rättigheterna och strafflagstiftningen

Lagstiftaren har ett rätt stort spelrum vid kriminalisering av vissa handlingar, även om både grundlagen och internationella förpliktelser som är bindande för Finland medför vissa begränsningar. Begränsningarna till följd av grundlagen kan i främsta hand härledas ur de grundläggande fri- och rättigheterna. Utgångspunkten för dessa begränsningar är att handlingar som uttryckligen tillåts i grundlagen inte kan förbjudas genom en lag. Av betydelse är också den allmänna synpunkten att ett bötesstraff innebär ett ingrepp i den dömdes egendom och ett fängelsestraff ett ingrepp i den personliga friheten.

I och med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna har bestämmelserna om dessa rättigheter fått en allt större betydelse när det gäller att fastställa marginalerna vid stiftande av strafflagar. Omedelbart före reformen var framför allt bestämmelserna om den straffrättsliga legalitetsprincipen i 7 artikeln i Europarådets människorättskonvention väsentliga i sammanhanget.

Numera uppställer bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna vissa absoluta konstitutionella gränser för straffbestämmelserna. Dessa gränser gäller dels vilka gärningar som över huvud taget kan göras straffbara genom lag, dels vilka straffpåföljder som kan bestämmas för brotten. I samband med den första delen av frågeställningen bör 6 a § regeringsformen nämnas, varur härleds förbudet mot en retroaktiv strafflag. Regeringsformens 6 § 2 mom. utgör å sin sida hinder för att som påföljd bestämma dödsstraff eller ett straff som kan betraktas som tortyr eller som behandling som kränker människovärdet. Förbudet mot straff som kränker människovärdet förstärks ytterligare av 1 § regeringsformen, som föreskriver att Finlands konstitution tryggar människovärdets okränkbarhet. Med tanke på de tillåtna straffpåföljderna kan också förbudet i 7 § 3 mom. regeringsformen mot landsförvisning av finska medborgare vara av betydelse.

Vilka handlingar i samband med utövningen av enskilda grundläggande fri- och rättigheter som kan kriminaliseras måste övervägas på samma sätt som begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna i allmänhet. Straffbestämmelser av denna typ måste uppfylla både de allmänna villkoren för begränsning av grundläggande fri- och rättigheter och de eventuella särskilda villkor som varje enskild bestämmelse om fri- och rättigheterna kan medföra. I samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna gav utskottet en översikt av de allmänna förutsättningarna för begränsning av grundläggande fri- och rättigheter (GrUU 25/1994 rd, s. 5).

En del av dessa allmänna förutsättningar — kravet att en begränsningen skall genomföras genom en lag och kravet på att den skall vara exakt och noga avgränsad — kan härledas ur den straffrättsliga legalitetsprincipen i 6 a § regeringsformen. Enligt de allmänna begränsningsförutsättningarna kan varje grundläggande fri- och rättighet anses ha ett kärnområde, som tryggar ett beteende som inte får kriminaliseras. Med stöd av kravet på att inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna skall vara acceptabla måste ett vägande samhälleligt behov av inskränkningar kunna påvisas. Också grunden för inskränkningarna måste vara godtagbar inom systemet med de grundläggande fri- och rättigheterna. Kravet på proportionalitet förutsätter å sin sida en noggrann avvägning av om det är nödvändigt att kriminalisera en handling för att skydda det bakomliggande rättsobjektet. Det gäller på denna punkt att avgöra om samma syfte kan nås på något annat sätt som innebär ett mindre ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna än kriminalisering. Också straffpåföljdens stränghet står i samband med proportionalitetskravet. Rättsskyddskravet, en av de allmänna förutsättningarna för begränsning, utgör i allmänhet inget strafflagstiftningsproblem, eftersom straffrättsskipningen innefattar vissa rättsskyddsåtgärder enligt 16 § regeringsformen.

Med tanke på stiftande av strafflagar innebär bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna dessutom att straffbestämmelserna utgör en rättslig grund för bland annat polismyndigheternas befogenheter att göra ingrepp i brottsmisstänktas och också utomståendes grundläggande fri- och rättigheter. Möjligheten att anlita vissa straffprocessuella tvångsmedel är bunden antingen till brott där straffet överskrider ett visst maximistraff eller till vissa brottsbenämningar. Med kriminaliseringen kan därför följa en utvidgning av myndigheternas befogenheter, vilket är viktigt åtminstone med tanke på proportionalitetskravet.

Utifrån de grundläggande fri- och rättigheterna kan brottsbestämmelserna jämte straffpåföljder ses inte bara som inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna utan också som rättsordningsmedel för att trygga dessa fri- och rättigheter. Enligt 16 a § 1 mom. regeringsformen skall det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna respekteras. Tillsynsförpliktelsen gäller även respekten för fri- och rättigheterna i förhållandena mellan privatpersoner (se RP 309/1993 rd, s. 33/II och s. 79/I). Förpliktelsen riktar sig dock i första hand mot lagstiftaren, vars uppgift det är att precisera den allmänt hållna formuleringen av de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen så att de omfattar även enskilda förhållanden. Skyldighet att vid stiftande av strafflagar införa och upprätthålla kriminalisering för att skydda de grundläggande fri- och rättigheterna från utomståendes kränkningar kan därför härledas ur de grundläggande fri- och rättigheterna.

För lagstiftaren innebär alltså bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna när det gäller strafflagar dels kringskurna befogenheter, dels verksamhetsförpliktelser. När enskilda kriminaliseringar bedöms från författningsrättslig synpunkt måste bägge slagen av konsekvenser beaktas. Till exempel skyldigheten att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna respekteras kan till följd av att en gärning kriminaliseras samtidigt utgöra en acceptabel grund för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna.

Författningsrättslig bedömning av förslagen

Vissa bestämmelser i 17 kap. i det första lagförslaget (strafflagen)

Utifrån de grundläggande fri- och rättigheterna är 17 kap. 1 och 10 § och 18—21 § av central betydelse. Dessa bestämmelser om straff för brott mot yttrandefriheten bör granskas i ljuset av den straffrättsliga legalitetsprincipen i 6 a § och bestämmelsen om yttrandefrihet i 10 § regeringsformen. Ur författningsrättslig synvinkel är det viktigt om förslagen uppfyller det krav på noggrann avgränsning och tillräcklig exakthet som ingår ovan nämnda lagrum i grundlagen. Som ett allmänt omdöme konstaterar utskottet att det inte har några anmärkningar mot förslagen i detta avseende. Utskottet behandlar vissa enskilda punkter nedan. Med tanke på 10 § regeringsformen är det dessutom viktigt att se till att förslagen uppfyller kraven på godtagbarhet och proportionalitet när inskränkningar görs i yttrandefriheten.

Offentlig uppmaning till brott (SL 17:1). Avsikten med straffbestämmelsen är i första hand att skydda den allmänna ordningen, men den kan också anses ha brottsförebyggande betydelse. Båda motiven tillåts i 10 artikeln 2 stycket i Europarådets mänskorättskonvention som grunder för begränsning av yttrandefriheten och de kan anses godtagbara även med hänsyn till 10 § regeringsformen. För proportionalitetskravet är det väsentligt att tillämpningen av denna bestämmelse förutsätter en konkret risk för att ett brott eller straffbart försök därtill begås eller att den allmänna ordningen eller säkerheten äventyras. De föreslagna begränsningarna i bestämmelsen kan inte på ett sätt som strider mot 10 § regeringsformen anses stå i disproportion till det intresse som skall skyddas.

Brott mot trosfrid (SL 17:10). Straffbestämmelsen avser att skydda medborgarnas religiösa övertygelser och känslor och trosfriden i samhället. Bestämmelsen kan därför härledas ur både den allmänna ordningen och en annan grundläggande frihet nämligen individens religionsfrihet enligt 9 § regeringsformen. Dessa inskränkningsgrunder kan anses överensstämma med 10 § regeringsformen och 10 artikeln 2

stycket i Europarådets människorättskonvention.

Med hänsyn till kravet på noggrann avgränsning är gärningsbeskrivningen i 1 punkten i viss mån tolkningsbar. Enligt den är kriteriet att något som hålls heligt inom en kyrka eller något annat registrerat samfund smädas eller skymfas. Också olikheterna mellan de registrerade religiösa samfunden och deras stora antal kan ge upphov till inexakthet. Förutsättningen för att gärningen skall vara straffbar är dock att den uttryckligen utförs i kränkande syfte, vilket gör bestämmelsen avsevärt mindre tolkningsbar. Dessutom är det endast offentlig skymf eller smädelse som är straffbar. Enligt utskottet innebär kravet på noggrann avgränsning och exakthet inget problem i fråga om regleringen. Utifrån kravet på proportionalitet är det viktigt att straffbarheten bygger på syftet att skydda en annan persons grundlagsenliga religionsfrihet.

Spridning av våldsskildring (SL 17:18). Straffbestämmelsen utgår från behovet att skydda framför allt barn och unga mot att se våldsskildringar. Den uttryckliga restriktiva klausulen i 10 § regeringsformen föreskriver att i lag kan stadgas sådana begränsningar i fråga om bildprogram som är nödvändiga för skydd av barn. Denna begränsningsklausul visar enligt utskottet att det är av väsentlig betydelse för proportionalitetskravet att straffbestämmelsen skall gälla saluföring och spridning av våldsskildringar.

Sedlighetsbrott (SL 17:19—21). Det främsta syftet med bestämmelsen om straff för spridning av pornografisk bild (SL 17:19) är att skydda barn mot sedlighetskränkande gärningar. Det är alltså fråga om att genom regleringen skydda barnens grundlagsenliga rättigheter. Avsikten med bestämmelsen är även att generellt skydda moralen. Utifrån yttrandefriheten är inskränkningsgrunder av denna typ acceptabla. Straffbestämmelsen gäller grova former av pornografi och riktar sig framför allt mot upprepad och systematisk saluföring och annan spridning av sådant material och fyller proportionalitetskravet.

Syftet med att kriminalisera innehav av barnpornografisk bild (SL 17:20) är att skydda barn mot den typ av sexuellt utnyttjande som produktionen av barnpornografi innebär. Det måste anses exceptionellt att blotta innehavet blir straffbart. Det är emellertid fråga om ett bildmaterial som har kunnat uppstå genom att barn har utnyttjats sexuellt. Enligt utskottet utgör den bakomliggande ambitionen att skydda barnen i detta särskilda fall ett så vägande skäl att grunderna för att blotta innehavet skall bli straffbart är tillräckliga även med hänsyn till yttrandefriheten. I denna sin bedömning har utskottet fäst avseende vid att bestämmelsen enbart gäller verklighetsbaserade bildupptagningar.

Bestämmelsen om sedlighetssårande marknadsföring (SL 17:21) kriminaliserar spridning av sedvanlig pornografi, då den sker på ett sätt som kränker enskilda människors rätt att i vardagslivet slippa konfronteras med pornografi mot sin vilja. Bestämmelsen avser främst att skydda den allmänna moralen men den har också anknytning till 8 § regeringsformen, som skyddar privatlivet, och, i synnerhet 1 punkten i förslaget, till skyddet av barn. Utskottet anser att bestämmelsen och därtill hörande begränsningar fyller kraven på att grunderna för inskränkningarna skall vara acceptabla och inskränkningarna proportionella.

Det fjärde lagförslaget (tvångsmedelslagen)

Förutsättningarna för husrannsakan enligt 5 kap. 1 § tvångsmedelslagen föreslås bli kompletterade så att husrannsakan skall kunna företas också då det brott som misstanken gäller är innehav av barnpornografisk bild. Den straffskala som föreslagits för detta brott berättigar inte i sig till husrannsakan.

Förutsättningarna för husrannsakan bör bedömas utifrån 8 § regeringsformen om tryggad hemfrid. Enligt dess 3 mom. kan genom lag stadgas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande frioch rättigheterna skall kunna tryggas eller för att brott skall kunna utredas.

Grundlagen anger inga särskilda kvalifikationer som måste uppfyllas för att husrannsakan skall kunna företas för att utreda ett brott. Tvångsmedelslagens bestämmelse om förutsättningar för husrannsakan kan väl kompletteras med den nya brottsbenämningen utan att grän-

serna enligt 8 § 3 mom. regeringsformen överskrids. Utskottet anser att utgående från kravet på nödvändighet att brottsligt innehav till sin natur är sådant att husrannsakan måste kunna företas för att straffbestämmelsen skall kunna övervakas med ens något slags effektivitet. Enligt utskottets uppfattning står ändringen i 5 kap. 1 § i överensstämmelse med grundlagen.

I 5 kap. 10 § tvångsmedelslagen föreslås samma komplettering i fråga om kroppsvisitation. Denna ändring måste bedömas i ljuset av 6 § regeringsformen om rätten till personlig integritet och 8 § om tryggat privatliv. För att kroppsvisitation skall få företas måste det enligt tvångsmedelslagen alltid finnas en konkret misstanke om brott. Det är alltså inte här fråga om ett sådant godtyckligt ingrepp i den personliga integriteten som förbjuds i 6 § 3 mom. regeringsformen. Eftersom förslaget inte heller kan anses innebära någon större utvidgning av möjligheten att göra ingrepp i den personliga integriteten eller skyddet för privatlivet står förslaget enligt utskottet i samklang med grundlagen.

Det femte lagförslaget (tryckfrihetslagen)

Ändringsförslaget gäller 37 § 3 mom. som behandlar förutsättningarna för indragning av periodiska tryckskrifter. Syftet med ändringen är att formulera om bestämmelsen så att den motsvarar de ändringar som föreslagits i strafflagen. Ändringen är inte som sådan avsedd som ett ställningstagande beträffande indragningsinstitutionen. Yttrandefrihetskommissionen (Kom.bet. 1997:3) har föreslagit att tryckfrihetslagen skall ersättas med en lag om yttrandefrihet i masskommunikation. Den lagstadgade möjligheten för domstolar att dra in periodiska tryckskrifter skulle då försvinna.

Sanktionen att dra in periodiska tryckskrifter innebär i sak att publicering av meddelanden förhindras i förväg, vilket är uttryckligen förbjudet enligt 10 § 1 mom. regeringsformen. Enligt det föreslagna lagrummet kan en enda skrift som anses innehålla en offentlig uppmaning till brott leda till denna sanktion. Å andra sidan är det helt klart att lagtolkningen bör ställa sig positiv till de grundläggande fri- och rättigheterna (se GrUB 25/1994 rd, s. 3—4). Häri ingår enligt utskottets uppfattning även en avvägning av de rätta proportionerna i en beslutssituation av detta slag.

Till följd av den fria formuleringen är det svårt att anpassa den föreslagna regleringen till 10 § 1 mom. regeringsformen. Utskottet finner det därför nödvändigt att förslagets formulering preciseras till exempel med hjälp av ytterligare kriterier.

Utlåtande

På grund av det ovanstående anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen kan behandlas i den ordning som anges i 66 § riksdagsordningen.

Helsingfors den 23 oktober 1997

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Ville Itälä /saml
vordf. Johannes Koskinen /sd
medl. Esko Helle /vänst
Marjut Kaarilahti /saml
Juha Korkeaoja /cent
Heikki Koskinen /saml
Jorma Kukkonen /sd
Osmo Kurola /saml
Johannes Leppänen /cent
Jukka Mikkola /sd
Paavo Nikula /gröna
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /vgr
Maija-Liisa Veteläinen /cent
suppl. Jouko Jääskeläinen /fkf
Vuokko Rehn /cent.